

november 2015

Novinky z radnice

život a kultura trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXVI ■ číslo 9 ■ nepredajné!

Pavol Tomašovič

Pestujme dôveru a úctu v záhrade osobných vzťahov

Vrece sa nečakane roztrhlo a zemiaky sa rozkotúlali po zemi.

Nervóznym predajca zakľal. Zohol sa pod stánok a do prepravky pozbieral vysypaný tovar. Svoj hnev tlmil rozpráváním, v ktorom kritizoval domáce pomery.

Dozvedel som sa, že aj on patrí k ľuďom, ktorým známa automobilka predala auto so zámerne skreslenými technickými parametrami. Očakával, že si vymôže odškodné.

Na jeho rozprávanie by som bol aj zabudol, keby mi pri kúpe jablák iný predajca nepoznamenal: „Tieto sú naozaj zo záhrady, nie ako tamtie. Tí nakupujú vo veľkosklade v Maďarsku, tvária sa ako farmári a požadujú úľavu na podnikanie.“

S nákupom v taške som premýšľal, ako sobotný trh poodkryl jeden z problémov našej doby. Poukázal na stratu poctivých medziľudských vzťahov. Spomedzi nás ho vytlačila lákavá predstava rýchlych ziskov na úkor ostatných a nekompromisná konkurencia silných dodávateľov. To, že trh vyselektuje najlepšie a najkvalitnejšie výrobky, čomu poniektorí na začiatku reforiem skutočne verili, sa vytratilo ako zemiaky z roztrhnutého vreca.

Zozbierať roztrúsenú vieru a úctu nebude také jednoduché ako na sobotňajšom trhu.

Netreba však viniť iba systém, politicko-spoločenskú situáciu či tamtých hore. Poctivosť, úcta k iným a k spoločným hodnotám sa tvoria a udržiavajú v každodennom živote, v našich vzťahoch.

Nestanovuje ich trh ani zákon. Ľudskosť a ohľaduplnosť prinášame do prostredia, v ktorom žijeme. Klamstvo, polopravdy či strata úcty sú dôsledkom našich zlyhaní a praktických krokov na malej úrovni vzťahov. Z takéhoto podhubia vyrastajú i naši reprezentanti v politike. Ak nemáme podľahnúť rezignácii, ak sa nemáme podieľať na miznutí hodnôt, musíme pestovať vlastné poctivé ovocie v záhrade osobných vzťahov.

Tak ako malý trh s ovocím a zeleninou čiastočne udržiava alternatívu voči nekontrolovateľnému množstvu tovaru v supermarketoch, tak môže každý z nás svojím postojom, svojimi vzťahmi a väzbami vytvárať alternatívu k sklamaniam a zlyhávaniu vedúcich osobností.

Iste sme či už v osobnej rovine, alebo medzi najbližšími často zažili trápenie i podvod. No rezignácia, pokračovanie v nepoctivosti a neochota podať si ruku urýchľujú rozpad nielen trhu, ale i celej spoločnosti. Rozhodnutie záleží na nás.

Mimočodom, tie jablká boli naozaj z domácej záhrady.

Voňali jesenným slnkom a v ústach dlho rezonovala ich dozretá vyvážená sladkokyslá chuť.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnava

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktor: Ing. Pavol Tomašovič

Redaktorka: Elena Ursinyová

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: pavol.tomasovic@trnava.sk

elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: ŠOPA PRINT

Bratislava, Škultétyho 1

.....
Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(eu)

Do zimy bude Trnava bohatšia o tisíc stromov.....

Pripravuje sa najrozsiahlejšia výsadba stromov v novej histórii Trnavy. Do zimy v našom meste pribudne tisíc stromov. Cieľom mestskej samosprávy je účinne reagovať na klimatické zmeny zväčšovaním plôch zelene, ktorá má schopnosť zadržiavať zrážkovú vodu, zvyšovať vlhkosť vzduchu a znižovať teplotu a prašnosť počas horúčav.

„Základná idea, ktorú sa snažíme pri výsadbách realizovať, je vytváranie alejí, ktoré v budúcnosti poskytnú z klimatického hľadiska veľmi dôležitý tieň,“ povedal primátor Peter Bročka. Podľa jeho slov bude mesto v tomto trende pokračovať, až kým sa Trnava nedostane do štádia, keď už v nej nebude žiadne voľné miesto, kam by sa ešte dalo sadiť.

V čase uzávierky tohto vydania boli plány na výsadbu vo finále, pripravovalo sa verejné obstarávanie stromov. Sortiment navrhovaných stromov je široký, sú v ňom zahrnuté nielen mohutnejšie druhy, ale aj stromy nenáročné na priestor, s menšou koreňovou sústavou, schopné prežívať napríklad v otvoroch na vydláždených priestranstvách, či stromy ozdobné zaujímavovo sfarbeným jarným a jesenným lístím, kôrou, tvarom či efektným kvitnutím a plodmi. Okrem javorov, jelší, brestov, brestovcov, dubov, líp, briez, jaseňov, jaseňovcov, hlohov, jarabín, voňavej hlošiny úzkolistej,

ambrovníkov, ľaliovníkov, gledícií, okrasných jabloní, hrušiek, čerešní, višní a mišpulí sa Trnava bude môcť pochváliť aj vysádzaním orechov a jedlých gaštanov, čím prispeje k záchrane tejto kultúrnej dreviny, ktorá je v posledných desaťročiach vážne ohrozená mikroskopickou hubou spôsobujúcou rakovinu kôry.

Podrobné výsadbové plány sú spracované pre mestské časti Trnava – západ, Trnava – východ a Trnava – Modranka, pričom boli zohľadnené aj požiadavky občanov. Situáciu pri tvorbe plánov do istej miery komplikoval fakt, že nie sú k dispozícii kompletne plány inžinierskych sietí a ani ich správcovia nevedia v niektorých lokalitách určiť ich presné umiestnenie.

Výsadba v mestskej časti Trnava – sever bude komplexne riešená na budúci rok v rámci obnovy verejných priestranstiev v obytných súboroch Vodáreň a Zátvor. Plánuje sa tam aj pomerne rozsiahla

náhradná výsadba Na hlinách za výrub na Ulici M. Koperníka. Niekoľko stromov bude doplnených aj v mestskej časti Trnava – stred. Podrobné plány výsadby stromov v týchto mestských častiach budú pripravené na budúci rok, viac sa už v tomto roku z kapacitných, finančných a organizačných dôvodov stihnúť nedá. Na veľkú jesennú výsadbu má byť vynaložená suma 100 tisíc eur, ktorá bola zabezpečená korekciou tohtoročného rozpočtu mesta.

Stromy by sa mali začať sadiť v závislosti od výsledkov verejného obstarávania najskôr v druhej polovici novembra, výsadba bude pokračovať až do zamrznutia pôdy. Stromy budú vysádzať spravovatelia zelene, s ktorými má mesto uzatvorený zmluvný vzťah na poskytovanie služieb v oblasti starostlivosti o mestskú zeleň. Na vybraných miestach budú pripravené aj podmienky na to, aby sa do výsadby mohli zapojiť občania Trnavy. ■

Martin Jurčo

Klíma sa mení, samospráva zvažuje opatrenia...

Mestá nesmierne urýchlili rozvoj. Zastavané lokality výrazne menia aj svoju mikroklimu. Pociťujú sme to v letných mesiacoch napríklad na pešej zóne. Suché a rozpálené betónové plochy, nedostatok zrážok a málo zelene. Pocitová teplota tu bola oveľa vyššia ako v parkoch alebo lesoch. Aj preto sa odborníci vo svete zamýšľajú nad tým, ako zmierniť dopady zmeny klímy na život v mestách.

Do budúcnosti sa uvažuje napríklad o tom, ako vodu, ktorú sme doteraz zo zastavaných lokalít odvádzali, udržať tam, kde napríklad a využívať ju. K zeleni, ktorú tiež potrebujeme na zmiernenie klimatických zmien, ju totiž musíme opäť dopraviť. A to stojí nemalé peniaze. Ako sa snaží tento problém riešiť trnavská samospráva nielen v centre mesta, na to sme sa opýtali Milana Horáka, povere-

ného vedením odboru územného rozvoja a koncepcií Mestského úradu v Trnave.

- Táto problematika sa doteraz komplexne neriešila. Dochádza k rozporu medzi odvodňovaním krajiny na jednej strane a nedostatkom vody v mestách na druhej strane. V Trnave je tento problém o to vypuklejší, že nemá prírodné danosti ako sú kopce a lesy. Je to

sídlo na rovine Podunajskej nížiny. A jediná šanca ako zmierniť dopady zmeny klímy, ktoré registruje celá zemeguľa, je doplniť chýbajúcu zeleň. Náš hendikep je, že pokiaľ ide o zeleň, do ktorej sa započítajú aj lesy, sme na tom najhoršie zo všetkých krajských miest na Slovensku. Zeleň potrebuje nielen vstupnú investíciu zakladaním parkov a lesoparkov, ale aj systematickú údržbu. Dôle-

žité je teda, aby sme prehodnotili prístup k riešeniu problematiky dažďových vôd. Znamená to, že musíme prestať lokality odvodňovať a začať v nich vodu uchovávať.

■ **Návštevníci a obyvatelia Trnavy to pocítili v najhorúcejšom lete, keď sa znásobuje teplota na rozpálených plochách. Je známe, že voda by túto teplotu znížila. Takéto ojedinelé príklady by sme našli napríklad v prípade fontán na pešej zóne či v Univerzitnom parkíku, ale to je asi málo.**

- Teplota na pešej zóne, to je faktor, ktorý vníma obyvateľ alebo návštevník. Napríklad v takej Banskej Bystrici alebo iných mestách medzi horami a v absolútnom dostatku lesov v intraviláne alebo vo vlastných katastrach, je v meste nižšia pocitová teplota. Ale mesto ako samospráva vníma túto oblasť aj cez finančné prostriedky na udržanie zelene v náležitom stave. Na jednej strane je to teda pocitový problém s teplom v lete, na strane druhej problém finančný. Preto je zaujímavé udržať vodu v danej lokalite, efektívne ju využiť na to, aby sme ochladili vzduch a zároveň ju použili na zalievanie zelenej hmoty parkovej plochy.

■ **Skúsme si to predstaviť prakticky. Máme pešiu zónu a zeleň v nej. Malo by to teda fungovať tak, že zadržíme vodu zo všetkých striech objektov na pešej zóne, vytvoríme rezervoár vody, ktorý bude ochladzovať pešiu zónu a zároveň voda bude slúžiť na zalievanie zelene...**

- Áno. No v centrálnej mestskej zóne doteraz nejaké takéto rezervoáre vody nemáme. Snažíme sa to riešiť spomínanými fontánami, kde k faktoru pocitovému pristupuje faktor estetický. No keby sme vybudovali sieť takých vodozadržných zariadení, medzi ktoré radíme tzv. dažďové záhrady alebo drenáže, z nich vieme použiť vodu na zavlažovanie najbližšieho územia. O to menej peňazí by sme potom potrebovali na zavlažovacie systémy.

■ **Obyvateľ Trnavy sa možno opýta, prečo sa na to nemyslelo v čase budovania novej pešej zóny. Dajú sa takéto úpravy na nej, prípadne aj na iných miestach centrálnej mestskej zóny urobiť aj bez väčších stavebných zásahov?**

- Projekt pešej zóny bol vypracovaný niekoľko rokov predtým, ako prišlo k jeho realizácii. Problém zmeny klímy ešte nebol natoľko vypuklý. Samozrejme, bez výraznejších stavebných zásahov to nepôjde. Nie je jednoduché takéto zariadenia budovať ani z hľadiska inžinierskych sietí. Ale je snaha vybudovať dažďové záhrady aspoň po obvode historického jadra, či už ide o promenádu alebo potenciálnu parkovú úpravu v dotyku na opevnenie v lokalite Horné Bašty alebo v priestoroch parkov, napríklad na Paulínskej ulici. Tam by sa dali takéto zariadenia navrhnuť, vyprojektovať a zrealizovať.

■ **Lokality sú teda jasné. V akom štádiu je príprava takýchto projektov?**

- Nie sme ešte ani v štádiu projektu, pretože v súčasnosti nie je dostatok odborníkov, ktorí by sa takejto oblasti venovali. Snažíme sa ich osloviť a chceme pripraviť objednanie zámeru Konceptia zadržovania dažďových vôd na území mesta. Z tohto materiálu by sa vygenerovali lokality, kde by sa už pristúpilo ku konkrétnemu riešeniu. To je zakotvené medzi opatreniami na úpravu zmeny klímy v našom meste.

■ **Hovorili sme o centrálnej mestskej zóne. A čo trnavské sídliská?**

- Problém zmeny klímy sa prejavuje na celom území Trnavy. Nedá sa povedať, že mestská časť západ alebo východ je na tom horšie alebo lepšie. Klimatické podmienky sú zhruba rovnaké. Jednoznačne, tam by sa dala dažďová voda lepšie využiť. V týchto prípadoch nebude také zložité technické riešenie. Skôr si myslím, že budeme musieť viac popracovať v oblasti

osvety obyvateľov daných lokalít. Tam bude problém takéto dažďové záhrady ochrániť pre vandalmi a nedisciplinovanými obyvateľmi. Nebolo by dobré, keby skončili v lete ako vyschnuté poldre plné odpadkov. Dobré by bolo tieto zariadenia nenechať v správe mesta, ale mali by byť odovzdané komunitám, ktoré v lokalitách bývajú. Tieto vodné záhrady by si zobrali za svoje. Úmerne k tomu by vyzerala aj starostlivosť o ne a údržba.

■ **O akých časových horizontoch hovoríme? Mohli by niektoré dažďové záhrady fungovať už na budúci rok?**

- Tieto zásahy by sme mali realizovať urýchlene. Nemáme totiž iné možnosti ako eliminovať dopady zmeny klímy na naše mesto, len okamžitými opatreniami. Predpokladám, že v priebehu roka 2016 po prezentovaní koncepcie zadržovania dažďových vôd by sa z hľadiska priorit, majetkovopravných vzťahov a technickej infraštruktúry malo vybrať niekoľko lokalít, kde by mali byť zrealizované pilotné projekty. Ukázali by sa ostatným častiam mesta a postupne by sa podľa finančných možností aj realizovali. Nevyklúčujeme ani použitie prostriedkov iných donorov. Napríklad, zahraniční investori niečo podobné riešia aj v priemyselných zónach. Odvádzať dažďovú vodu pre nich nie je reálne kanalizáciou ani systémom vsakov. Práve tie sú problematické aj preto, že Trnava a okolie nemá štrkové podložie, ale ílové.

■ **Ako je to v Európskej únii? Máte vzory ako postupovať a poznáte mestá, kde sa to osvedčilo?**

- Možno sa to tam tak sofistikovane nevolá ako eliminácia dopadov zmeny klímy, ale pokiaľ ide o západné krajiny, napríklad vo švédskych, nemeckých alebo francúzskych mestách existujú dobré príklady, ktoré sa dajú prispôsobiť našim podmienkam. Myslím, že to je jedna z ciest, ktorou by sa mesto Trnava malo veľmi rýchlo uberať. ■

(red)

Trnavská mestská samospráva už pozná výsledky protikorupčného auditu

Na Mestskom úrade v Trnave sa v apríli 2015 začal protikorupčný audit za spolupráce nadácie Zastavme korupciu a Transparency International Slovensko (TIS), ktorá hodnotila transparentnosť rozhodovania a priestor pre korupciu v sedemnástich kľúčových oblastiach správy mesta.

Hodnotenie sa uskutočňovalo na základe informácií z dotazníkov vyplnených zamestnancami Mestského úradu v Trnave a konzultácií so zástupcami samosprávy zodpovednými za konkrétne oblasti. Výstupom auditu je hodnotiacia správa, ktorá popisuje silné a slabé stránky etickej infraštruktúry mesta a poskytuje pohľad na vybrané politiky z hľadiska priestoru pre korupciu. TIS v audite skontrolovalo niekoľko slabých miest, ktoré vytvárajú priestor pre korupčné aktivity:

Pravidlá na výberové konania zamestnancov nie sú dostatočne precízne.

Etický kódex zamestnancov obsahuje povinnosti iba v deklaratórnej podobe bez uvedenia postupov, ako ich splniť. Chýba pravidelné vzdelávanie v danej oblasti.

Zaznamenaný bol aj nedostatok verejne dostupných informácií o činnosti a výsledkoch práce Komisie mestského zastupiteľstva

pre ochranu verejného záujmu pri výkone verejných funkcií.

Nedostatkom v oblasti sprístupňovania informácií občanom je zverejňovanie zmlúv povinnými osobami založenými mestom, metodické usmernenie zo strany mesta je nejasné a neexistujú kontrolné mechanizmy.

Riziká vznikajú aj pri rozhodovaní o odpúšťaní daní, poplatkov, pohľadávok a nájomného na nebytové priestory v Trnave, ako aj pri poskytovaní dotácií.

Pri verejnom obstarávaní je slabšou stránkou používanie konceptu ekonomicky najvýhodnejšej ponuky.

Pri predaji či prenájmoch chýbajú pravidlá, ako vopred konzultovať majetkové prevody s príslušným výborom mestskej časti.

Bytová komisia má veľkú voľnosť pri prideľovaní bytov, lebo neexistujú presnejšie formalizované kritériá. Ani na členov bytovej komisie sa nevzťahujú žiadne pravidlá, ktoré by definovali ich

povinnosti alebo obmedzenia v prípade potenciálneho konfliktu záujmov.

Vypracovanie tohto auditu zaplatila nadácia Zastavme korupciu. Jedným z jej zakladateľov je trnavský rodák Miroslav Trnka. Nadácia Zastavme korupciu považuje odbornú analýzu korupčného potenciálu v samospráve za potrebnú na ceste za znížením priestoru pre neefektívne nakladanie s verejnými financiami. „Oceňujeme, že primátor Peter Bročka kladie silný dôraz na znižovanie priestoru pre korupčné správanie vo svojom meste. Predložený protikorupčný audit by nemal byť koniec, ale začiatok tejto snahy. Verím, že primátor v spolupráci s nami či inými organizáciami predstaví a aj presadí opatrenia, ktoré reálne napravia nedostatky zistené protikorupčným auditom,“ povedal riaditeľ Nadácie Zastavme korupciu Pavel Sibyla. ■

V skratke

■ Mesto chce tvoriť rozpočet na rok 2016 aj s pomocou občanov

Mesto Trnava pokračuje v snahe zapojiť širokú verejnosť do tvorby rozpočtu na rok 2016. Prvou z ponúkaných možností bolo podujatie Trnavský rínek, kde mohli občania v stánku mesta vyplniť dotazník a vhodiť ho do prípravnej schránky. Rovnaký dotazník je už zverejnený aj na web stránke mesta trnava.sk.

Občania môžu v tomto online dotazníku označiť tri z desiatich oblastí, ktoré by mali byť podľa ich názoru posilnené v rozpočte mesta, prípadne dopísať svoj

vlastný návrh. Možnosti uvedené v dotazníku sa týkajú verejného osvetlenia, revitalizácie parkov a sídlisk, kultúrno-umeleckých aktivít, obnovy kultúrnych pamiatok, rekonštrukcií ciest, budovania cyklistických chodníkov a športových areálov, obnovy školských dvorov a rozšírenia parkovacích plôch.

■ Archeologický výskum na Námestí SNP nám možno priniesie zaujímavé informácie

Na Námestí SNP sa 21. októbra začal záchranný archeologický výskum pred pripravovanou investičnou akciou mestskej samo-

správy spočívajúcou v celkovej obnove tohto verejného priestoru. Cieľom výskumu je zistenie a záchrana predpokladaných archeologických nálezov – pozostatkov neskoro stredovekého predbránia Dolnej brány a renesančného barbakanu. Prvé výsledky v čase uzávierky nášho vydania naznačujú, že tieto predpoklady môžu byť správne. Podrobnejšie budeme o nálezoch informovať v decembrovom vydaní.

■ Mesto pokračuje v rekonštrukcii chodníkov

Rekonštrukčné práce a stavebné

úpravy chodníkov sa nezastavili ani počas horúceho leta. Nový chodník pribudol na Ulici Štefana Moyzesa na úseku ulíc Terézie Vansovej a Osvaldovej. Pôvodný chodník vrátane podkladových vrstiev bol odstránený, na jeho miesto prišla nová konštrukcia a povrch z dlažby. Priechody pre chodcov cez ulice sú riešené bezbariérovou s osadením varovného a signálneho pásu pre nevidiacich a slabozrakých. Cena diela je 37 789 eur.

Zrekonštruovaný bol aj chodník na Pekárskej vedľa budovy pošty tak, aby bol jeho vzhľad v súlade so zrekonštruovanou Hviezdoslavovou ulicou. Náklady na realizáciu boli 7 700 eur.

V rámci humanizácie obytného súboru na Ulici Vladimíra Clementisa 56 – 60 pribudol nový prepojavací chodník z Ulice J. Slotta k budove Strediska sociálnych služieb. Náklady na výstavbu boli 11 450 eur.

Zrekonštruovaný bol aj chodník na Bottovej, kde sa tiež uskutočnila výmena konštrukcie aj povrchu, namiesto liateho asfaltu bola použitá dlažba. Cena diela bola 17 890 eur.

Ďalších 26 260 eur vynaložila mestská samospráva na obnovu chodníka pre peších a cyklistov na Bratislavskej ulici, 25 300 eur z rozpočtu mesta šlo na obnovu spevnenej plochy nádvoria Základnej školy na Ulici Andreja Kubinu, ktorá už bola v nevyhovujúcom stave.

V novembri má byť ukončená obnova značne poškodeného chodníka na Ulici Terézie Vansovej, ktorý dostane novú konštrukciu a povrch z dlažby. Predpokladané náklady na tento účel sú 18 000 eur.

■ Dobrovoľníckou prácou ušetrili nemalú sumu na obnovu cyklochodníka v Promenáde

Do konca tohto roka má byť obnovený povrch cestičky pre cyklistov v Sade Antona Bernoláka. Dôvodom na rekonštrukciu je

skutočnosť, že pôvodný povrch chodníka z čadičovej dlažby bol najmä v daždivom počasí a v zimných mesiacoch veľmi šmyklavý a nebezpečný. Navyše, veľká časť dlažby už bola nestabilná alebo celkom chýbala. O jej odstránenie sa pričínili posledný októbrový víkend dobrovoľníckou prácou občania, niekoľkí poslanci mestského zastupiteľstva a primátor Trnavy Peter Bročka, ktorí tak ušetrili nemalú časť finančných prostriedkov na obnovu z rozpočtu mesta.

Po osadení záhonových obrubníkov po oboch stranách chodníka bude nasledovať polozenie jemnozrnného asfaltobetónu s prímiesou farebných pigmentov. Zrekonštruovaná bude plocha chodníka s rozlohou 2 100 m², predpokladané náklady sú 100 000 eur.

■ Trhová ulica už bude tiež celá vynovená

Mesto Trnava pokračuje v komplexnej rekonštrukcii Trhovej ulice. Po obnove priestorov na parkovanie a úprave priestranstva pred úradom vrátane novej atraktívnej výsadby, prišla na rad samotná komunikácia. Jej vzhľad bude po obnove zosúladený s prvou časťou ulice smerom od pešej zóny, ktorá bola novo vydláždená v minulom roku. Zrekonštruovaná bude plocha s rozlohou 500 m², predpokladané náklady na tento účel sú 70 000 eur. Práce majú byť ukončené v novembri.

■ „Pokrčená“ križovatka Rybníkovej, Bučianskej a Hlbokej dostane nový podklad aj povrch

Mestská samospráva zrealizuje v novembri opravu povrchov križovatky ulíc Rybníková, Bučianska a Hlboká. Kvôli priečnym nerovnostiam vznikajúcim pri intenzívnej doprave v čakacích pruhoch pred svetelne riadenou križovatkou už technický stav vozovky nevyhovoval požiadavkám na bezpečný pohyb automobilov. Po odfrézovaní povr-

chov a podkladových vrstiev komunikácií budú položené nové podkladové vrstvy z kameniva a betónu, na ne príde vrchná cementovo-betónová doska s osadenou kari sieťou. Zrekonštruovaný bude povrch komunikácií s rozlohou 1 100 m², predpokladané náklady na tento účel sú približne 160 000 eur.

■ Priechody na Špačinskej a Botanickej budú mať nové dynamické osvetlenie

Mesto Trnava chce na priechodoch pre chodcov na uliciach Špačinskej a Botanickej inštalovať nové dynamické osvetlenie. V súčasnosti sa pripravuje verejná súťaž na výber dodávateľa prác a technológie. Cieľom realizácie osvetlenia je zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky a pohybu chodcov najmä na kritických úsekoch s veľkou intenzitou dopravy. Priechody budú osvetlené asymetrickým svetidlom a signalizačným zariadením – LED svetlami zapustenými do vozovky. Výhodou týchto systémov je, že vodičov upozorňujú na prítomnosť chodca blikaním. Predpokladané finančné náklady na realizáciu sú 32 500 eur.

■ Čoskoro bude hotový prepojavací cyklochodník Bratislavská – Linčianska

Časť cyklochodníka bude vyznačená červenou na jestvujúcom chodníku a časť bude nanovo vytvorená vrátane podkladových vrstiev.

Súčasťou realizácie bude i vodorovné a zvislé dopravné značenie, križovanie s jestvujúcimi komunikáciami bude riešené farebne a križovania s chodníkom budú vyznačené dlažbou pre nevidiacich a slabozrakých. Po zrealizovaní bude nový cyklistický chodník tvoriť prepojenie cyklotrás na križovatkách ulíc Bratislavskej a Nerudovej a cyklochodníka v obytnom súbore Linčianska. Zmluvná cena prác je 23.845 eur. ■

Jana Gmitterová

Na DIV-e stretne Mela Gibsona, prežijeme skazu Titaniku a vo vreckách nájdeme kamene.....

Divadelné inšpiratívne vystúpenia s dlhoročnou tradíciou aj tento rok od 13. do 15. novembra 2015 v Divadle Jána Palárika v Trnave ponúkajú dobrú divadelnú zábavu. Nebuďte poverčiví a ne nechajte sa odradiť začiatkom DIV-u, ktorý vychádza na piatok trinásteho, a prídte sa o 19. hodine zabaviť na komédiu z filmárskeho prostredia s názvom Kameň vo vreckách v podaní Divadla Astorka '90. Sedemnást' rôznych postáv (a dokonca aj jedného psa) vám predvedú Boris Farkaš a Miroslav Noga, ktorý získal za herecký výkon v tejto inscenácii Výročnú cenu Litfondu 2014.

O 22. hodine sa môžete tešiť na Kolegu Mela Gibsona pod režisérskou taktovkou Jakuba Nvotu

v podaní Divadelného spolku Frída. V tejto komédii vám hlavný protagonist, ktorého stvárňuje Martin Trnavský, porozpráva príbeh o svojom pohnutom hereckom osude, osobnom živote a stretnutí s Melom Gibsonom. Prekvapia vás pesničky, tanečné kreácie a pointa príbehu.

Sobota bude od 19. hodiny patriť romantike. Divadlo J. Gregora Tajovského odhalí v hre s názvom Ten okamih patrilo mne príbeh lásky dvoch mimoriadnych osobností – dramatika Antona Pavloviča Čechova a poprednej herečky moskovského divadla Oľgy Knipperovej, ktorým osud doprial len pár spoločných okamihov. V nedeľu 15. novembra o 14. hodine Ondro peklo prekabáti.

Rozprávka pre deti od šiestich rokov na ľudovú nôtu okorenená vtipom a pesničkami rozpovie príbeh o obuvníkovi, ktorému sa podarí zvíťaziť nad zlom. Chýbať nebudú ani rozprávkový deduško, Kontesa Julinka, čertica či samotný Lucifer.

Divadelné inšpiratívne vystúpenia uzavrú o 19. hodine vtipná paródia Skaza Titaniku v podaní Štúdia L+S. Milan Lasica pôvodný nápad o paródii pre dvoch hercov rozvinul, text upravil a vznikla hravá humoru, sebaironie a klaunských gagov. Príbeh Titaniku je o ľudskej márnivosti, a to je téma, ktorá je dnes možno aktuálnejšia ako kedykoľvek predtým. Príbehom vás predvedú Sväto Malachovský a Michal Kubovčík. ■

(eu)

Vieme, kto mal v Trnave tento rok najkrajší balkón a predzáhradku

Komisia životného prostredia a prírodných hodnôt pri Mestskom zastupiteľstve v Trnave vyhodnotila 21. októbra 16. ročník súťaží o najkrajšiu kvetinovú výzdobu balkóna, najkrajšiu predzáhradku a najkrajšiu vertikálnu zeleň.

Autorkou najkrajšej kvetinovej výzdoby balkóna v tomto roku je Petra Polóniová z Hospodárskej ulice. Jej pestovateľská snaha v spojení s dobrým vkusom bola odmenená sumou 100 eur. Na druhom mieste je Alžbeta Šimončíková z Coburgovej ulice, ktorá získala 70 eur, na treťom mieste s finančnou odmenou 40 eur je Miroslava Budošová zo sídliska Na hlinách. Prvé miesto v súťaži o najkrajšiu upravenú predzáhradku obsadila Lýdia Chrenková z Ulice G. Duška, ktorá získala finančnú odmenu 150 eur, ako druhá sa umiestnila Jozefína Macháčová zo Sladovníckej ulice s odmenou 100 eur, na treťom mieste je Ľubomír Čagaň z

Ulice generála Goliana, ktorý bol odmenený sumou 80 eur. Víťazkou súťaže o najkrajšiu vertikálnu zeleň (na fotografii) sa stala Anna Polóniová z Bulharskej ulice, ktorá na svoje pestovateľské úspechy v budúcom roku môže vynaložiť finančné ocenenie vo výške 120 eur.

Hlavnými kritériami pri hodnotení súťažných balkónov, predzáhradiek a vertikálnej zelene boli kompaktnosť a zdravotný stav porastu, výber druhov balkónových a záhradných rastlín, bohatosť, farebná a druhová rozmanitosť kvetov, druh použitej opory vertikálnej zelene a celkový vzhľad kompozície.

Mesto Trnava blahoželá a ďakuje oceneným občanom, ktorí sa zaslúžili o krajší vzhľad okolia svojho bydliska a do budúceho roka praje všetkým súťažiacim i doteraz neznámym tvorcom vertikálnej zelene a kvitnúcich výsadbí veľa nových pestovateľských úspechov. ■

(red)

Predvianočné tvorivé dielne pre deti budú aj tento rok „Pod stĺpmi“

Ôsmy ročník zimného festivalu detskej tvorivosti pod názvom **Predvianočné tvorivé dielne pre deti sa začne v piatok 27. novembra o 15. hodine v osvedčených priestoroch bývalého obchodu „Pod stĺpmi“ na Hlavnej ulici 8. Populárne podujatie každoročne pripravujú v predvianočnom čase animátori z Mestskej rady mládeže v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou.**

Každý adventný víkend do 20. decembra vždy v piatok, sobotu a nedeľu od 15. do 19. hodiny budú pre deti pripravené rozmanité tvorivé aktivity s vianočnou a zimnou tematikou obohatené zaujímavým kultúrnym programom. Len v piatok 4. decembra bude program dielní o hodinu kratší, aby deti nezmeškali návštevu Mikuláša, ktorý o 18. hodine rozsvieti vianočný stromček pred radnicou.

Na tvorivých dielňach sa aj tento rok deti vyzabávajú pri pečení medovníkov, výrobe sviečok a svietnikov, rôznych vianočných ozdôb a dekorácií, darčiekov i pohľadníc. V spolupráci s občianskym združením Hojdačka budú dielne obohatené ľudovomeleckými aktivitami a tradičnými technikami – drôtikovaním, háčkovaním či prácou s textíliami alebo využitím rôznych prírodnín na

výrobu dekoratívnych predmetov a darčiekov. V sobotu a nedeľu o 17.30 nebudú chýbať ani obľúbené divadielka. Na konci každého dňa sa uskutoční zlosovanie menoviek, ktoré deti dostanú po príchode. Snahou animátorov je ponúknuť na tvorivých dielňach každý rok aj niečo nové. Čo presne to bude, nám však zatiaľ neprezradili, aby deti neprišli o prekvapenie. ■

Patrik Pokorný

Vianočné trhy 2015 prinesú viacero skvelých noviniek a opäť aj bohatý kultúrny program

Aj v tomto roku sa môžu Trnavčania a návštevníci malého Ríma tešiť na bohatým programom pretkané a stovkami svetielok rozžiarené Vianočné trhy. Podujatie sa začne v piatok 27. novembra na Trojičnom námestí koncertom a slávnostným rozžiarením vianočného stromu.

Vianočná výzdoba bude tradičná, a predsa v niečom nová: vianočný strom dostane v tomto roku dvakrát viac svetielok ako v minulosti a do svetelného závoja sa po prvý raz zaodejú aj dve krásne lípy na námestí. Veľkou novinkou v centre Trnavy bude dlhé roky žiadané a očakávané klzisko. Od 13. novembra až do 17. januára bude rodinám s deťmi, študentom aj dospelákom k dispozícii ľadová plocha so syntetickým povrchom, ktorý patrí medzi najkvalitnejšie, aké sú vo svete dostupné. Identickú plochu od využívajú dokonca aj niektoré tímy severoamerickej NHL, inštalovaná je napríklad aj v Disneylandoch v Paríži a na Floride.

„Klзisko priamo pred radnicou s krásnym výhľadom na pešiu zónu či mestskú vežu bude otvorené už od 13. novembra sedem dní v týždni od 10. do 20. hodiny až do 17. januára. Návštevníkom bude k dispozícii servis v podobe brusiarne či toaliet a bufetu, rovnako aj požičovňa korčúľ,“ informuje organizátor Vianočných trhov Ivan Novotný z agentúry MediaFlash. Jednorazový vstup na plochu bude stať 50 centov. Na plochu bude možné z technických dôvodov vstúpiť len v korčuliach. Ľadová plocha dostane aj svoje vlastné osvetlenie, organizátori tu plánujú usporiadať aj niekoľko akcií, ako napríklad detské diskotéky na korčuliach.

Aby toho nebolo málo, podľa našich informácií v piatok 4. decembra ukážu svoje korčuliarske umenie priamo pre radnicou aj samotný Mikuláš s čertom a anjelmi. Trhovisko Vianočných trhov bude rozložením stánkov veľmi podobné minulým rokom s malými kozmetickými úpravami. Do Trnavy sa chystá viac ako 80 predajcov. V rámci kultúrneho programu čaká návštevníkov trhov už tradične bohatá nádielka. Na hlavnom pódiu v spodnej časti námestia sa uskutoční viac ako 40 koncertov a kultúrnych akcií, k nim sa pridá približne rovnaký počet vystúpení asi 800 detí z materských a základných škôl z Trnavy a okolia.

Koncerty so širokou ponukou hudobných žánrov pre všetky generácie sa budú konať sedem dní v týždni vždy vo večerných hodinách. Aj v tomto roku sa môžu tešiť Trnavčania na sobotné predaje zabíjačkových špecialít, sobotné zapalovanie adventných sviec či nedeľné popoludňajšie divadielka pre deti. Po druhý raz sa v akcii predstavia na Trojičnom námestí aj otužilci z klubu Trnavskí bílí medvedi, ktorí sa vykúpu v ľadovom bazéne rovno pod vianočným stromom. Drevené stánky v centre sa posledný

raz otvoria 23. decembra. Jednu špeciálnu a veľmi milú akciu však pripravujú organizátori aj na Štedrý deň. V popoludňajších hodinách sa bude podávať na námestí kapustnica a vianočné dobroty pre núdzných či ľudí bez domova.

„Ukázať otvorené srdce a prejať dobrú vôľu ľuďom, ktorí mali v živote možno menej šťastia, budú môcť prejať aj Trnavčania podľa vlastného uváženia,“ poznamenal Ivan Novotný.

O symbolický záver podujatia sa postará už tradične oslava prír-

chodu Nového roka. Podvečer na Silvestra bude na námestí obľúbený ohňostroj pre rodiny deťmi, večer bude patriť tým, ktorí sa prídu zabávať spoločne na námestie pri koncerte, diskotéke a novoročnom ohňostroji.

Podujatie organizuje agentúra MediaFlash v spolupráci s portálom trnava-live.sk a Mestom Trnavou.

Kompletné informácie vrátane kultúrneho programu budú dostupné aj na stránke www.vianocnatrnava.sk alebo na Facebooku. ■

Iveta Pospíšilová

Trnavská univerzita v medzinárodnom projekte e-Roma Resource

e-Roma Resource (e-RR) je názov medzinárodného projektu prinášajúceho komplexné informácie o Rómoch. Cieľom je pomôcť vzájomnej komunikácii rómskej a väčšinovej populácie v Európe. Slovenským účastníkom je Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity.

Elektronický rómsky zdroj má podtitul „vyhľadávanie, používanie, zdieľanie a šírenie informácií“ najmä z oblasti začleňovania Rómov. Hlavným výstupom projektu e-Roma Resource je implementácia online platformy <http://www.eromaresource.com/about-e-rr/about-project.html>, ktorá uľahčí vyhľadávanie. Na webovej stránke užívatelia nájdu potrebné informácie pre prácu s rómskou komunitou, o demografii, systéme vzdelávania, zdravotnom stave, zamestnanosti, kultúre a zvykoch, o projektoch, právnych predpisoch a inštitúciách zameraných na rómsku populáciu v rôznych krajinách Európy. Do jej obsahu môže verejnosť vstúpiť už dnes. Na webstránke platformy e-Roma Resource je v súčasnosti množstvo informácií nielen z účastníckych krajín z viac než dvadsiatich tematických oblastí. Nechýbajú ani audiovizuálne diela. V knižnici sa nachádza dvetisíc titulov, pričom obsah stránky je stále vo výstavbe.

Platforma e-RR je určená všetkým záujemcom – učiteľom, rómskym terénnym pracovníkom, cirkevným, charitatívnym a mimovládny organizáciám a ďalším v oblasti práce s rómskou komunitou. V septembri a októbri sa k nemu vyjadrila aj verejnosť na workshopoch.

Na projekte sa zúčastňuje päť európskych subjektov. Hlavným organizátorom je Centrum pre rozvoj vzdelávania v Slovinsku, okrem toho sa zapojili Univerzita Kočevje v Slovinsku, Únia asociácií Multikultura v Poľsku, Združenie pre rozvoj iniciatív vo Francúzsku a Chorvátsky úrad zamestnanosti.

O účasti Trnavskej univerzity v projekte, ktorý sa po dvoch rokoch zavŕši v decembri, nám povedala viac koordinátorka Mgr. Michaela Machajová, PhD.

- Naša fakulta s pracoviskom v Slovinsku spolupracuje už viac rokov. Presadili sme sa hlavne bohatou praxou v projektoch

s rómskou populáciou. Prácu v tomto projekte máme rozdelenú. Nie však podľa zamerania činnosti každej zúčastnenej inštitúcie, ale podľa jej skúseností. Projekt bol rozdelený na niekoľko balíkov. Trnavská univerzita je skúsená vo vedecko-výskumnej práci, preto našou úlohou bolo vytvoriť manuál, podľa ktorého majú ostatné krajiny vo svojich podmienkach vykonať hodnotenie potrieb danej komunity a profesionálov, ktorí s rómskou komunitou pracujú, a tiež vyhodnotiť, aká je tam situácia, z ktorej máme vychádzať. Webovú aplikáciu platformy vytvorili poľskí účastníci. Ostatné krajiny mali za úlohu šíriť informácie o projekte a propagovať ho.

■ **Vaša fakulta je známa projektmi pomoci a spolupráce v afrických krajinách. Dokumentácia o tom visí prostredníctvom fotografií a informácií aj na stenách chodieb katedry. Napríklad o zriadení a práci v nutričnom centre pre matky**

batoliat v Kwale v Keni. Aké projekty ste realizovali s rómskou komunitou na Slovensku?

- Máme rôzne spektrum projektov. Napríklad pred niekoľkými rokmi rozsiahly projekt Svrab. Bol orientovaný na infekčné ochorenia. Ďalšie projekty sa týkajú napríklad finančnej gramotnosti. Usilujeme sa naučiť mladých Rómov, čo je to príjem, hospodáriť s peniazmi, poznať a zvládať základné bankové operácie.

■ Ako prebiehal zber informácií pre projekt e-RR? Z akých zdrojov ste ich získavali?

- Bolo ich veľmi veľa. Snažili sme sa čerpať zo štatistík, ktoré sú dostupné. Je ich však všade pomerne málo. Taktiež z rôznych, už publikovaných prác a výsledkov práce iných inštitúcií, ktoré sa zaoberajú rómskou tematikou. Máme veľa záverečných a diplomových prác, v ktorých samotní študenti robia výskum. Aktívne

sa do projektu zapájajú aj doktorandi.

■ Kto bude môcť vstupovať do platformy a pridávať nové informácie alebo dokumenty?

- Správcom – administrátorom za Slovensko je naša katedra. Jedna časť na platforme bude venovaná aj projektom jednotlivcov alebo inštitúcií. Pre pridanie informácií stačí vyplniť jednoduchý formulár a potom ich na platformu pridať. ■

Martin Jurčo, foto: archív Slovenskej sexuologickej spoločnosti

Spomínali na význačného sexuológa Jána Vrabca

Nie je náhoda, že XI. Lábadyho sexuologické dni boli už po druhýkrát v Trnave. V našom meste sa totiž narodil rozhladený a medzinárodne uznávaný odborník v tejto oblasti Ján Vrabec (* 13. február 1950 Trnava – † 15. jún 2006 Bratislava). Na konte má viaceré prvenstvá vo svojom odbore.

„Vzorom J. Vrabca bola Československá sexuologická škola. V roku 1921 vznikol v Prahe najstarší univerzitný sexuologický ústav na svete, ktorý pracuje dodnes. Ján Vrabec bol odchovancom tejto školy,“ pripomenul predsedu výboru Slovenskej sexuologickej spoločnosti Igor Bartl pri spomienkovom večeri Lábadyho sexuologických dní v Trnave. A v čom sú prvenstvá Jána Vrabca? „Je to prvá klinická aplikácia a výroba protéz v urológii a andrológii na Slovensku v spolupráci Katedry urológie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a ďalších pracovísk, prvé Oddelenie reprodukčnej medicíny (1983), prvá Spermabanka na Slovensku (1988), prvé skriptá Andrológia (1990), prvý Inštitút lekárskej sexuológie a prvé samostatné pracovisko sexuológie pri Dérerovej Fakultnej nemocnici s poliklinikou (1990). Od roku 1996 bol Ján Vrabec hlavným odborníkom Ministerstva zdravotníctva SR pre sexuológiu a prvým prezidentom Spoločnosti za zdravý sexuálny život (2003). Postupne sa Inštitút lekárskej sexuológie transformoval na prvé Neštátne zdravotnícke sexuologické zariadenie v Bratislave (1995). Za prvých 15 rokov pôsobenia

tohto inštitútu bolo vyšetrených a liečených 124 780 pacientov. Treba spomenúť aj prvú ochranu osobných údajov s garanciou intimity pre pacientov ILS – samostatný autonómny počítačový systém – symbolom ochrany bol jeho pes Brita. Vďaka intenzívnemu záujmu Jána Vrabca o oblasť sexuológie a andrológie bolo zriadené prvé sexuologické pracovisko v Bratislave, ktoré sa už od roku 1983 zaoberalo riešením porúch plodnosti mužov a žien, malo vypracovanú metodiku techník umelého oplodnenia, výberu darcov, a ako jediné v republike začalo používať na kryokonzerváciu (zmrazovanie) spermií spermabanku.

Na spomienkovom večeri odznelo napríklad aj to, že vzorom mu bol otec, riaditeľ Základnej školy na Hlbokej ulici v Bratislave, ktorý sa snažil o vzdelávanie o základoch sexuality na školách. Ján Vrabec napísal tri knihy z oblasti sexuológie, takmer 80 odborných článkov, vymyslel mnohé vzdelávacie projekty pre verejnosť vrátane sexuálnej výchovy na školách, poradné linky ako Modrá linka a Intimity a často vystupoval v rozhlase a televízii. V rokoch 1990 – 2003 bol predsedom Slovenskej sexuologickej spoločnosti, bol spoluzakladateľom časopisu Sexuológia a každoročne pripravoval sexuologické dni. Prvé boli v roku 1970 v Košiciach. Bol aj prvým prezidentom Spoločnosti za zdravý sexuálny život (2003). Pracoval aj na Subkatedre sexuológie Inštitútu postgraduálneho vzdelávania, kde vychoval 28 atestantov.

„Ako lekár vedel, že žiaden odborník nemôže problematiku sexuality obsiahnuť komplexne. Uvedomoval si, že urológ rieši mužský genitál a gynekológ ženský genitál. Uvedomoval si, že tieto anatomické štruktúry musia byť zdravé, aby plnili svoju funkciu, ale vždy vedel, že najdôležitejším orgánom sexu je mozog,“ konštatovali kolegovia Jána Vrabca. ■

Martin Jurčo

Prvé pracovisko pre liečbu sexuálnych deviácií vznikne v Trnave

O sexuológii, riešení porúch v tejto oblasti i sexuálnom zdraví sa nehovorí len v súvislosti s potrebou sexuálnej osvetly a dlho očakávaného zavádzania sexuálnej výchovy v školách. Skloňovalo sa aj na významnej medzinárodnej konferencii v Trnave pod názvom XI. Lábadyho sexuologické dni. Ako pripomenula prezidentka XI. Lábadyho dní Dana Šedivá, primárka Psychiatrického oddelenia Fakultnej nemocnice, sexuológia je s Trnavou prepojená priam pupočnou šnúrou. A to vďaka výnimočnej osobnosti slovenskej sexuológie Jánovi Vrabcovi. Nepísanou súčasťou medzinárodnej konferencie bola aj prezentácia nového špecializovaného pracoviska, ktoré sa onedlho stane súčasťou Psychiatrického oddelenia trnavskej nemocnice.

Slovenská sexuologická spoločnosť Slovenskej lekárskej spoločnosti združujúca profesijne zameraných lekárov z oblasti sexuológie, psychiatrie, gynekológie, urológie pripravila odborné stretnutie venujúce sa predovšetkým okruhom sexuologickej starostlivosti a pohlavných dysfunkcií, sexuálnemu poradenstvu, sexuálnej delikvencii a predstavovaniu nových terapeutických postupov v oblasti gynekologickej a urolologickej a psychiatrickej sexuológie, ktoré súvisia s reprodukciou alebo sexuálnym zdravím. Zastúpenie bolo naozaj medzinárodné a reprezentatívne. Trnavu navštívil napríklad aj známy popularizátor tohto odboru, sexuológ Radim Uzel. Dokonca pripravili aj sekciu, v ktorej okrem lekárov prednášali aj sestry a hovorili o svojich skúsenostiach, najmä tie z trnavského oddelenia.

V médiách už viackrát rezonovali prípady, v ktorých boli páchatelmi závažných trestných činov ľudia trpiacich rôznymi sexuálnymi poruchami ako je napríklad pedofília. Napriek tomu, že bývajú odsúdení, po skončení trestu sa liečia všeobecným spôsobom v psychiatrických nemocniciach. Ako oznelo na konferencii, od budúceho roka by malo v Trnave slúžiť nové pracovisko, ktoré sa bude venovať najmä tejto skupine pacientov. Dana Šedivá z Psychiatrického oddelenia trnavskej Fakultnej nemocnice špecifikuje rozsah jeho aktivít: „Pracovisko sa bude špecializovať na diagnostiku

a liečbu sexuálnych abnormálností, ochrannú liečbu sexuálnych deliktov, terapiu obetí sexuálnych deliktov, riešenie problémov so sexuálnou identifikáciou. Ide o prvé civilné pracovisko tohto druhu na Slovensku. V súčasnosti, keď súd nariadi ochranné ústavné liečenie, je vykonávané v civilných psychiatrických zariadeniach, ktoré nie sú na takúto liečbu špecializované. V našom zariadení pacienti dostanú komplexnú špecializovanú liečbu vrátane adaptácie na svoju sexualitu, aby sa dokázali vyrovnat' s ňou v rámci zákona. Cieľom je zabrániť recidíve ďalšej sexuálne motivovanej trestnej činnosti, čo predstavuje významný prínos pre celú spoločnosť. Pacient bude prepustený zo zariadenia rozhodnutím súdu až po zvládnutí jednotlivých krokov. Následne bude pokračovať v súdom nariadenej ambulantnej liečbe, čo znamená, že bude naďalej v sledovaní špecialistov. Tým sa zabezpečí kontinuita sledovania jedným pracoviskom.“

Významný sexuológ z Prahy prof. Petr Weiss špecifikuje oblasť zamerania takéhoto pracoviska: „Hlavné poruchy sú tie najnebezpečnejšie sexuálne deviácie, ako je sadizmus, pedofília a patologická sexuálna agresivita. Na týchto oddeleniach je väčšina pacientov z nariadenia súdu na tzv. ochrannú sexuologickú liečbu. Práve špecializované oddelenie je schopné najviac túto ochranu zaistiť. Podľa štatistík je recidíva pacientov do jedného

roku bez liečby 80 percent a po liečbe do 20 rokov 17 percent, takže peniaze na takéto oddelenie sú dobre vynaložené. V Českej republike takáto liečba existuje od roku 1974 a výsledky patria k najúspešnejším vo svetovom meradle. Slovenských pacientov sme mali na našich oddeleniach do rozpadu federácie, doteraz boli pacienti na Slovensku odkázaní na nešpecifickú liečbu,“ pripomenul Weiss. Navyše sa oddelenie bude výraznejšie špecializovať aj na poradenstvo, ktoré s touto oblasťou súvisí, napríklad na pomoc obetiam sexuálneho násillia alebo poradenstvo pacientom s infekciou HIV (AIDS).

Nové oddelenie bude vybudované v pavilóne niekdajšieho röntgenologického pracoviska, neskôr onkologického a paliatívneho oddelenia. „Máme tu prázdnu budovu, dnes je odpojená od všetkých sietí a nevyužívaná. Má výhodu, že je blízko psychiatrického oddelenia. Zatiaľ je toto pracovisko v štádiu projektu, a keďže máme veľmi dobré vzťahy s českými kolegami, budeme sa tam chodiť radiť pri jeho dobudovaní. Zhruba sa ráta, že za rok by sme ho mohli otvoriť,“ hovorí riaditeľ Fakultnej nemocnice v Trnave Martin Neštický. Pracovisko bude mať dvanásť lôžok, pacienti budú od okolitého sveta oddelení, verejnosť sa podľa Dany Šedivej v žiadnom prípade nemá čoho obávať. Ministerstvo zdravotníctva podľa štátneho tajomníka Mária Miklóšiiho uvoľní

na vytvorenie špecializovaného sexuologického pracoviska 500-tisíc eur.

Nové sexuologické pracovisko bude súčasťou Psychiatrického oddelenia trnavskej Fakultnej nemocnice pre spádovú oblasť Trnava, Senica, Skalica, Myjava, Piešťany, Hlohovec. Ako jediné psychiatrické zariadenie v kraji zabezpečuje ústavnú pohotovostnú službu a poskytuje akútnu psychiatrickú starostlivosť pacientom s celým spektrom du-

ševných ochorení. Lôžkový fond sa postupne rozšíril na 60 lôžok na dvoch podlažiach. V máji 2014 otvorili sanatórne oddelenie, ktoré je určené najmä pre pacientov s úzkostno-depresívnymi poruchami a pacientom po stabilizácii závažných duševných porúch. V roku 2011 bol pri pracovisku vytvorený Denný psychiatrický stacionár, ktorý slúži na rehabilitáciu pacientov s duševnými poruchami. Väčšinou ide o pacientov po odznení akútnej fázy

ochorenia alebo o pacientov, ktorí sú pre duševné ochorenie invalidmi. Rehabilitačnými aktivitami sú ergoterapia, ale aj muzikoterapia, biblioterapia a nácvik sociálnych zručností pod dohľadom skúsenej liečebnej pedagogičky Angeliky Drličkovej. Klienti spomínaného oddelenia sa prezentujú aj navonok. Vyrábajú kreatívne výrobky najmä z textilu, ktoré boli verejnosti opakovane predstavené na akciách organizovaných Mestom, ako sú napríklad vianočné trhy. ■

Edo Krištofovič, VINCECH Trnava

Opäť prichádza čas dobrého vína v trnavských historických pivniciach

Že je každý rok neopakovateľný, to dosvedčia nielen hubári, ale predovšetkým vinári a vinohradníci. Málokto už spomína na minulý rok, keď sa dokonca tvrdilo, že vo vinárskych pivniciach bude ten ročník chýbať. Chvalobohu, nestalo sa tak, a aj počas tohtoročného, trinásteho ročníka putovania za vínom trnavskými pivnicami, ktoré sa uskutoční v sobotu 7. novembra, budeme z neho ešte ochutnávať.

Pravda, u viacerých vinárov už bude vzácnosťou, no je veľká šanca, že ho stihne nahradiť nový, dvetisícpätnásť ročník. Vinársky zákon hovorí, že až svätomartinský dátum je ten príhodný na jeho prvé koštovanie, no priznajme si, málokto odolal, aby si „neprihol“ aj v predstihu. Rok 2015 sa ukazuje ako jeden z tých úspešných. Klimatické podmienky boli priaznivé, aj ochranných zásahov bolo pomerne a slniečko sa tiež usilovalo, aby sa súdky postupne plnili muštom, aby sme si vychutnali opojný burčiak, a veru aj mladé vínka.

Počas Dňa vínnych pivníc v Trnave sa historický priestor medzi hradbami opäť naplní milovníkmi tohto najušľachtilejšieho nápoja, ktorý vekom môže súťažiť hádám aj s našou civilizáciou. Pripravených je 34 zastavení s takmer šesťdesiatkou vinárov a ďalšou ponukou delikates patriacich k dobrému vínu. Život to už tak prináša, že zastavenia budú nielen na tradičných a osvedčených miestach, ale aj na doteraz neznámych alebo menej známych. Veď z dôvodov rekonštrukcie „vypadli“

z ponuky pivnica Západoslovenského múzea i priestory Synagógy na Halenárskej ulici, čo bol dosť citelný zásah. Vypomohlo ale po ročnej prestávke trnavské Divadlo Jána Palárika s ich pre víno netradičnými priestormi. Iniciatívne sa prihlásili majitelia i nájomcovia ďalších priestorov, a tak si trnavská vinárska mapa nakreslila nové, dúfajme lukratívne, priestory. Ak by si niekto odkladal vínne pasy z uplynulých ročníkov, môže zistiť, ako sa presúvali po nej tmavé body s číslami pivníc, ako sa na škodu vytrácali napríklad z pešej

zóny a ako pribúdali nové vinárske chodníky okrem Kapitulskej aj na Halenárskej, Františkánskej a najnovšie už aj na Michalskej ulici. Dúfajme, že aj tohtoročné trnavské putovanie za vínom bude zároveň putovaním za trnavskými historickými pamätihodnosťami. Záujemcovia o vínný pas totiž už dávnejšie nie sú len Trnavčania, ale ľudia z celého Slovenska, Moravy, no i napríklad z Holandska. Zaželajme si teda iba príjemné a inšpiratívne stretnutia na vínnej trase a zážitky, ktoré nám vydržia zasa až do ďalšieho ročníka. ■

Iveta Pospíšilová, foto: Matúš Koprda

Trnavské vína boli aj na stoloch významných svetských a cirkevných hodnostárov

Zakladajúci člen Trnavského šermiarskeho cechu, atraktívny účastník šermiarskych súbojov a scenárista podujatí inscenujúcich stredoveký spôsob života nielen na Tradičnom trnavskom jarmoku, ale aj v rámci celého Slovenska a v zahraničí, odborný asistent na Katedre histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity so zameraním na slovenské stredoveké dejiny, historickú geografiu a dejiny remeselníctva so špeciálnym záujmom aj o vinohradníctvo a vinársku výrobu v Trnave – historik Martin Tibenský.

Jeho záujem o túto oblasť je motivovaný nielen odborným zameraním, ale aj skutočnosťou, že vinohradníctvu sa venovali všetky vetvy jeho rodiny. Časť súčasného príbuzenstva sa aj v súčasnosti stará o vinohrady v Budmericiach a Dolných Orešanoch. S Martinom Tibenským sa zhovárime pri príležitosti blížiaceho sa novembrového Dňa vínnych pivníc v Trnave, keď 7. novembra na niekoľko hodín ožijú legendárne trnavské vínne pivnice, svedkovia bohatej vinárskej a vinohradníckej tradície v našom meste.

■ Keby sme sa vrátili o 777 rokov späť, keď dostala Trnava výsady slobodného kráľovského mesta, ako v nej vtedy bolo rozvinuté toto odvetvie?

- Ak by sa dnešný Trnavčan vrátil do stredovekej Trnavy, bol by mimoriadne prekvapený už len prvým pohľadom na mesto. Jednak na zaujímavú tehlovú architektúru, ale isto by ho zaujalo aj okolie, plné vinohradov, malých lesíkov a polí. Práve vinohrady boli silnou dominantou okolia Trnavy. Dozvedáme sa to z historických záznamov, mestských kníh či rôznych účtov. Boli to zoskupenia vinohradov a tvorili hory. Mali zaujímavé mená, napríklad jedna hora sa volala Mons Inferno, teda Pekelný vrch. Alebo Vlčí vŕšok, Ružový. Týchto vinohradníckych hôr bolo viacero a na nich mali trnavskí mešťania v prenájme od červenkamského panstva vinohrady. Trnavčania obrábali vinohrady až po Modru, ale aj v Rači, v Pezinku. Vtedy to bol výborný spôsob, ako zarobiť peniaze, takže každý, naj-

mä v západoslovenskom prostredí, rád investoval do vinohradov.

■ Kam všade sa vtedy dovážalo víno z trnavských vinárstiev? Aj na kráľovské dvory?

- Exportné línie sa dajú trochu sledovať, a teda vieme, že určite sa vozilo na Moravu, po ceste, ktorú veľmi silno zviditeľnila kráľovná Konštancia. Máme aj drobné informácie o obchodníkoch, ktorí chodili k nám kupovať víno do Dolného Rakúska. Dokonca sme vtedy trochu predstihli Prešporok, ktorý bol uvedenému teritóriu bližšie. Trnavské vína sa dostávali aj na tabule významných svetských a cirkevných hodnostárov. V Trnave bolo víno najvýznamnejším obchodným artiklom. Obchodníci s vínom patrili k spoločenskej špičke mesta. Vytvárali gildy a boli členmi vnútorných i vonkajších rád mesta.

■ Na podujatiach pre verejnosť, ako je napríklad Stredoveká prešovačka na nádvorí radnice, o histórii vinohradníctva rozprávate a predvádzate aj niektoré etapy spracovania hrozna. Napríklad šliapanie bobúl v drevenom sude a následne prešovanie. Začínalo sa však strihaním, resp. odrezávaním strapcov.

- Je zaujímavé, že vinohradníctvo si veľmi rýchlo vytvorilo rôzne remeselné pomôcky, nástroje a prípadne aj prístroje. Napríklad už v ranom stredoveku sa na tie práce, ktoré dnes robíme nožnicami, vyvinuli špeciálne nože. Mali časti, ktorými sa dala osekávať mladina, kmienky, snímať vršiaky, oberať. Veľmi zaujímavý

je aj vývoj prešov. Poznáme viacero typov – kladové, vretenové, pozrieť si ich možno v Malokarpatskom múzeu v Pezinku, kde si ich na akcie aj my požičiavame. Boli to remeselné majsterštuky. Skúšali sme si dať vyrobiť repliku súčasným stolárom, ale nedokázali to. Mali problém najmä s vretenovou časťou.

■ Kedy vinárstvo v Trnave začalo upadať? Tak trochu sa stratilo v tieni Modry či Pezinka.

- Prirovnal by som to baníctvu na strednom Slovensku. Existovali vlny, keď sa mu darilo viac, inokedy menej. Husiti, osmanská okupácia, protihabsburské povstania – všetky tieto konflikty určite vinohradníkom neprospievali. Pretože vinohrady boli mimo miest, boli veľmi ľahko zničiteľné. Napríklad v Senci páni z Rozhanoviec nechali všetkých paholokov hnať svoje voly a dobytok cez senecké vinohrady, aby zničili úrodu. ■

Katarína Karabová, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity VIII.

Andrej Jaslinský – moderne zmýšľajúci trnavský profesor filozofie

Pojem filozofia sa dnes všeobecne definuje ako láska k múdrosti, a to na základe pôvodu tohto výrazu v gréčtine (filein = milovať, sofia = múdrosť). V minulosti táto veda spájala v sebe všetko teoretické poznanie, teda jej súčasťou boli aj vedy exaktné, prírodné a spoločenské. V 17. a 18. storočí bola šírka záberu tejto vednej disciplíny taká veľká, že jej samozrejmom súčasťou bola fyzika, kozmológia, meteorológia, hydrológia, fytoológia či antropológia.

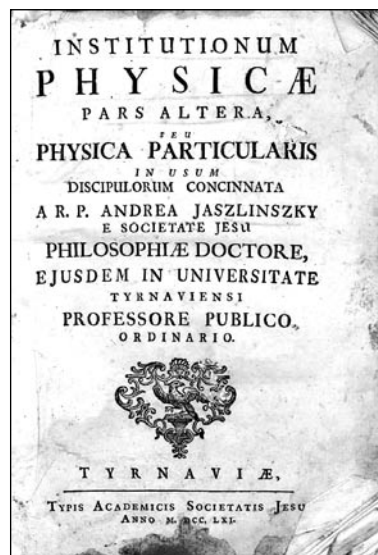
Zaujímavé poznatky zo skúmania dejín filozofie na historickej Trnavskej univerzite sa snažia v rámci vedeckého projektu podporovaného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky preskúmať zamestnanci Katedry klasických jazykov a Katedry filozofie Trnavskej univerzity v Trnave. Keďže výskum filozofie sa úzko viaže s poznaním a interpretáciou diel jej protagonistov tak v minulosti ako aj dnes, úsilím projektového tímu je sprístupniť verejnosti výber najzaujímavejších filozofických latinských textov, ktorých autormi sú profesori filozofie, ktorí na univerzite pôsobili v 17. a 18. storočí, spolu so slovenským prekladom a sprievodnými štúdiami.

Napredovanie filozofického myslenia na historickej Trnavskej univerzite sa dá rozdeliť do troch období. Prvé obdobie ohraničené rokmi 1635 – 1700 celkom výrazne charakterizovala neoscholastika, druhé obdobie, ktoré môžeme vyčleniť rokmi 1700 – 1753, bolo ovplyvnené gnozeológiou a interpretovaním filozofických problémov na základe polarít karteziánskeho a newtonovského

modelu. Napokon v treťom období sme svedkami vystriedania neoscholastiky filozofiou s kombináciou prírodnej filozofie.

Tento postupný vývoj poukazuje na dôležitú črtu myslenia trnavských filozofov, ktorým je najmä v poslednom zmienenom období vhodnosť alebo, lepšie povedané, modernosť myšlienok, ktorými boli schopní reagovať na najnovšie objavy západoeurópskych filozofov v danej oblasti. Jedným z dôkazov je nepopierateľne fakt, že trnavský profesor filozofie Ján Krstiteľ Horváth vo svojom diele *Objasnenie nedostatočnosti základov Kantovho diela Kritika čistého rozumu* reaguje na jedno z najznámejších diel európskej filozofie ešte za života jeho autora.

Dnes si v súvislosti s témou bližšie všimnime Andreja Jaslinského, profesora filozofie z prostredia historickej Trnavskej univerzity, autora viacerých filozofických diel a učebníc. Narodil sa v roku 1715 v malej dedinke pri Košiciach, ale túžba po vzdelaní ho v rokoch 1736 – 1739 zaviedla do Trnavy. Po skončení štúdií a získaní potrebnej kvalifikácie pôsobil na Trnavskej univerzite ako profesor filozofie, etiky a teológie, neskôr v rokoch 1771 – 1773 sa stal aj jej rektorom. Do popredia nášho záujmu sa dostávajú viaceré jeho učebné texty, predovšetkým diela *Náuka o logike* a *Náuka o čiastkovej fyzike*. V prvom z nich autor podáva výklad o dejinách logiky a jednotlivých filozofických smeroch podľa tradičného rozdelenia. Nosnou témou druhého diela z roku 1756, ktoré bolo vydané v trnavskej univerzitnej tlačiarňi pod názvom *Druhá časť*

náuky o fyzike alebo čiastková fyzika (*Institutionum physicæ pars altera seu physica particularis*), je problematika telies a gravitácie, pričom sa autor čiastočne venuje aj kozmológii. Opisuje jednotlivé vesmírne objekty, zoširoka sa venuje problematike ptolemaiovského a kopernikovského systému, ale aj otázkam spätým so vznikom a zánikom hviezd, s ich premenlivosťou či vzdialenosťou. Tretia časť predmetného diela môže na dnešného čitateľa pôsobiť trochu paradoxne. Autor si v nej totiž kladie prekvapivo otázku, či majú planéty svojich obyvateľov. Ak by sme však na tomto mieste čakali úvahy podobné tým, ktoré sa sporadicky objavujú v súčasnosti v niektorých bulvárnych plátkoch, boli by sme na veľkom omyle. Jaslinský pristupuje k danej problematike – ostatne tak ako aj vo zvyšku svojho diela – čisto vedecky a triezvymi argumentmi pre a proti sa pokúša zodpovedať túto otázku. Odvoláva sa pritom

na starovekých mysliteľov a uvádza konkrétne odkazy na ich diela. Opiera sa predovšetkým o učenie pytagorejcov, ktorí tvrdili, že rovnako ako Zem, aj Mesiac je obývaný žijúcimi bytosťami. Nato Jaslinský plynulo prechádza k úvahám filozofov neskorších období, až celkom prirodzene dôjde k svojim súčasným a ich pohľadu na danú otázku. Najzaujímavejšou časťou je práve argumentácia pre a proti existencii života na iných planétach, z ktorej pochádza aj ukážka v závere tohto článku.

Je všeobecne známe, že historická Trnavská univerzita mala od roku 1753 vlastné observatórium, ktoré slúžilo profesorom a študentom tejto vzdelávacej ustanovizne pri skúmaní vesmíru a vesmírnych telies. Treba pripomenúť, že jeho vybavenie bolo na vtedajšie pomery skutočne unikátne aj s prihliadnutím na fakt, že viaceré astronomické pomôcky si zostrojili samotní profesori. Je preto celkom prijateľné, že do trnavskej hvezdárne zašiel aj Andrej Jaslinský, aby si overil mnohé fakty, ktoré uvádza vo svojej Náuke o čiastkovej fyzike. Pretože človek je tvor od prirodzenosti zvedavý a odnepamäti si kladie rozmanité otázky, bola a je to práve filozofia, ktorá mu na ne poskytuje v mnohých prípadoch adekvátne odpovede. V spojení s vedeckou exaktnosťou sa vedci pomocou nej snažili dokázať aj mnohé takpovediac záhady, na ktoré reflektuje aj súčasný človek. Kritický pohľad a triezvosť myslenia pomohli aj samotnému Andrejovi Jaslinskému zodpovedať otázku bytia mimozemských civilizácií. Na základe váhy argumentov sa v diele priklonil skôr k odpovedi zápornej.

Andrej Jaslinský: *Institutionum physicae pars altera seu physica particularis*. (Trnava, 1756)

§ VIII, 106: Keby Jupiter, Mars, Venuša a Mesiac mali svojich obyvateľov, obyvatelia Jupitera budú mať dni najkratšie, obyvatelia Marsu si budú užívať dni približne také dlhé, ako sú tie naše, ale obyvatelia Venuše a Mesiaca sa budú tešiť z dní azda až príliš dlhých. Okrem toho je možné na tomto mieste doplniť, čo niektorí vyvodzujú zo vzdialenosti menších planét od Slnka. Ide o to, že keby Saturn, Jupiter, Mars, Venuša, Merkúr a Mesiac mali svojich obyvateľov, potom by sa obyvateľom Saturnu videlo Slnko desaťkrát menšie než nám a prijímali by z neho približne päťdesiatnásobne menej svetla a tepla než my. Obyvatelia Jupitera by Slnko videli päťkrát menšie a mali by z neho v porovnaní s nami dvadsaťpäťkrát menej svetla a tepla. Obyvateľom Marsu by sa Slnko javilo menšie o viac než jednu tretinu a prijímali by z neho dvojnásobne menej svetla a tepla.

§ IX, 111: Dôkazy v prospech existencie mimozemských obyvateľov sú nasledovné:

1. Telesá planét sú také podobné zemeguli, ako je pes podobný psovi. Práve tak je Zem obežnicou Slnka, ako Saturn, Jupiter a ostatné. Teda tak ako výsledok anatomickej pitvy jedného psa preukáže, že sa mozgom, srdcom, pľúcami a ostatným celkom podobá inému pitvanému psovi, prinesie uzáver, že aj tento pes je obdarený mozgom, srdcom, pľúcami a ostatnými vnútornosťami. Tak podobne sa dá vhodne prezentovať názor o Zemi vzhľadom na to, že je na nej dokázaná existencia aj rastlín, aj živočíchov, a zatiaľ čo pozorujeme, že ostatné planéty sú Zemi podobné, dá sa správne prijať názor, že sa aj na nich nachádzajú rastliny a živočchy.

2. Na planétach sa nachádzajú pohoria, moria, rieky, atmosféra,

teda aj oblaky a rosa. Ak sú tam oblaky a rosa, jestvujú tam potom aj rastliny, ak sú tam rastliny, žijú tam živočchy, ktorým sú rastliny ponechané na užívanie. Ak tam jestvujú živočchy, sú tam aj ľudia, ktorí z týchto všetkých vzdávajú stvoriteľovi chválu a slávu. Keďže Boh, všetko, čo urobil, vykonal s veľmi múdrou cieľom, ani jeden z týchto všetkých nemôže slúžiť k inému účelu.

3. Ukazuje sa, že také rozsiahle a prázdne telesá nemajú vhodnejší účel, než aby boli obývané ľuďmi a ostatnými živočchmi.

Literatúra:

Catalogus Generalis seu Nomenclator geographicus personarum Provinciae Austriae Societatis Iesu (1551 – 1773). Romae: Institutum historicum Societatis Iesu 1987.

HOLOŠOVÁ, Alžbeta – ŽAŽOVÁ, Henrieta: *Dejiny observatória na Trnavskej univerzite 1756 – 1785*. Trnava: Trnavská univerzita 2012. 117 s.

KARABOVÁ, Katarína: *Úvod do dizertácii Andreja Jaslinského zo všeobecnej a čiastkovej fyziky*. In: *História a poslanie filozofie na Trnavskej univerzite*. Kraków – Trnava: Towarzystwo Slowaków w Polsce – Trnavská univerzita v Trnave, 2012, s. 31 – 63.

KARABOVÁ, Katarína: *Problematika mimozemských civilizácií z pohľadu novolatinických spisov z oblasti fyziky*. Sambucus IX. Práce z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky. Kraków – Trnava: Towarzystwo Slowaków w Polsce – Trnavská univerzita v Trnave, 2013, s. 168 – 178.

Súťažná otázka: Ktorou dnes už samostatnou vednou disciplínou sa vo svojom diele *Institutionum physicae pars altera seu physica particularis* z roku 1756 zaoberá Andrej Jaslinský?

Správne odpovede zasielajte do 20. novembra 2015 na adresu: Katedra klasickej fyziky, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava, alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Súčasťou múzea na stanici je aj raritný rušeň The Rocket z roku 1829

Už v čase nedávnej rekonštrukcie trnavskej železničnej stanice pribudla na 4. nástupišti samostatná koľaj a na nej parný rušeň s dvomi vozňami. Netrvalo dlho a členovia Klubu priateľov železníc Trnavy a okolia tieto vozne opravili, doplnili exponátmi v okolí koľajiska a vybavením vo vozňoch. V malom areáli chcú pripomenúť históriu železničnej dopravy v našom meste i význam Trnavy v kontexte prvej konskej železnice. Expozíciu slávnostne sprístupnili verejnosti a plánujú aktivity ďalej rozširovať.

„Prvá myšlienka zriadenia takéhoto múzea sa zrodila pri založení klubu v roku 1996. Prišli sme však o pôvodne pripravované priestory a k myšlienke sme sa vrátili pred piatimi rokmi. Vtedy sa už pripravovala rekonštrukcia stanice, a tak sme rozmýšľali, ako by sa to dalo spojiť so železničným múzeom,“ hovorí predseda Klubu priateľov železníc Trnavy a okolia Miloslav Lužák. A podarilo sa. Komplexná rekonštrukcia nástupíšť minulý rok umožnila priviezť do lokality pri administratívnej budove stanice krátke koľajisko, rušeň a dva vozne. Zrodil sa malý areál, ktorý neskôr doplnili ďalšími exponátmi, starými závorami, zabezpečovacími zariadeniami, vodným žeriavom pre parné rušne a ďalšími zaujímavosťami.

Základom pamätníka železničnej dopravy je parný rušeň Orenstein und Koppel z roku 1829, ktorý viac ako šesťdesiat rokov brázdil krátku trasu medzi trnavskou železničnou stanicou cez dnešnú Hospodársku ulicu až do cukrovaru. Napokon sa jeho aktívna púť v železničnej prevádzke skončila začiatkom 70. rokov (v súvislosti s prekládkou vlečky) a ako exponát bol vystavený na železničnej stanici. Dnes je na krátkom koľajisku vedľa nástupišťa, akoby bol pomyselné napojený na súčasnú železničnú dopravu trnavskej stanice.

Ako nás informoval predseda Klubu priateľov železničnej dopravy Trnavy a okolia Miloslav Lužák, vďaka aktivitám členov klubu sa podarilo zakúpiť od štátneho nákladného prepravcu ŽS Cargo

Iniciátori celého projektu budovania železničného múzea. Zľava: Člen výboru KPŽT Marko Engler, predseda klubu Miloslav Lužák a člen výboru Bohuslav Kráľovič.

Slovenska poštová a služobný vozeň, zrekonštruovať ich a zaradiť do tejto expozície za spomínaný parný rušeň. „Služobný vozeň manipulačných vlakov je z roku 1955, vyrobený vo vagónke Tatra Česká Lípa. Tam bol vyrobený aj druhý zo spomínaných vozňov, a to je ten poštový (spešninový). Boli takmer od základu opravené, vrátane drevených obvodových plášťov,“ dopĺňa člen výboru Bohuslav Kráľovič a pripomína, že veľa prác sa podarilo zrealizovať nielen vďaka sponzorským darom, príspevku dvoch percent z daní, ale aj vďaka náklonnosti manažérov železničných spoločností.

„Zatiaľ nám jeden z vozňov slúži ako malá klubovňa, kde vo vitrínkach nájdeme staré železničné predpisy, odznaky a drobné exponáty súvisiace s prevádzkou železníc,“ hovorí člen výboru klubu Marko Engler a ukazujúc nám kroniku klubu dodáva, že

priestory by do budúcnosti chceli poskytnúť na výstavbu modelovej železnice a malá zasadačka by mohla slúžiť aj na usporadúvanie malých prednášok a výstav o železnici a doprave. Na otvorení areálu adresovali verejnosti aj výzvu – ak by mal niekto dokumenty alebo zaujímavosti viažuce sa k prevádzke železníc, má možnosť ich poskytnúť práve do trnavskej expozície.

V poštovom vozni sú zatiaľ vystavené najmä staré lampáše a rôzne súčasti prevádzky železníc. Nájdeme tu rôzne technické zariadenia, ktoré sa využívali na železničnej stanici, vrátane smaltovaných tabuliek, ktoré pripomínajú nevedný príkazový a, samozrejme, typický „federálny“ jazyk železnice. Mnohé vzácne exponáty odkazujú ešte na Federáciu rušňovodičov, ktorá vznikla v roku 1919. Člen výboru Klubu priateľov železníc Trnavy a okolia

Bohuslav Kráľovič nás informuje o ďalšom významnom exponáte. Je to replika parného rušňa The Rocket z roku 1829, ktorá bola schopná ísť až 36 kilometrov za hodinu. „Je to maketa, ktorú z rôznych materiálov vyrobil člen nášho klubu Igor Rendek. Jedna z replík sa nachádza v New Yorku a originál v Londýne. V budúcnosti by sme ho chceli doplniť autentickými nápismi a možno nám bude aj písať.“ Budúci rok by malo ešte pribudnúť ocelové zarážadlo („ukončenie“ koľaje s nárazníkmi), ktoré sa mu v hodine dvanástej podarilo nájsť v železnom šrote. Kedysi slúžilo na vlečke neďalekého podniku Figaro a nepotrebným sa stalo po likvidácii vlečky. Súčasťou areálu múzea sú aj informačné panely, ktoré vznikli s dotáciou Mesta Trnavy. Na nich sa môžeme dozvedieť aj o význame Trnavy v dejinách slovenských železníc. Tak napríklad, prvá verejná konská železnica

v Uhorsku spájala Bratislavu s Trnavou od roku 1846. Krátko na to, už 1. mája 1873, prišiel do Trnavy prvý vlak ťahaný parným rušňom. Prvý elektrický vlak prišiel do Trnavy v roku 1981 zo Serede a prvý elektrický vlak z Bratislavy v roku 1985. Členovi výboru klubu Bohuslavovi Kráľovičovi sa stále darí nachádzať nové a nové exponáty, najmä nové dokumenty, medzi ktorými sú najväčšími raritami fotografie. V budúcnosti by aj mali byť súčasťou publikácie o dejinách železníc v našom meste a okolí. Hneď nám prezradil aj ďalšie zaujímavé historické súvislosti, ktoré sa mu podarilo vypátrať: „Trnavská železničná stanica je raritná v tom, že na malom priestore sa nachádzali až štyri staničné budovy. Prvá stanica konskej železnice stála na mieste, kde je dnes pošta. Bola tam až do roku 1941. Druhá budova je z roku 1876 a dnes v nej sídli železničná polícia pri autobusov-

vej stanici. Ďalšia budova slúžila prevádzke ešte do 80. rokov. Je z roku 1896. Posledná z budov je z roku 1989 a len nedávno dostala moderný šat,“ pridáva ďalšie historické súvislosti, ktoré pripomenie 19. novembra aj na pravidelnej konferencii o dejinách železníc na trnavskej radnici. „Rok 2016 bude spojený s viacerými výročiami. Bude to 170 rokov od príchodu prvého vlaku do Trnavy. Chceli by sme pri tejto príležitosti iniciovať rovnaký banket, aký bol vtedy v trnavskom divadle. Jedna zo slávností by mala byť aj v Seredi, keďže prvá konská železnica smerovala z Bratislavy cez Trnavu až do Serede. No a v júli 2016 bude mať náš Klub priateľov železníc Trnavy a okolia 20. výročie svojho vzniku,“ hovorí Bohuslav Kráľovič. Fotogalériu z budovania pamätníka železníc si môžete pozrieť aj na informačných paneloch na trnavskej stanici pri vstupe do podchodu. ■

Martin Jurčo

Štúr a Trnava = napohľad nespojiteľné súvislosti?

Slávnostnými Službami Božími v evanjelickom chráme v Uhrovci a celoslovenskou spomienkou v spomínanom v rodisku slovenského politika a evanjelického kňaza sa zavŕšil Rok Ľudovíta Štúra. Bol organizovaný pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia a spájal sa s desiatkami rôznych podujatí od základných a stredných škôl až po osvetové zariadenia a významné národné kultúrne inštitúcie.

Viacero podujatí literárneho charakteru pripravila i Knižnica Jura-ja Fándlyho, napríklad pri vyhodnocovaní súťaže Literárny salón. Divadlo Jána Palárika okrem výstavy nevšedných perokresieb Ľudovíta Štúra od výtvarníka Františka Tótha zo Šale a informačných panelov zapožičaných z Uhrovca uviedlo komorné scénické pásmo Ľudovít Štúr – milovník národa slovenského. Jeho autor Pavol Parenička sa snažil ukázať Štúrovi fatálne i súkromné polohy života tak, aby boli zaujímavé aj pre laickú verejnosť. V komornom pásme, ktoré chce divadlo uvádzať pravidelne pre

žiakov základných a stredných škôl, sa pod režijným vedením Ladislava Kočana predstavili domáci herci Barbora Bazsová a Tomáš Mosný. Aj keď sa osobnosť Ľudovíta Štúra a jeho aktivity napohľad nespájajú s naším mestom, Trnavský samosprávny kraj pri príležitosti spomínaného výročia na pôde úradu odhalil bustu od sochára Martina Palu. V spolupráci s trnavským Evanjelickým a. v. cirkevným zborom a ďalšími inštitúciami zorganizovali odbornú konferenciu na tému osobnosti a obdobia Ľudovíta Štúra. Hoci sa viacero príspevkov nevenovalo

ústrednej téme, osobitne treba spomenúť určité nóvum, ktoré vo výskumoch na konferencii predniesol Pavol Parenička, vedecký pracovník v Matici slovenskej v Martine a pedagóg zo Žilinskej univerzity. Pavol Parenička vo svojom príspevku o Štúrovi vo vzťahu k Trnave skonštatoval, že naše mesto malo z národnostného hľadiska slovenský charakter aj v prvej polovici 19. storočia. Slovákov tu žilo zhruba toľko, ba možno i viac, ako dohromady Maďarov, Nemcov a Židov. Napriek tejto výraznej slovenskosti sa tu štúrovské hnutie etablovalo

oveľa ťažšie. Súviselo to najmä s konfesionálnou stránkou. „A tak sa evanjelickí štúrovcí v Trnave sprvu nemali o koho oprieť, ako to bolo v iných oblastiach na Slovensku. Situácia sa nezmenila ani po roku 1841, keď sa evanjelickým farárom stal národnostne nevyhranený Ján Karol Stelczer (1813 – 1885), ktorý na kňazskej stanici pôsobil až do roku 1885. Funkciu kurátora cirkevného zboru vykonával evanjelický učiteľ a mešťan Martin Ďurgala (1783 – 1856). Práve zborový dozorca Ďurgala bol známy tým, že na cirkevnej pôde obraňoval záujmy Slovákov proti Nemcom. Navyše patril nielen k predplatiteľom a šíriteľom slovenskej tlače, ale aj sám bol literárne činný, pričom vynikol ako autor praktickej slovensko-nemeckej gramatiky. Osobitné postavenie v dejinách štúrovského hnutia v Trnave zaujíma osobnosť Martina Branislava Tamaškoviča (1803 – 1872), rodáka z Dechtíc, pôvodne vyučeného mlynára, od roku 1832 hostinského v Trnave a od roku 1835 trnavského mešťana. Vo svojom hostinci na Františkánskej ulici zriadil roku 1838 aj slovenskú čítareň s funkciami verejnej knižnice. K jeho blízkym osobným priateľom sa čoskoro zaradil triumvirát slovenských národných vodcov evanjelických farárov Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža,“ konštatoval Pavol Parenička. Svoju obsiahlejšiu štúdiu publikuje aj v samostatne vydanom zborníku z konferencie s podrobnými odkazmi na zdroje, preto z jeho príspevku (s jeho súhlasom) uvádzame len základné kontexty. Zaujímavá je aj pasáž, v ktorej Pavol Parenička hovorí o pohybe Štúra v našom meste. „Preukázateľne sa prvýkrát zdržiaval v Trnave počas svojej prázdninovej

cesty po Nitrianskej a Bratislavskej stolici v prvej polovici júla 1836. Po návšteve básnika Jána Hollého v Maduniciach zavítal do Trnavy, kde sa stretol s advokátom Jánom Kollárikom a ďalšími trnavskými priateľmi. Ľudovít Štúr Trnavu potom viackrát navštívil, a to spočiatku buď na svojich pravidelných cestách za Jánom Hollým do Maduníc v rokoch 1836 – 1841, ale aj neskôr v porevolučnom období v rokoch 1851 – 1855 počas prechodného pobytu v blízkej Modre. Trnavčania Ďurgala, Tamaškovič i Kollárik patrili k meštianskemu stavu, v ktorom videl Štúr prirodzeného spojenca vo svojich kultúrno-politických úsiliach. Štúr sa systematicky zaoberal národnostnou problematikou. Tejto oblasti sa týkala aj jeho stať uverejnená v Palkovičovej Tatranke, v ktorej sa zameril na zápas slovenských mešťanov o používanie slovenčiny v Trnave vedených M. Ďurgalom. Ten údaje Štúra upozornil aj na česky písanú listinu uhorského kráľa Mateja Korvína, nachádzajúcu sa v trnavskom mestskom archíve. O tomto objave nadšený Štúr informoval slovenskú verejnosť roku 1842 v článku uverejnenom v Slovenskom pozorníku a zmienil sa o nej i v cestopisnej stati Cesta po Považí,“ konštatuje Pavol Parenička, ktorý ešte k osobnosti M. B. Tamaškoviča dopĺňa, že v rokoch 1845 – 1848 patril z Trnavy k najaktívnejším dopisovateľom Štúrových Slovenských národných novín. Spomeňme ešte časť zaujímavých súvislostí štúrovského hnutia a Trnavy, o ktorom Pavol Parenička zistil i ďalšie súvislosti. Napríklad, že od 12. júla 1848 vychádzali v Trnave v bernolákovčine maďarónsky zamerané noviny Wudce z Trnavy, ale ich protislovenský tón odradil predplatiteľov a po pár číslach 16. augusta 1848 toto periodikum

zaniklo. Napriek tomu protištúrovské nálady v Trnave vyvrcholili počas septembrovej výpravy slovenských dobrovoľníkov na západné Slovensko roku 1848, keď boli v Spanraftovej tlačiarňi vydávané výzvy proti slovenským národovcom i hurbanovským dobrovoľníkom. Národné noviny trikrát do týždňa. Tak sa podľa zistenia Pavla Pareničku mali volať noviny po zaniknutom periodiku Slovenské národné noviny. Koncom leta roku 1850 podali Ľ. Štúr spoločne s J. M. Hurbanom žiadosť o povolenie na vydávanie nového periodika. „Politická situácia po maďarskej revolúcii a skončení Slovenského povstania sa však diametrálne zmenila, preto sa s redakciou štúrovského periodika už nepočítalo v pomadžarskej Bratislave, ale v slovenskej Trnave.“ Štúrovo politické periodikum však nedostalo povolenie. A tak aspoň malým víťazstvom štúrovského hnutia v týchto časoch bolo, že od 25. júla 1851 do 31. augusta 1852 vychádzali v Trnave Hurbanove Slovenské pohľady na literatúru, umenie a život. Týždenník sa tlačil v trnavskej Spanraftovej tlačiarňi za redakčného vedenia J. M. Hurbana, ktorému ako redaktorský elév pomáhal až do svojej predčasnej smrti Mikuláš Dohnány. Potom ho nahradil ďalší štúrovský dejateľ a spisovateľ Pavol Dobšinský. Ďalej konštatuje P. Parenička, že v našom meste sa v tomto čase stabilizovala silná slovenská komunita národovcov z radov mešťanov a inteligencie, pričom k jej vedúcim členom patrili spomínaní národovci M. Ďurgala a M. B. Tamaškovič, ku ktorým sa pripojili ďalší trnavskí mešťania: Michal Hájiček, Jozef Mechl a Ján Sadloň, ako aj evanjelický učiteľ Imrich Šulek (1804 – 1873), nevlastný brat protagonistu Slovenského povstania Viliama Šuleka.. ■

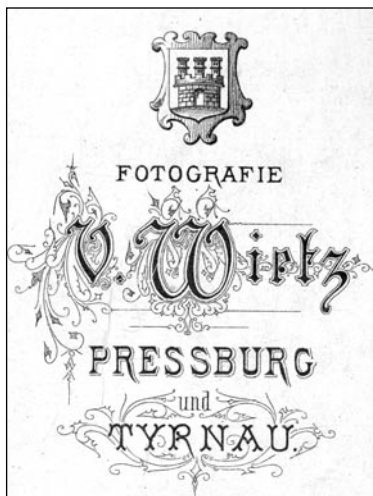
Iveta Pospíšilová

Viliam Wietz – fotograf v Trnave

Fotografia sa dostala aj na Slovensku pomerne rýchlo do povedomia ľudí a začala byť neobyčajne populárna. Ved' podobizne členov rodiny si mohli dať namaľovať len bohatšie vrstvy obyvateľstva. Fotografia bola lacnou záležitosťou prístupnou každému. V Trnave vznikol prvý stály fotoateliér okolo roku 1860, no celkom určite sa tu zastavilo aj niekoľko sezónnych fotografov pri rôznych príležitostiach, napríklad pred Vianocami. Od sedemdesiatych rokov 19. storočia vznikli aj ďalšie ateliéry či fotografické štúdiá, v meste pôsobili aj viaceré zároveň, niektoré iba krátko, iné celé desaťročia a zdá sa, že všetky sa uživil. Takú popularitu medzi ľuďmi fotografia získala.

Viliam (aj Vilmos) Wietz patril k fotografom, ktorí pôsobili v Trnave dlhší čas a dostali sa do povedomia jednej-dvoch generácií Trnavčanov ako renomovaná firma. Prvýkrát sa s jeho menom stretávame v súvislosti so sčítaním obyvateľstva z roku 1869. V priloženom indexe z dnešnej Hlavnej ulice, ktorý je datovaný až rokom 1870 je na adrese Langegasse 42 zapísaná aj rodina Vitza – Vilmos, Antonia, Gizela. Bývali vo dvore toho istého domu, kde bol označený zároveň fotografický salón Leopoldiny von Dohnanyi.¹ Vieme, že táto fotografka vtedy v Trnave ukončila svoje pôsobenie, čo evokuje myšlienku, že ponúkla fotoateliér inému fotografovi.

Viliam Wietz (1839 – 1916) bol rodák z Prahy, ktorý prišiel do Trnavy ako 31-ročný, ako fotograf po niekoľkých rokoch expandoval a zriadil si filiálky postupne vo viacerých mestách. Okrem Trnavy mal ateliér v Piešťanoch, v Bratislave a v českých mestách Písek, Strakonice a Tábor. V Bratislave mal ateliér v rokoch 1874 – 1875 na Špitálskej ulici č. 262. V Piešťanoch pôsobil pravdepodobne dlhšie, v sedemdesiatych a v osemdesiatych rokoch 19. storočia. V Píske si zriadil fotoateliér v roku 1889.² Ako mladý človek plný síl a schopný cestovania správne odhadol vhodnú príleži-

tosť (Bratislava – veľké centrum, Piešťany – kúpele, Čechy) a využil to na rozšírenie svojho biznisu na viac filiálok s viacerými zamestnancami. Na prelome storočí mal už šesťdesiat rokov a zrejme aj konkurencia bola veľká, preto sa sústredil už len na jedno miesto. Po roku 1903 mu zostalo iba fotografické štúdio v Trnave. V Trnave pôsobil Wietz od roku

1870, no zatiaľ nevieme s istotou kde. Adresa fotoateliéru v reklame na jeho fotografiách nie je vôbec uvedená, uvádza od začiatku iba mestá Trnavu a Piešťany. Ak je

¹ Štátny archív v Bratislave, pobočka Trnava, MG Trnava, Sčítanie ľudu 1869

² Javurek Zdeněk: Písecké fotoateliéry. In: Otavín, 2000

„Od roku 1889 pôsobil v Píske fotograf Vilém Wietz. Ateliér měl na zahradě domu ve Smetanově ulici. V následujících letech si otevřel pobočky ve Strakoncích a v Táboře.“

s rodinou zaznamenaný v roku 1870 na adrese Länge Gasse 42, teda tam, kde mala ešte v tom istom roku fotoateliér Leopoldina von Dohnanyi, uvažujeme, že ako fotograf mohol začať v Trnave práve na tomto mieste.

V literatúre sa dočítame, že Viliam Wietz fotografoval portréty i krajinu, ale z dochovaného trnavského materiálu vieme bezpečne identifikovať zatiaľ iba jeho portrétnu fotografiu. Malé vizitkové fotografie (cca 55 mm x 90 mm na kartóne 65 mm x 108 mm) aj väčšie kabinetné fotografie (100 x 150 mm na kartóne 110 x 170 mm) mali jeho reklamu na zadnej strane. Na prednej strane, kde bola fotografia nalepená, bolo zväčša iba jeho meno, a to spočiatku vpravo dolu: V. Wietz. V období po roku 1900 sa objavuje dolu pod fotografiou na kartóne jeho meno ozdobným písmom vľavo dolu v tvare Wietz V. a vpravo dolu Nagyszombat.

Reklamy na zadnej strane prechádzali tiež istým vývojom. Na reklamách sú najskôr uvádzané mestá Trnava a Piešťany. Začal s filiálkou v kúpeľnom meste, ktoré mu ponúkalo širšie možnosti zárobku. Potom sa istý čas objavujú v reklame iba Bratislava a Trnava a neskôr Trnava a Písek. Na vzorke päťdesiatich fotografií

zo štúdia Viliama Wietza, ktoré sa nachádzajú v zbierke Západo-slovenského múzea v Trnave, sme zaznamenali 11 rôznych typov reklám, ktoré možno rozdeliť do dvoch skupín ako predmedailové (pred rokom 1885, keď získal prvú medailu na výstave v Budapešti) a reklamy s medailami z výstav. Zaujímavá je reklama z bratislavského obdobia (1874 – 75) s erbom Bratislavy a textom pod sebou: Fotografie / V. Wietz / Pressburg / und / Tyrnau, pričom meno fotografa je tlačené ozdobným švabachom.

Reklamy na fotografiách nás vedú aj po stopách putovania Viliama Wietza v Trnave. Už sme spomenuli, že spočiatku neuvádza adresu fotoateliéru, okrem jednej nájdennej výnimky. Je to dodatočne upravená dvojjazyčná reklama s medailou z budapeštianskej výstavy z roku 1885 s textom: Wietz V. / fotograf. artist / Anstalt / Tyrnau und Písek ...im Hause Café Rezsucha. Tento údaj je dôležitý práve z hľadiska zmeny miesta Wietzovho fotoateliéru. Zo širšieho výskumu vieme, že okolo roku 1900 pôsobil v Trnave Ateliér Fanchette na adrese Tyrnau Länge Gasse 9, im Garten des Café Rezsucha. Ide o záhradu domu, ktorý bol neskôr známy vďaka kaviarni Othon / Europa / Thalmeiner / Krym. Na základe tohto údaju môžeme rozšíriť tradíciu kaviarní v Trnave na tomto mieste o Režuchovu kaviareň z konca 19. storočia. Do tohto domu niekedy po roku 1885 na istý čas, zatiaľ z neznámych príčin, Wietz presunul svoj fotoateliér z predošlej adresy. Na fotografiách Viliama Wietza po roku 1900 so secesnou reklamou a s uvedením šiestich medailí sa objavila nová adresa Länge Gasse 41. Takáto adresa je aj v inzeráte v Trnavskom týždenníku z roku 1903, kde oznamuje nové pôsobisko.³ Podľa mapy

³ Nagyszombati Hetilap / Tyrnauer Wochenblatt z 23. augusta 1903, s. 4

z roku 1895 ide o dom na rohu dnešnej Hlavnej ulice a Zámočníckej uličky. Dom bol niekedy v tridsiatych rokoch zbúraný a namiesto neho bola postavená novostavba dvojposchodového bytového domu s predajňou Baťa na prízemí (dnes banka).

To znamená, že za predpokladu, že Wietz na začiatku prevzal fotoateliér od Leopoldiny von Dohnányi na adrese Länge Gasse 42, neskôr ho opustil a presťahoval svoju firmu oproti cez ulicu, do záhrady Režuchovej kaviarne, napokon skončil na Länge Gasse 41, teda de facto v susedstve prvého ateliéru. V Trnave na dnešnej Hlavnej ulici boli približne v jednom období na konci 19. storočia neďaleko seba tri fotoateliéry. Dva vedľa seba v susedných domoch č. 42 a 41 a jeden oproti cez ulicu v čísle 9. Zo širšieho výskumu trnavských fotoateliérov podľa adries vieme, že na všetkých troch spomínaných miestach fungovali fotoateliéry kontinuálne, len sa v nich menili fotografi.

Fotoateliér Viliama Wietza je bohato doložený reklamami v trnavských periodikách až do roku 1918. Z jednotlivých kalendárov (Nagyszombati naptár), ktoré sme mali k dispozícii je uvedený ako fotograf v rokoch 1890, 1891, 1909 a 1918, v týždenníkoch Nagyszombati hetilap má inzeráty napríklad v rámci ročníkov 1882, 1885, 1903.⁴ Viliam Wietz hľadal napríklad v roku 1882 prostredníctvom inzerátu v novinách chlapca na zaučenie. V inom inzeráte toho istého roku propaguje svoj fotoateliér. Na krajinskej výstave v Budapešti v roku 1885 mu udelili za tvorbu medailu a on túto informáciu uverejnil ešte

koncom roka ako reklamu na vyhotovenie novoročných fotografií v Trnavskom týždenníku.

Wietz zaujal ako fotograf aj experimentovaním, výrobou tzv. pigmentových fotografií v rôznych farebných odtieňoch. Bol známy aj ako výrobca suchých dosiek, ktoré predstavil v roku 1891 na Jubilejnej výstave v Prahe a získal za ne diplom a uznanie pražských fotografov Eckerta a Langhansa.⁵ Autor jedinej komplexnej publikácie o dejinách fotografie na Slovensku uvádza, že Viliam Wietz sa zaoberal predovšetkým portrétnou tvorbou. Vo filiálke v Piešťanoch fotografoval najmä kúpeľných hostí, a to nielen v ateliéri, ale aj v parkoch a promenádach. Popritom sa venoval i fotografovaniu krajiny. Zachovali sa od neho snímky z okolia kúpeľov.⁶

V trnavských rodinných albumoch sa nachádzajú najmä portrétné fotografie zhotovené v ateliéri. Pozorujeme rovnaké nábytkové kusy, ktoré používal: čalúnené kreslo, vyrezávaný stôl so štyrmi nohami, stolík na jednej nohe, podstavec s vyrezávaným motívom anjela, falošná balustráda – zábradlie, váza s kvetmi a na pozadie maľované kulisy interiéru aj exteriéru. Portréty vyhotovoval často v módnej forme dostratena alebo do oválneho výrezu. Na začiatku tvorby používal jednoduchý bledý kartón s hnedou tlačou. Na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov 19. storočia používal lesklý kartón bleďožltej a matný kartón sýtožltej farby s hnedou a červenou tlačou. V polovici osemdesiatych rokov 19. storočia používal kartón na prednej strane čierny so zlatým pásikom

a zo zadnej strany lesklý krémový alebo bledomodrý s čiernou, hnedou alebo zlatou tlačou, ale použil aj módný celočierny kartón. Fotografie okolo roku 1903 majú jemne modrý alebo ružový tón a na zadnej strane bledého alebo sivého (až sivozeleného) kartónu je modrá tlač secesnej reklamy.

O smrti Viliama Wietza sa dočítame v časopise Otavín z augusta 1916: „V Trnave v Uhrách zemfel pán Vilém Wietz, před rokmi oblíbený fotograf v Písku“. Fotograf Viliam Wietz pôsobil v Trnave kontinuálne od roku 1870 až do svojej smrti v roku 1916, ale ateliér fungoval pod jeho menom ešte o čosi dlhšie. Ešte v kalendári na rok 1918 je uvedený medzi fotografickými ateliérami v Trnave. Simonne Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave
Článok je súčasťou výskumnej práce Trnavské fotoateliéry ■

⁴ Všetky ročníky za sebou nie sú archívne dochované, takže sme hľadali iba v rámci niektorých rokov. Informácie ku kalendárom sa odovzdávali v predošlom roku, takže Wietzov fotoateliér asi fungoval ešte rok po jeho smrti – do roku 1917 a objavil sa ešte v kalendári na rok 1918.

⁵ Javurek Zdeněk: Písecké fotoateliéry. In: Otavín, 2000

⁶ Ludovít Hlaváč: Dejiny slovenskej fotografie, Vydavateľstvo Osveta, 1989,

Iveta Pospíšilová, foto: autorka a archív Beáty Pukanecovej

Priekopníkom chemického čistenia na západnom Slovensku bol František Stolárik

Využívate ešte niekedy služby čistiarne? Pred pár desaťročiami, kým sme nemali k dispozícii objemnejšie a výkonnejšie práčky, dávali sme si čistiť pravidelne napríklad posteľnú bielizeň. I v súčasnosti na profesionálov zvyčajne nechávame čistenie kobercov alebo kabátov. Neraz si napríklad osamelo žijúci páni dávajú vyprať košeľe, ktoré im tu aj bezchybne vyžehlila. A ešte stále máme vo svojich šatníkoch isto aj odevy, ktoré sa nemôžu prať vo vode.

História chemického čistenia siaha do polovice 19. storočia. V roku 1825 Johny Bellin vo Francúzsku začal prevádzkovať novú živnosť – pranie šatstva v terpentíne. Čistiace schopnosti tejto chemickej tekutiny vraj boli objavené náhodne, keď ktosi nechtiac prevrhol na husársky kabátec lampu. Žiaril čistotou a toto sa zopakovalo aj pri už cielenom ponorení ďalších uniforiem do sudu s terpentínom. Skutočný rozmach chemického čistenia nastal v 20. storočí, keď pribudli aj iné, nehorľavé čistiace prostriedky. Po Bratislave sa v roku 1912 chemicky začalo čistiť aj v Trnave. Písalo sa o tom v nedeľnom vydaní trnavského denníka Nagyszombati Hétilap Vasárnap z 5. mája uvedeného roku. Trnava sa v období Rakúsko-Uhorska nazývala totiž Nagy Szombat – Veľká Sobota, pretože sa tu každú sobotu na námestí konal veľký trh.

Prevádzku si otvoril domáci podnikateľ, vtedy dvadsaťtriročný František Stolárik (nar. 18. februára 1889). Album plný fotografií a výstrižkov z dobovej tlače, dokumentujúci úspešné fungovanie čistiarne, vlastní v súkromnom archíve jeho príbuzní. Vnučka Beáta Pukanecová a jej syn Juraj s náležitou hrdosťou listujú jeho stránkami a pridávajú aj vlastné spomienky či získané informácie. „Dedko sa najskôr školil v Bratislave v menšej čistiarni u Jánoša Kinczela, a potom tu v Trnave začal budovať väčší podnik.

Čistiareň, kde sa aj žehlilo a chemicky farbilo. Tá sa nachádzala v uličke, ktorá sa volala neskôr Veselá. Tam dedko s rodinou aj býval. Celý areál zaberá polovicu ulice. Dom mal štyri izby,

komoru, kúpeľňu, kuchyňu, izbu pre slúžku. V ďalšej časti sa nachádzali dielne. Za domom bola veľká záhrada s parkovou úpravou, fontánkami i trpaslíkom. Ešte mám kúsok z jeho tváre odložený na pamiatku. Čo

si však pamätám už aj ja, to bola premena záhrady na úžitkovú – zeleninovú,“ hovorí pani Beáta- Jej syn dodáva: „Preberanie a výdaj šatstva alebo bielizne bol na terajšej Hlavnej ulici v blízkosti súčasného obchodného domu známeho ako Aso, v dnešnom sídle predajne s umeleckými predmetmi. V tridsiatych rokoch sa táto ulica volala Masarykova, vedľa sídlila Slovenská banka, dnes je tam kníhkupectvo. Záber na tento objekt často vidieť aj na starých pohľadniciach Trnavy.“ František Stolárik si neskôr doplnil vzdelanie a odborné vedomosti aj v Nemecku v rôznych priemyselných podnikoch v Saarbruckene, v Mannheime a Ludwigshafene. Najväčší rozmach zažívala firma v dvadsiatych a tridsiatych rokoch. Jedna z fotografií zachytáva Františka Stolárika s ôsmimi zamestnancami, medzi ktorými nechýbajú ani muži.

Čistiareň a žehliareň bola vybavená súdobou najmodernejšou výkonnou technikou. Juraj Pukanec komentuje fotografie prevádzky: „Krásne tu vidieť pohon traktiou. Ten sa na začiatku 19. storočia používal vo fabrikách. Ide o centrálny pohon horného hriadeľa, od ktorého boli koženými remeňmi poháňané jednotlivé stroje. Na žehlenie, mangle, stroje na pranie.“ Ako dodáva pani Beáta, farby aj prípravky na čistenie si jej dedko nechal dovážať najmä zo Švajčiarska.

Pri príležitosti 25. výročia založenia firmy usporiadal František Stolárik veľký banket, na ktorom sa zúčastnila vtedajšia spoločenská smotánka Trnavy. Svedčí o tom listina s podpismi, na ktorej figurujú autogramy napríklad starostu mesta J. Vyskočila, poslanca Lišku, riaditeľa Krajinskej nemocnice A. Pecháňa, plukovníka F. Vondráčka – veliteľa posádky Československej armády v Trnave. Živnostenské spoločenstvo udelilo Stolárikovi pri tejto príležitosti

Čestný diplom. Každý pozvaný našiel svoje miesto pri stole označené menovkou, aby sa dodržal protokol v zasadacom poriadku. Typ písma i grafické stvárnenie pozvánky na slávnostnú večeru zase výrečne dokumentujú vysokú úroveň vtedajších grafikov. Stolárikovi nechýbal nielen obchodný, ale aj marketingový duch. V spomínanej prevádzke v centre mesta pri príležitosti výročia pripravil výstavu čisteného i farbeného šatstva, v škále od dievčenských šiat cez elegantné dámske. V roku výročia si nechal špeciálne potlačiť aj príjmové lístky nasledujúcim textom: „Jubilejný rok – Prvý trnavský závod pre chemické čistenie a barvenie šiat, parná prádelňa.“ Reklamné aj dokumentárne fotografie vyrobil vtedajší známy trnavský fotograf Kabát.

Zaujímavé sú aj farebné reklamné plagáty v slovenčine, maďarčine a nemčine. Ústredným motívom je krásna dáma – raz v kožuchu, inokedy v kabáte či letných šatách, si nesie škatule s vyčisteným šatstvom. Pani Pukancová si spomína aj na sklené tabuľky, čosi ako diapozitívy, z ktorých sa v kinách premietala reklama na dedkovu čistiareň. V novinách z rokov 1935 a 1937 možno nájsť o nej články. Napríklad v nemčine a maďarčine v bratislavských i pražských novinách, v známom predvojnovom titule *Grenzbote* s fotografiou prevádzky. Aj *Nové Slovensko* 20. februára 1937 pri spomínanom výročí prinieslo článok s názvom *Jubileum Františka Stolárika* v Trnave, v ktorom sa spomína história firmy. Krátky citát uvádza: „V sobotu dňa 13. februára tohto roku oslávil pán František Stolárik, majiteľ závodu na chemické čistenie a barvenie bielizne a látok, 25. výročie založenia firmy a svojej služby zákazníkom v Trnave a na okolí... Viedol od počiatku podnik so železnou

pilnosťou a solídnymi obchodnými zásadami a už v roku 1917 na veľkej priemyselnej výstave bol ako samostatný živnostník vyznamenaný veľkou zlatou medailou.“ V článku sa spomína aj banket, na ktorom sa zúčastnili najväčšie osobnosti mesta. Okrem už spomínaných napríklad celé predsedníctvo Živnostenského spoločenstva v Trnave, starosta Obchodného grémia, tajomník za odborné školstvo, zástupca Obchodnej a priemyselnej komory z Bratislavy. O vzťahu podnikateľa k zamestnancom hovorí právnik Juraj, že bol prísny, zásadový a dbal o čistotu a poriadok v prevádzke, o čom svedčia viaceré fotografie. Vnučka Beáta dodáva, že taký byť musel, inak by nedosiahol úspech a renomé aj za hranicami Trnavy a regiónu. O rešpekte, aký mal, hovorí jedna z jej spomienok: „Keď som bola malá, chodievala som s otcom na prechádzky. Nikdy nezabudnem, ako sme raz stretli jednu staršiu pani, a tá sa nám prihovorila: Jéj, pán Stolárik, vy si ma pamätáte, boli ste ešte mládenec, keď som robila u vášho otecka. To bol ale dobrý, spravodlivý človek.“ Svedectvom je i fotografia z konca 60-tych rokov minulého storočia,

na ktorej František Stolárik blahoželá svojej niekdajšej zamestnankyni pani Terézii Rampákovkej k tým narodeninám. Tiež skutočnosť, že od chudobnejších zákazníkov neraz nevyžadoval platbu za čistenie, či žehlenie. Pochádzal totiž z chudobnejších pomerov a nie vždy bol taký bohatý ako neskôr, keď firma prosperovala.

Pri znárodnení v roku 1948 Františkovi Stolárikovi štát vzal prevádzku aj so strojmi. V jej priestoroch potom sídlili elektrikári a kominári. V dome ho nechali bývať za podmienky, že potom aj ten odovzdá mestu. Potom si privyrábal ako súkromný učiteľ nemčiny. Krátko učil aj svoju vnučku. Venoval sa tiež svojmu veľkému koníčku – zberateľstvu známok, mincí, medailí. Z tých sa však rodine zachovala len veľmi malá časť. Z rozprávania Františkovho syna Kornela sa jeho vnuk dozvedel, že to mali na svedomí sovietski vojaci, ktorí do domu vtrhli so samopalmi a pobrali, čo sa dalo.

V priestoroch, kde sa kedysi nachádzala prvá chemická čistiareň v Trnave, už pôvodný dom Stolárikovcov nestojí. Dnes tam sídli Materiálovo-technická fakulta Slovenskej technickej univerzity. ■

Ako sa napokon Trnava stala krajským mestom

Najstaršie dejiny

Začnime pripomenutím niektorých dôležitých skutočností získaných posledným archívnym výskumom. Územie časti dnešného Trnavského samosprávneho kraja, ktoré môžeme nazvať trnavským regiónom, bolo v 9. a 10. storočí súčasťou Nitrianskeho kniežatstva a Veľkej Moravy (828 – 907). Neskorší vývoj až do roku 1211 bol zahalený „tajomstvom“ a často nepresnými interpretáciami. Pozoruhodné skutočnosti do poznania tohto obdobia vniesol historik, profesor Vladimír Rábik z Katedry histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, ktorý interpretuje politický i geografický vývoj tohto časového rozpätia: „Za najdôležitejšiu skutočnosť, často obchádzanú historikmi, môžeme považovať fakt, že práve toto územie bolo dynastickým majetkom kráľovského rodu (v tom čase arpádovskej dynastie). Toto územie prešlo zložitým vývojom, ale v podstate sa zachovalo ako jediný komplex v rámci tzv. konfínia a pohraničnej marky s centrom na Bratislavskom hrade. Táto skutočnosť bola dôležitou danosťou, aby uhorskí králi považovali tento priestor za najvhodnejší na usadzovanie hostí a jeho transformáciu na mestské sídlisko...“

Ak uvážime, že samotná Bratislava dostala mestské výsady až v roku 1291, teda viac ako polstoročie po Trnave (1238), už táto skutočnosť zvyrazňuje mimoriadny význam trnavského sídliska nielen v rámci juhozápadného Slovenska, ale i v rámci vtedajšieho Uhorského kráľovstva. Trnavský sídelný areál po vzniku Uhorského kráľovstva z konca 10. storočia až do roku 1238 mal osobitnú vnútornú štruktúru

a jeho parciálne časti a okrajové územia boli v správe dočasných majiteľov. Dôležitým medzníkom pre datovanie je rok 1199 (až do 1238) kedy toto územie bolo pomenované ako venny majetok uhorskej princeznej, neskôr českej kráľovnej Konštancie, ktorá bola dcérou uhorského kráľa Belu III. a stala sa manželkou Přemysla Otakara I. Asi krátko pred rokom 1238 celý tento komplex vykupuje (alebo preberá) uhorský panovník Belo IV.

Profesor V. Rábik uvádza: „...Pôvodný rozsah trnavského sídelného areálu bol vymedzený na východe po Modranku a na západe po Smolenice (vrátane). Toto územie bolo zároveň spojnicou na hlavnej cestnej komunikácii spájajúcej centrum historického Nitrianskeho a Moravského kniežatstva. V čase 9. a 10. storočia prvým doloženým správnym centrom bolo slovanské veľkomoravské hradisko v Boleráze a po obvode ho ako jeho súčasť obkolesovali služobnícke sídliská v Smoleniciach, Horných Orešanoch (Sokolovciach) Dehticiach a neskôr i v Hrnčiarovciach. V celom rozsahu toto domínium prechádza ako neporušený územný celok aj do nového Uhorského kráľovstva – mení sa však jeho vlastnícka príslušnosť – stáva sa domíniom kráľovskej dynastie Arpádovcov. Jeho súčasťou bol aj trnavský sídelný areál, ktorý bol vojensky zaistený po obvode strážnymi osadami Sikulov (Lošonec) a Starých Maďarov (zaniknuté sídlisko Uherce – Potôčky a Modranka)..., hradskými majetkami bratislavských vojakov v Zavare, Cíferi a šintavských hradčanov v Trstíne...“

Dnes už máme výskumom doložené, že trnavské panstvo hra-

ničilo v Boleráze, jeho súčasťou boli územia Šelpíc, Klčovian a Bohdanoviec. Hraničnou zónou boli areál Hrnčiaroviec nad Parnou, Modranky, Zem Parná, Horné Lovčice a neskôr aj Brestovany. Dá sa jednoznačne povedať, že to, čomu dnes vravíme územie Trnavy, nezodpovedá stavu spred 1238 – ale išlo o širší sídliskový areál, o ktorom sú doklady v dejinách cirkevnej organizácie. Trnava sa po prvýkrát spomína v listine ostrihomského arcibiskupa Jána z roku 1211, ktorou arcibiskup daroval svojej kapitule trnavský kostol sv. Mikuláša a všetky svoje desiatkové, majetkové a iné práva, ktoré v Trnave držal. Tento fakt dokumentuje, že Trnava mala už dávnejšie centrálny kostol (ako naznačuje archeologický a pamiatkový výskum, snáď z 11. storočia?). Tým, že Belo IV. na svojom dynastickom majetku povýšil Trnavu medzi prvými sídlami do radov sloboďných kráľovských miest, akcentoval novú štruktúru územia a znamenal v podstate rozpad pôvodného domínia. Predpokladá sa, že rozhodujúcim faktorom na začiatku 13. storočia boli pre Trnavu tzv. Latíni, skupiny lokátorov z dnešného územia západnej Európy (Belgicko, Taliansko...). Tí priniesli ako hostia i nové politicko-ekonomické zvyklosti a zmenu spôsobu dovtedajšej organizácie sídliska. Tento historický zvrat sa premietol napokon do privilegiálnej listiny v roku 1238, ktorej právny a politický konsenzus vyniesol Trnavu v 13. – 15. storočí na piedestál medzi mestami na dnešnom území Slovenska. Po tatárskom vpáde (1241) novými kolonistami sa stalo nemecké etnikum vedené šľachtickými rodmi, ktoré si dy-

nastickými rodovými zväzkami na dlhé desaťročia delili teritórium Trnavy a jej okolia. Treba však zdôrazniť, že v tom čase, vari až do konca 15. storočia mala Trnava hrad nazývaný curia regia, a jeho kapitána menoval samotný panovník. Kapitán nepodliehal ani starostovi mesta, ani prešpor-skému županovi. Bola to funkcia určená pre privilegovaných ľudí, šľachticov a priaznivcov panovníka. Napokon, o tejto skutočnosti je aj dochovaný najvýznamnejší dokument doby, že uhorsko-poľský kráľ Ľudovít I. Anjouvský (ktorý často navštevoval Trnavu a obdaroval ju výsadami), zomrel v Trnave v roku 1382 „...vo svojej kráľovskej kúrii.“

V krátkosti podáme aj prehľad vývoja župného systému vo vzťahu k Trnave a jej okoliu. Už od 10. storočia sa formoval komitátny systém. V celom Uhorsku bolo 38 žúp, z čoho na našom území 8 stolíc. Sledované územie patrilo v celých dejinách do Bratislavskej stolice. Ako bolo uvedené – po udelení privilégia kráľovského mesta (1238) i naďalej Trnava administratívne patrila do Prešpor-skej stolice, ale bola výnimočným mestom – v majetku kráľa, a preto mala svoje právomoci. V 15. storočí bolo na našom území 21 stolíc. V rokoch 1785 – 1790 boli dočasne stolice poštátnené. Dôležitým medzníkom bol 13. september 1850, keď sa tzv. Gerlingerovým provizóriom zmenil správny systém a neskôr Alexander Bach vydal nariadenie o prechodnom usporiadaní politickej správy v Uhorsku. Trnava sa v rokoch 1853 – 1860 stala sídlom novovytvorenej Hornonitrianskej župy. Na čele žúp boli komisári a Trnava získala politickú, daňovú a súdnu právomoc, ktorú vykonával osobitný úrad. Na území Slovenska bolo v tom čase 11 žúp. Trnava patrila do kategórie tzv. municipálnych miest (kráľovské mesta a mestá s osobitným

štatútom). V roku 1870 zákonom č. 42 bola Trnava v ďalšej reforme vyňatá zo župnej správy, no už krátko na to, v roku 1876, boli práva municipálnych miest zrušené. Tým sa skončila epocha výsad slobodných kráľovských miest a Trnava sa stala mestom so zriadeným magistrátom, podriadeným Bratislavskej župe. Hlavným útvárom po županovi a podžupanovi bol municipálny výbor, z ktorého 50 percent bolo volených členov a 50 percent tvorili tzv. virilisti – teda osoby, ktoré platili najvyššie penzum daní. Po vzniku prvej ČSR v rokoch 1918 – 1922 bolo legalizovaných 16 žúp. V rokoch 1923 – 1928 boli právomoci žúp oklieštené, až postupne tento systém územnej správy zanikol. Vznikli kraje, tento systém platil do roku 1939 a Slovensko tvorilo územne „Slovenskú krajinu“ ako jeden celok. V rokoch 1940 – 1945 boli formálne obnovené župy (na Slovensku ich bolo 6), ktorých definitívny zánik nastal v roku 1945. Župy sa delili na tzv. slúžnovské okresy, na čele ktorých boli prednostovia slúžnovských okresov (slúžni). Po územnej reorganizácii na Slovensku zostalo 6 krajov, a napokon, od roku 1960, boli na Slovensku tri kraje (Východoslovenský, Stredoslovenský a Západoslovenský, od roku 1968 s osobitným postavením Bratislavy ako hlavného mesta SSR).

Novodobá história

Po roku 1990 sa zápas o reformu štátnej správy stal dôležitým komponentom politického boja viacerých strán. Prakticky každý politický subjekt, či už išlo o parlamentné, alebo mimoparlamentné strany, vo svojom volebnom programe proklamoval myšlienky rozvoja regiónov, regionálnej samosprávy a prechod dôležitých kompetencií zo sféry štátu na orgány krajov a okresov. Kopírovali sa kadejaké západné modely

Ľudia a udalosti . . .

■ **1. 11. 1785** – V Košickej Belej sa narodil ostrihomský arcibiskup, prímás Uhorska a kardinál JÁN SCITOVSKÝ, mecén Slovenského učeného tovaríšstva a náboženský spisovateľ, ktorý zriadil v Trnave vyššie gymnázium a venoval 200 tisíc forintov na jeho rozvoj (230. výročie).

■ **4. 11. 1920** – V Trnave sa uskutočnilo valné zhromaždenie Spolku sv. Vojtecha, ktoré zvolilo za svojho predsedu ANDREJA HLINKU a správcom sa stal JÁN PÖSTÉNYI (95. výročie).

■ **5. 11. 1940** – V Jablonci sa narodila spisovateľka, publicistka, redaktorka a zakladateľka Literárneho klubu Bernolák MARGITA KÁNIKOVÁ, ktorá od mladosti žije v Trnave, kde vyštudovala Obchodnú akadémiu a v rokoch 1955 – 65 hrávala hádzanú za Spartak Trnava (75. narodeniny).

■ **5. 11. 1995** – V Bratislave umrela trnavská rodáčka MÁRIA PRECHOVSKÁ, zaslužilá umelkyňa, herečka a členka činohry SND v Bratislave (20. výročie).

■ **6. 11. 1935** – V Trnave sa narodil lekár, vysokoškolský pedagóg a odborný publicista JOZEF PECHÁŇ, v rokoch 1992 – 94 prezident Slovenskej lekárskej komory (80. výročie).

■ **7. 11. 1770** – V Trnave začala svoju činnosť Lekárska fakulta Trnavskej univerzity, ktorá bola prvou svojho druhu vo vtedajšom Uhorsku (245. výročie).

■ **7. 11. 1925** – V Malých Levároch sa narodil keramik MILOŠ BALGAVÝ st., ktorý pôsobil v Trnave, kde je aj pochovaný. Nositeľ Ceny mesta Trnava za

Alternatíva šiestnástich žúp

od municipálnej ekonomickej právomoci až po ideu obnovy samosprávnych krajov. O takúto taktiku sa pokúšala v tom čase aj vládnuca politická strana HZDS. Na tieto roky spomína Arpád Matejka, poslanec NR SR a splnomocnenec vlády pre regionálnu politiku a reformu miestnej verejnej správy:

„Od 12. februára 1991 som nastúpil na post prednostu Okresného úradu v Trnave. Zároveň som bol poslancom v I. volebnom období v NR SR. Do politického spektra som sa prepracoval z líderskej pozície VPN v Trnave, neskôr ako čelný predstaviteľ tzv. „Trnavskej iniciatívy“, ktorá po rozpade VPN „postavila na nohy Vladimíra Mečiara v novej politickej štruktúre HZDS. Priority politiky posúvali problematiku územného členenia novej Slovenskej republiky až na druhú priečku. Žiaľ, na prvom mieste záujmu bola „privatizácia“, ktorá – s odstupom času

– bola podľa môjho názoru prvým krokom k rozhádnaniu celého politického spektra. Keďže bolo potrebné udržať pred nasledujúcimi voľbami volebnú klientelu, postupne sa v jednotlivých médiách začal aj skrytý zápas o administratívne delenie a fungovanie novej republiky. Spomínam si, že búrku na politickom nebi vyvolali najmä postoje zo strany SNS, SDL, KDH, ale najmä hlasy z jednotlivých častí maďarských frakcií. Jedna časť sa zakrývala za historické ponímanie starého župného systému, ľavicové spektrum preferovalo systém 3 + 1 (3 kraje a Bratislava), a tak sa na stole premiéra objavili rôzne modely počtu územných celkov: 3, 8, 12, 16 i viac ako 20. Skrytý boj strachu o autonómiu menších tento proces skomplikoval. V tom čase bolo Slovensko nazývané čiernou dierou na mape Európy, a tak musel premiér V. Mečiar postupne meniť rétoriku. Navyše

Alternatíva siedmich krajov

Ľudia a udalosti....

tvorivú činnosť v oblasti výtvarného umenia (90. výročie).

■ **7. 11. 2000** – V Stupave umrel básnik, člen Trnavskej básnickej skupiny a prekladateľ JÁN ONDRUŠ, ktorý býval v Trnave, kde študoval na gymnáziu a pracoval ako knihovník. Jeho pamiatku pripomína pamätná tabuľa na Pekárskej ulici (15. výročie).

■ **9. 11. 1920** – V Topoľčanoch sa narodil futbalista, hráč, tréner a funkcionár Spartaka Trnava JOZEF HAGARA, nositeľ Ceny mesta Trnava, ktorý pôsobil aj ako predseda MsNV a vysokoškolský pedagóg v Trnave, kde aj umrel (95. výročie).

■ **10. 11. 1660** – Vo Varaždíne v Chorvátsku sa narodil ANDREJ HORVÁTH, profesor a v rokoch 1717 – 18 rektor univerzity v Trnave, kde aj umrel (355. výročie).

■ **12. 11. 1940** – V Trnave sa narodil básnik a novinár JOZEF ZAVARSKÝ, píšuci pod pseudonymom Teofil Klas (75. narodeniny).

■ **12. 11. 1960** – V Prahe umrel akademický maliar a grafik ERNEST ŠPITZ, rodák z Trnavy (55. výročie).

■ **12. 11. 2014** – V Trnave umrel bývalý prvotligový futbalista, hráč Spartaka Trnava, tréner a športový riaditeľ mládeže JOZEF DIAN (1. výročie).

■ **13. 11. 1635** – V Dóme sv. Mikuláša v Trnave sa uskutočnilo slávnostné otvorenie Trnavskej univerzity, počas ktorého kardinál PETER PÁZMAŇ odovzdal zakladajúcu listinu prvému rektorovi JURAJOVI DOBRONOCKÉMU (380. výročie).

■ **14. 11. 1635** – Na Trnavskej

sa začali ozývať extrémistické politické strany. Istým utíšením na politickej sfére bolo ratifikovanie Slovensko-maďarskej zmluvy podpísanej premiérom Mečiarom a Hornom v Paríži, kde sa vygumovala možnosť autonomistických nádejí. Tento akt utíšil aj extrémne názory národnárov. No odrazu sa zo dňa na deň začali v novinách objavovať rôzne mapy s variantmi návrhov budúcich centier územnej správy. Extrémom bol návrh ponechania územia Slovenska ako jeden celok. Osobne som si akosi neuvedomoval, že množiace sa návrhy máp majú jedného spoločného menovateľa – totiž ani na jednej mape sa Trnava nestala sídelným mestom nového samostatného kraja. Až raz prišiel za mnou priateľ z Ministerstva kultúry SR (autor príspevku P. H.) a na túto skutočnosť upozornil.“

Od toho dňa sa podarilo Ministerstvu kultúry SR zhromaždiť náležitú historickú dokumentáciu s dvomi variantmi územného členenia – na ktorých bola jasne vyznačená poloha novej dominanty – Trnavy. Otázka stratégie, ako tento fakt prepašovať na stôl premiéra V. Mečiara, bola v rukách Arpáda Matejku, ktorý taktu spomína na vtedajšie udalosti: „Pevné miesto mali Košice, Prešov, Banská Bystrica, no ambície dvojcestia so Zvolenom pretrvávali. O svoj sen sa bili Tatranci. Slota pretláčal Žilinu. Nastal tichý zápas o územné prerozdelenie západného Slovenska. Tu prevládali ambície Nitry a odrazu narastali záujmy Trenčína (ticho pretláčané Mečiarom). Bratislava sa spoliehala na to, že jej prinajmenej nik nevezme štatút hlavného mesta SR. Bolo potrebné získať sympatie pre Trnavu. No nebolo to ľahké. V okamihu, keď prebehol prvý signál, že Trnava sa má mojou zásluhou uchádzať o štatút krajského mesta, ozvali sa Piešťanci. I napriek tomu,

že tam boli priaznivci HZDS – odrazu zhodili politické tričká a odmietli mať nad sebou krajské mesto Trnavu. Deklarovali príklon k Trenčínu. Keď som sa pokúšal o zmenu ich stanoviska, dokonca navrhli petíciu na moje odvolanie z funkcie. Napokon sa na „Mečiarovom stole“ objavili dva varianty so siedmimi a ôsmimi krajmami. Spomínam si na rozhovor s premiérom – dalo by sa povedať – medzi štyrmi očami. Naznačil mi, že Bratislava sa na poslednú chvíľu rozhodla uchádzať aj o post krajského mesta a dvojzmyselne, s humorom, naznačil, že je ochotný podporiť ambície Trnavy – ak si usporiada „politické rozpory“, ale zároveň aj naznačil, že mám navonok podporovať jeho zámer presadiť Trenčín.

V priebehu nasledujúcich politických diskusií som ako podpredseda HZDS pre územnú samosprávu a člen výboru NR SR pre samosprávu, štátnu správu a národnosti začal lobiť v jednotlivých krajoch ba i okresoch, pretože nastal aj zápas o počet okresov. Podarilo sa mi zlomiť odpor Piešťan, a napokon podporili Trnavu. Musel som ustúpiť nárokom Trenčanov na Myjavsko. V tichosti som si chránil stratégiu vymedziť dosah Trnavy do troch štátov: Česka, Rakúska a Maďarska. Uhral som Gabčíkovo, na úkor rozpínavosti Bratislavy po Báhoň a Malacky. Bratislava skryto uhrala strategický „poľovnícky revír“ pre prominentov. Nitrania mi „ukradli“ Šaľu. V politickom hlasovaní pred predložením návrhu zákona o územnom členení do parlamentu sme sa dohodli o spoločnej stratégii s rizikom protestu maďarských strán, ktoré búrlivo vystupovali s názorom, že návrh zákona je namierený proti maďarským menšinám. Domnievam sa, že zákon bol postavený s istou stratégiou Mečiarom premyslenej politickej šance kvestovať s jednotlivými parlamentnými

Ľudia a udalosti

univerzite sa začali prvé prednášky (380. výročie).

■ **14. 11. 1930** – V Trnave sa narodil architekt a pamiatkar JÁN LICHNER, riaditeľ Slovenského ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (85. výročie).

■ **17. 11. 1920** – V Trnave sa narodil novinár JOZEF SLAMKA, šéfredaktor ČTK a časopisu Svet vedy (95. výročie).

■ **18. 11. 2010** – V Ríme umrel trnavský rodák AUGUSTÍN VISCO, pôvodným menom Vyskoč, literárny vedec, historik, prekladateľ, publicista a pedagóg, ktorý pôsobil od roku 1952 v emigrácii v Taliansku (5. výročie).

■ **23. 11. 1980** – V Bratislave umrel muzikológ, redaktor a publicista JOZEF ŠAMKO, ktorý pôsobil na PdFUK v Trnave ako vedúci Katedry hudobnej výchovy (35. výročie).

■ **25. 11. 1935** – V Bratislave sa narodil psychológ, vysokoškolský pedagóg, publicista, karikaturista, humorista a horelec IVAN BAJO, ktorý žije v Trnave a je nositeľom titulu Čestný občan mesta Trnava (80. narodeniny).

■ **27. 11. 1890** – V Skalici sa narodil kníhtlačiar, spisovateľ, novinár, vydavateľ a verejný činiteľ GUSTÁV ADOLF BEŽO, predseda SNS a signatár Martinskej deklarácie, ktorý v rokoch 1919 – 32 vlastnil v Trnave tlačiareň (125. výročie).

■ **29. 11. 1770** – Začalo sa vyučovanie na novozaloženej Lekárskej fakulte Trnavskej univerzity (245. výročie).

■ **29. 11. 1930** – V budove Albertina bola otvorená prvá verejná čítareň v Trnave (85. výročie).

P.R.

subjektmi. Prevážila mienka, že si vládnuca strana presadila tzv. vertikálny princíp členenia republiky, hoci väčšina podporovala iné modely.“

I napriek skutočnosti, že ambície Trnavy mať štatút krajského mesta nadobúdali reálne kontúry, politickí draci ich chceli ďalej okypťovať. Zákulisné rokovania boli veľmi náročné. Tí, ktorí ambície Trnavy podporili, si zaslúžia aj s odstupom času prinajmenšom uznanie. Často sa však narážalo na nečakaný odpor či nezáujem posunúť dosiahnuté dohody vyššie. Inak to nebolo ani v Trnave. Rokovania s predsedom OV SDĽ Petrom Bohunickým dospeli k dohode, a napokon ustúpili od podpory modelu 3 + 1 krajov. Jednania so SNS boli dlhšie, ale pochopili, že vertikálne členenie a možnosť Trnavy stať sa krajským mestom bola vyšším princípom. Najväčšou prekážkou sa ukázali rokovania s miestnym vedením KDH. Prvé kolo vyznelo vetovaním a rozhorčený Arpád Matejka nazval postoj Trnavy „mestozradou“.

„Nielen vedenie KDH v meste, ale aj parlamentná skupina strany hrala dočasne úlohu „mŕtveho chrobáka“. Často sa mi zdalo, že k tejto závažnej problematike sa niektorí jej členovia správali latentne. Na jednej strane nemali podporu vlastnej predstavy o územnom členení a chytrácky kalkulovali, na ktorú stranu sa váhy priklonia. Až napokon sa verejná mienka priklonila k číslici 8 krajov. Až vtedy zákon nevetovali a diplomatickou cestou vyslovili tichú podporu,“ spomína Arpád Matejka.

Epilóg

Významným dňom v uvedených súvislostiach sa stal 22. marec 1996, keď NR SR prijala zákon o územnom a správnom členení Slovenskej republiky. Ustanovilo sa 8 krajov, 79 okresov. Prezi-

Poslanec Národnej rady Slovenskej republiky Arpád Matejka:

V Trnave narážame na „mestozradu“

Minulý týždeň sme v Trnavských novinách rozvinuli diskusiu o problematike nového územného členenia Slovenska. Ku skutočnosti, že s Trnavou sa v každom prípade ráta ako so sídlom nového územného celku sa vyjadril nielen primátor Štefan Bošňák, ale v redakčnej ankete aj novinári pôsobiaci v Trnave. Presne pred týždňom sa k tej istej otázke na mítingu s občanmi Trnavy vyjadril aj podpredseda HZDS, poslanec NR SR a hlavný iniciátor horizontálneho členenia Slovenska Arpád Matejka. Z jeho slov vyberáme:

„To, aby sa Trnava stala oblastným nestom, som mal vo svojom volebnom programe. Ten program splním, aj keď tu, v Trnave, narážame na „mestozradu“. Mestské zastupiteľstvo je proti oblasti, propaguje zupné zriadenie, podľa ktorého by Trnava pripadla len Galanta. Ja chcem aj Galantu, aj Senicu, Dunajskú Stredú a časť okresu Bratislava-viľiek. Bugár to nemôže prežiť a hororil mi: keď to bude, tak potom končíme... Reku, tak v poriadku, končíme.“

• ARPÁD MATEJKA

Snímka: vlk

Čo znamená pre Trnavu perspektíva oblastného mesta? Mnoho. Ak by nebola oblastným mestom, stala by sa smetiskom hlavného mesta, pretože všetko by sa koncentrovalo do Bratislavy a Trnava by opäť upadala. Tým, že bude centrom veľkej oblasti, vzniknú tu mnohé inštitúcie. Blízkosť hlavného mesta sa v tomto prípade ukazuje ako výhoda, pretože do Trnavy prídu také inštitúcie, ktoré sa do Bratislavy „nezmestia“. Máme šancu získať obchodné zastúpenie zahraničných príležitostí. Mozgy z Trnavy už nebudú musieť odchádzať za prácou do Bratislavy.“
Ďalej Arpád Matejka vysvetlil, že v rámci reformy štátnej správy okresy zaniknú, naopak, zostanú obvodné úrady, ktoré po vzniku oblastí budú plniť funkcie „malých okresných úradov“. Oblasť dostane to štátneho rozpočtu určité časť a s tou bude hospodáriť samostatne ako „malá vláda“. (mach)

dent Michal Kováč mal k zákonu pripomienky, nepodpísal ho, ale opätovné prerokovanie prelomilo jeho veto a 3. júla 1996 bol napokon zákon schválený. Za jeho verziu hlasovalo 78 poslancov z 92 prítomných. Hlasovania sa nezúčastnili strany KDH, DÚ a SMK.

Bol krásny slnečný deň – 25. august 1996. Na Trojičnom námestí bol „masový kabaret“ v réžii miestnej HZDS, hudba, dychovka, bigbít, striedanie celebrit. Na samom vrchole pyramídy vystúpil Vladimír Mečiar a mocným hlasom sugestívne zvolal: „Trnavčania, mám pre vás radostnú správu. Práve v týchto okamihoch sa Trnava stala krajským centrom ako jedno z ôsmich slovenských miest.“

Slávnostná nálada pokračovala v priestoroch radnice, kde primátor Štefan Bošňák prevzal z rúk premiéra dekrét o povýšení Trnavy na krajské mesto. Slávnostný akt vyvrcholil v trnavskom divadle. Lídri všetkých politických strán si podávali ruky, popili šampus a pozabávali sa. No nik si nevšimol malý detail. Všetci politici, činovníci i cirkevní predstavitelia sedeli vo svojich divadelných lôžkach a postoch

v kategórii V.I.P. Iba bojovník za dosiahnutie tohto trnavského štatútu Arpád Matejka sedel na postrannej stoličke, lebo jemu sa „vipkárske kreslo“ neušlo. Akosi sa v protokole na neho pozabudlo. Až neskôr si toto faux pas všimla ministerka spravodlivosti Katarína Tóthová, ktorá Arpádovi Matejkovi podala ruku a posadila ho medzi vyvolených.

Projektovú a modelovú reformu verejnej správy a decentralizáciu verejnej správy vypracoval splnomocnenec vlády SR Viktor Nižňanský (MESA 10). Prvým prednostom Krajského úradu v Trnave sa 1. septembra 1996 stal Ľubomír Antal. Napokon zákonom č. 302/ 2001 zo 4. júla 2001 vznikol Trnavský samosprávny kraj a od 1. januára 2002 bol na tento post zvolený Peter Tomeček. V súčasnosti už tretie volebné obdobie zastáva tento post Tibor Mikuš. ■

Poznámka:
 Uvedené textové vstupy prof. Vladimíra Rábika (odznegli na jeho prednáške v rámci tohoročných Trnavských dní) a vyjadrenia Arpáda Matejku sú použité so súhlasom autorov z nezverejnených textov ich pripravovaných publikácií.

(red), foto: archív SB

Maliarka z Karlovho mosta bude mať vernisáž v Trnave ...

Vernisáž výstavy maliarky z Prahy Stanislavy Bílé sa uskutoční 14. novembra o 15. hodine v kníhkupectve AF na Štefánikovej ulici. Súčasťou podujatia bude music session trnavských muzikantov. Ako bonus pre Trnavu pripravila autorka aj kolekciu portrétov svetových rockových hviezd, ktoré budú vystavené 14. novembra v hudobnej kaviarni Music a Cafe v City Arene, kde sa pri tejto príležitosti uskutoční rockový koncert René Lacka a jeho Down Town bandu v štýle Jimi Hendrixa.

Stanislavu Bílú (1960) lákala portrétna tvorba už na strednej umeleckej škole v Hollarce. Ako študentka chodievala maľovať chodcov na pražský Karlov most. Párkrát ju kvôli tomu zobrali aj policajti. Dnes sa tomu iba smeje. Tomuto miestu s neopakovateľnou atmosférou zostala dodnes verná. Je členkou Sdružení výtvarníku Karlovho mostu, ktorí prispievajú na údržbu a rôzne výtvarné aktivity pre deti. „Keď začínam niekoho kresliť, dávam mu aj úplne nezmyselné otázky, aby sa rozhovoril. Potom sa uvoľní on aj atmosféra a lepšie sa mi kreslí. Najradšej sa každý rozhovorí o svojom detstve,“ vysvetľuje maliarka z Karlovho mosta. Vzhľadom na svoju prácu má Stanislava neobyčajný rytmus života. Na moste, hneď vľavo za Staromestskou vežou sedáva táto sympatická blondínka v lete každý

deň a mnoho víkendov aj mimo sezóny. Jej portréty, ktoré tvorí najčastejšie technikou suchého pastelu, majú vo svojich zbierkach ľudia po celom svete. Z českých osobností sú to napríklad Hana Hegerová a Karel Šíp. Veľkú sériu portrétov slovenských a českých osobností si u Stanislavy objednalo slovenské vydavateľstvo Publicom. Mali úspech, preto sa chystá aj pokračovanie – Svetové osobnosti. „Je to veľmi zaujímavá práca – Exupéry, Einstein, Beethoven... Napojím sa na nich, cítim ich talent, silu, a to ma povznáša,“ hovorí Stanislava. Svoje obrazy už vystavovala v mnohých galériách v Čechách a zahraničí. Ku Slovensku a Trnave ju viažu mladosť a spomienky – preto sa rozhodla zasa po rokoch prísť a predstaviť nám svoje obrazy. Jej výstava v kníhkupectve AF potrvá do 14. januára 2016. ■

Spolu

v západnom krídle radnice

Dva umelecké prejavy spája výstava s názvom Spolu. Na jednej strane tvorba autorky projektu výtvarníčky Gabriely Hercegovovej, na druhej strane tvorba mladých mentálne postihnutých ľudí. Vernisáž výstavy sa uskutoční 6. novembra o 17. hodine v západnom krídle radnice.

„Majú svojský umelecký prejav, svet vidia vlastnými očami. Naša spolupráca prebiehala v rámci arteterapie v pokojnom prostredí s relaxačnou atmosférou. S každým sme prešli určitý umelecký smer, pričom som pozorovala, či sa to odzrkadlí na ich dielach. Pre týchto ľudí bola tvorba na rozmernejšie plátna s olejovými farbami obzvlášť zaujímavá, lebo s ničím podobným sa predtým nestretli. Mohla som vidieť ich nadšenie, keď ovoniavali terpentín, farby alebo skúšali rôzne štruktúrovacie pasty. Mali voľnú ruku, čo sa týka prevedenia, aby sa mohol prejavil ich prirodzený talent,“ hovorí Gabriela Hercegovová. Výtvarné diela, ktoré vznikli v rámci tohto projektu, sú istým spôsobom unikátne. Tvorili ich mladí ľudia s Downovým syndrómom inšpirovaní surrealizmom a pop artom, autisti orientovaní na geometrickú abstrakciu a mentálne zaostalí, ktorých oslovil impresionizmus a výtvarná abstrakcia. ■

Iveta Pospíšilová, foto: Martin Jurčo

Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity otvorila Pandorinu skrinku Religiofóbia je vo svete prítomná od nepamäti

Občianske iniciatívy, ktoré sa usilujú do blízkosti väčšinovej populácie presídliť menšinové obyvateľstvo, sa zväčša stretávajú s pochybovaním až nesúhlasom. Domácich ovláda strach alebo neochota k zmene. Raz ide o Rómov, inokedy o bezdomovcov a v súčasnosti najmä o migrantov a žiadateľov o azyl z moslimskej časti sveta.

Na tento aktuálny problém zarea- govala aj Katedra pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity, keď v spolupráci s Cirkevným odborom Ministerstva kultúry SR pripravila konferenciu na tému Religiofóbia: realita, prevencia a edukácia.

Spoluorganizátormi podujatia boli Katedra religionistiky Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe, Katedra filozofie a religionistiky Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a Inštitút kontextuálnej teológie Evanjelickej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Konferencia sa zaoberala formami nábožensky motivovanej xenofóbie. O tejto téme sme sa zhovárali s docentom Martinom Dojčárom.

■ Vysvetlime si na začiatku pojem religiofóbia, s ktorým sa často nestretávame. Je to akési všeobecné pomenovanie strachu z príslušníkov iného vierovyznania?

- Je to novotvar. Keby sme sa pozreli do slovenskej alebo českej odbornej literatúry, tak ho tam asi nenájdeme. Tento termín sa snažíme zaviesť s cieľom vytvoriť strešný pojem, ktorý by pokrýval systematickým spôsobom rôzne prejavy náboženskej fóbie. Ak vôbec môžeme použiť slovo fóbia, lebo to je tiež diskutabilné. Tento pojem pochádza z medicíny a má konotácie, ktoré implikujú rôzne psychické stavy. Je otázne, či je vhodné preniesť takýto silný pojem do náboženskej oblasti.

Či možno hovoriť až o takýchto intenzívnych obavách v súvislosti s náboženstvom, ktoré je nám cudzie. Cieľom konferencie, ktorú sme usporiadali, bolo práve otvoriť diskusiu na túto tému. V tom, že tematizovala túto problematiku, usilovala sa pristupovať k nej systematicky, bola unikátna, prvá svojho druhu na Slovensku.

■ Kedy sa ľudstvo stretlo s prvými prejavmi xenofóbie z dôvodu odlišného náboženstva?

- Prvé prejavy religiofóbie asi sotva zmapujeme, pretože by sme sa museli vrátiť do prehistórie, z ktorej nie sú žiadne písomné pamiatky. Hypoteticky sa dá predpokladať, že aj prehistorický človek mohol prežívať obavy z nepoznaného i v náboženskom, nielen etnickom zmysle. Písané dejiny sú plné záznamov o xenofóbii s náboženským podtextom. Či už ide o rôzne formy prenasledovania alebo obavy zo spolužitia s niekým iného vierovyznania. Napríklad v počiatkoch kresťanstva, v období oddelenia kresťanstva od židovstva, kresťanská Európa a Židia v nej, reformácia, schizma v 11. storočí (rozdelenie prvotnej kresťanskej cirkvi na západnú – katolícku a východnú – pravoslávnu). Všetky tieto veľké zmeny boli podľa mňa spojené nejakou formou s obavami z neznámeho.

■ Konferencia, ktorá sa konala na Pedagogickej fakulte, priniesla aké konkrétne témy?

- Konferencia mala dva základné bloky. Prvý bol venovaný opisu prejavov religiofóbie, s akými sa stretávame v súčasnosti na Slo-

vensku, pochopiteľne, bez nároku na úplnosť. Odborníci sa zaoberali touto tému z hľadísk rôznych disciplín. Napríklad kultúrnej antropológie, etnológie, religionistiky, a podobne. Druhý aspekt konferencie bol edukačný, s ktorým súvisí aj prevencia.

Aké sú u nás najčastejšie prejavy religiofóbie?

- Dlhodobu, podobne ako v iných krajinách, sa stretávame s antijudaizmom, prípadne antisemitizmom, čo nie sú totožné pojmy. Antijudaizmus znamená strach alebo odpor voči príslušníkom židovského náboženstva a antisemitizmus znamená odpor voči etniku. Súčasný fenomén je islamofóbia. Kresťanofóbia má tiež viacero rovín.

Každý strach je dôsledkom nedostatku poznania, či osobného zážitku alebo skúsenosti.

■ Ako teda možno jednotlivým xenofóbiám predchádzať?

- Je to najmä prostredníctvom poznania druhého. Otázka je, či stačí poznanie iba cez informácie, alebo by malo mať aj nejaký žitý, teda existenciálny rozmer.

Podľa môjho názoru by sme aj v náboženskej oblasti mali uplatňovať nielen prvoplánový spôsob poznania cez sprostredkované informácie, ale práve ten existenciálny, ktorý filozofi bubblevskej školy označujú termínom „vzťahovosť“. Čiže poznanie založené na osobnom kontakte s druhým človekom, na pokuse o vytvorenie spoločenstva, pokiaľ je to možné. Ak sa nájde partner, ochotný prísť do vzájomného dialógu, na formu vzťahového poznávania sa, komunikácie.

■ Aké formy výchovy by sa mali uplatňovať u mladých ľudí?

– My na Pedagogickej fakulte pozývame v rámci prednáškového cyklu otvorenej univerzity prednášať odborníkov z rôznych oblastí vedy, spoločenského či kultúrneho života alebo náboženských reprezentácií. Organizujeme diskusie pre študentov s reprezentantmi iných náboženských tradícií, než sú v európskej kultúre. Takže poslucháči fakulty sa v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu môžu stretnúť s predstaviteľmi náboženských hodnôt, ktoré sú možno cudzie nášmu domovskému kultúrnemu prostrediu. Majú možnosť viesť s nimi dialóg a tým otvárať priestor, ktorý môže vyústiť za

(red)

Berliner DKP

■ Umelecké (prie)STORY

Vo štvrtok 12. novembra o 19.00 sa uskutoční druhá prednáška z cyklu o výtvarnom umení s názvom Umelecké (prie)STORY. Mladý kurátor a vysokoškolský pedagóg Roman Gajdoš sa pokúsi súčasné umenie priblížiť populárnou formou. Zámerom prednášky je ponúknuť poslucháčom pohľad na súčasné umenie, tentoraz cez konkrétne výstavné projekty. Ako závisí význam diela od kontextu, v ktorom je vystavené a čo ponúka

určitých okolností do tej vzťahovosti, o ktorej hovoríme.

■ Isto odzneli na konferencii aj v panelovej diskusii cenné názory a skúsenosti.

– Áno, v nej mali účastníci možnosť hovoriť s predstaviteľmi menšinových náboženských spoločenstiev, ktoré pôsobia na Slovensku. S nimi sa v našom akademickom prostredí stretávame zriedka. Túto diskusiu moderoval docent Štampa z univerzity v Pardubiciach, ktorý je aj veľmi angažovaným účastníkom medzináboženských stretnutí.

■ S ktorými menšinovými náboženstvami sa môžeme u nás stretnúť?

Islam, môžeme ho z hľadiska počtu veriacich považovať za menšinový. Bol tam zástupca viery baháí, tiež zen budhizmu. Spektrum účastníkov dopĺňal aj zástupca scientologickej viery a kresťanskej cirkvi essenskej.

Medzi najzaujímavejšie a vzácne príspevky na konferencii patrilo vystúpenie prekladateľa a znalca islamu Abdulwahaba Al-Sbenatyho. Prehnaným strachom z islamského náboženstva trpí podľa neho asi jedna tretina Slovákov. Al-Sbenaty identifikoval päť etáp vývoja islamofóbie – nevedomosť, strach, odsúdenie, nenávisť a násilné prejavy voči moslimom.

umeleckému projektu samotný priestor, v ktorom je vystavený?

■ iShorts: Sci-fi

Mimozemšťania, kyborgovia aj kozmonauti, a všetci v kraťasoch! Nie, neprinášame vám najnovšie trendy na medziplanetárne leto, ale výber z najmladšej generácie autorov sci-fi filmov. Príďte si tipnúť, kto bude nový Scott, Cameron či Lucas! Premietanie krátkych sci-fi filmov z celého sveta prebehne v stredu 18. novembra od 19.00.

Dodal, že tie sa dajú v súčasnosti v miernej forme identifikovať najmä v krajinách V4. Hybnou silou v pestovaní obrazu islamu ako nepriateľského náboženstva sú podľa neho médiá – televízia a internet. Ukazujú totiž iba tie najhoršie príklady, nedávajú priestor na názory napríklad moslimským intelektuálom a vzdelancom. Pravdepodobne nastal čas, keď je potrebné zastaviť zbytočné šírenie paniky a dezinformácií. Naopak, začať s osvetou na všetkých úrovniach. Nielen v školách, ale možno aj v činnosti náboženských spoločenstiev. Zaujímavé možno je, že moslimovia sa kresťanov neobávajú, keď prichádzajú do Európy. Mimochodom, Piešťany, ktoré sú od Trnavy vzdialené len tridsať kilometrov, už viac než štyri desaťročia hostia ročne celé rodiny z islamských krajín. Trávia tu minimálne pol roka a niektorí si tu už dokonca v dedinách v blízkosti kúpeľov kúpili rodinné domy. Okrem sťažností miestnych na bicyklovanie sa detí týchto hostí počas neskorých letných večerov, nebol zaznamenaný celý rok žiadny protest alebo nesúhlas s ich pobytom v tomto relatívne malom meste. A nestojí tu ani nijaká mešita. Tam by sa možno mali ísť pozrieť tí, ktorí sa migračným stavajú chrptom. ■

Podrobnosti o jednotlivých snímkach nájdete na adrese <http://www.malyberlin.sk>.

■ Prednáška o PR pre kapely

Vo štvrtok 19. novembra sa v Berliner DKP na Pekárskej 40 uskutoční prednáška skúseného odborníka o PR, marketingu a propagácii pre začínajúce kapely. Ide o ďalšiu zo série prednášok v rámci vzdelávacieho programu Publikum PRO, ktorý je realizovaný vďaka podpore Nadácie Eset. Alexander Čerevka je absolvent

ekonomie a manažmentu v Bratislave a Bond University v Austrálii. Viac ako 4 roky pracuje v oblasti hudobného manažmentu, marketingu a PR v Čechách aj na Slovensku. Medzi jeho klientov patria uznávané hudobné vydavateľstvá Slnko Records a Brain-Zone. Posledným projektom je kompletne zastrešenie PR, komunikácie a marketingu pre nedávno skončený festival Waves Bratislava. Vstup na podujatie bude zadarmo.

Martin Jurčo, foto: René Miko

Juraj Bielik: Hrať Feydeaua je niečo ako povrazolezectvo, každý posun inde je riziko ..

Georges Feydeau: Ach tie ženy, ach tí muži: Nebožka svokra / Nepobehuj mi tu nahá! Preklad Lýdia Margečiaková; úprava Zuzana Šajgalíková a Juraj Bielik; hudba: Juraj Bielik; scéna: Ján Zavorský; kostýmy: Katarína Žgancíková; dramaturgia Zuzana Šajgalíková; réžia: Juraj Bielik; hrajú: Tatiana Kulíšková, Vladimír Jedľovský, Petra Blesáková, Michal Jánoš, Tomáš Vravník a Martin Križan. 244. premiéra Divadla Jána Palárika v Trnave.

Muž volí v živote medzi dvoma zmlami – väčšinou to mladšie alebo to krajšie. Len vo vzácnych chvíľach, keď žena nemyslí na to, čo hovorí, si môžete byť istý, že hovorí to, čo si myslí. Autorom týchto dvoch myšlienok je francúzsky dramatik Georges Feydeau (1862 – 1921). Žil koncom 19. storočia v prostredí Paríža, ktorý sa vtedy veľmi rád zabával a na zábavu tam bolo skutočne veľa príležitostí. Kabarety, šantány, podniky s pochybne štekliacou povestou, ale hlavne zlatý vek divadla. Veľkí herci účinkovali nielen v Comédie-Française, ale aj v rôznych malých kabaretoch a kvalita kabaretných hercov sa vyrovnala tým „veľkým“. Feydeau mal rád frivolnú spoločnosť a rád sa ňou nechal inšpirovať aj ako dramatik. Svet kabaretu a ľahkej komédie mu bol veľmi blízky, a tak písal najmä ľahké komédie a vaudevilly – zábavné programy s hereckými číslami.

V tomto duchu sú aj dve mikrokomédie v Divadle Jána Palárika. Sú to dve krátke jednoaktovky na

■ Divadlo Kontra: Kamene vo vreckách

Hollywoodska produkcia, dookola samé kravy a írsky vidiek, ktorý tomu nášmu akoby z oka vypadol. A keď Hollywood obsadí írsky vidiek, konflikt kultúr je neodvratný a neodvratne zábavný. V réžii Klaudyny Rozhin hrajú Tomáš Diro a Peter Čižmár. Obrovský hit z Broadway a West Endu. Príď na jednu z najlepších svetových komédií, ktorá rozosmiala a dojala milióny divákov na celom svete. Dvaja herci

odohrajú trinásť postáv! Divadlo Kontra s hrou získalo Cenu za najlepšie herecké výkony na festivale v Kopřivnici.

Divadelné predstavenie Kamene vo vreckách sa začne v nedeľu 29. novembra o 19.00 h v dočasnom kultúrnom priestore Berliner na Pekárskej 40, v bývalom dome Akadémie vzdelávania. Kapacita priestoru je 50 miest. Rezervácia lístkov je možná na emailovej adrese rezervacie@ma-lyberlin.sk. ■

tému mužsko-ženského princípu v manželstve, ktorý je odjakživa jedným zo zdrojov komediálneho žánru. V prvej časti ide o dvoch starších manželov. Predstavujú ich Tatiana Kulíšková a Vladimír Jedľovský. Lucien sa vráti v noci domov a zobudená manželka Yvonne s ním hodlá viesť energickú diskusiu na tému svojho star-núceho tela a jeho nočného života. Do toho však zazvoní zvonček s oznámením, že zomrela svokra.

Po chouse a hysterických scénach sa zistí, že ide o omyl.

V druhej komédii ide o mladších manželov. Stvárnajú ich Petra Blesáková a Michal Jánoš. Julien Ventroux, pofidérny lokálny politik je schopný pre svoju kariéru a uspokojenie svojich urobiť čokoľvek. No má malý problém. Prekáža mu, že sa jeho manželka nevie akosi adekvátne obliecť. A tak nemôže v spoločnom byte prijímať vplyvné návštevy a do-

nútiť ju, aby sa konečne lepšie obliekla. Samozrejme, všetko má svoje odôvodnenie a následky. Aké sú, to sa dozvieme, keď sa na komédiu prídete pozrieť. Zaujímavé je, že Divadlo Jána Palárika má v osobe režiséra a dramatika Juraja Bielika aj nevšedného vyhladávača dramatických textov, ktoré nemajú v našom kontexte väčšiu tradíciu. A tak to bolo aj pri tomto uvádzaní Georges Feydeaua. U nás sa preferujú skôr jeho veľké tituly ako Chrobák v hlave, ktorý sa hrá v Činohre SND už viac ako dvadsať rokov, podobne je obľúbená a často uvádzaná aj komédia Tak sa na mňa prílepila. Prvá inscenácia Nebožka svokra bola uvedená len raz u našich susedov – v Národnom divadle v Prahe a v pražskom Divadle v Dlouhé. Druhá z komédií Nepobehuj mi tu nahá nebola dokonca uvedená ani na českom, ani na slovenskom javisku. „Nikdy som takto neuvažoval, že budem vyhladávať hry, ktoré sa u nás ešte neuviedli. Skôr ide o to, ako ma konkrétny text osloví, pre ktoré divadlo hru pripravujem a s akými hercami. Ale myslím si, že je dobré prinášať také texty, ktoré u nás nemajú ešte veľkú tradíciu uvádzania. Teší ma, ak sa to takto podarí,“ hovorí režisér Juraj Bielik a dodáva: „Bolo to v tomto prípade spôsobené asi aj tým, že som o Georgesovi Feydeovi písal bakalársku prácu na VŠMU v Bratislave, takže som jeho tvorbu poznal, a práve teraz prišiel vhodný čas na inscenovanie týchto dvoch diel.“ A čo považoval pri našťudovaní komédie za najdôležitejšie? „Keď sme si čítali text, netušili sme, aké je ťažké uviesť ho na javisku. Vo výsledku to totiž muselo pôsobiť ľahko, vtipne a bezstarostne. Práca na takejto komédii je ťažšia ako vyzerá výsledok, ktorý by mal byť čo najľahší. Je postavená na herectve jednotlivých postáv. Vždy hovorím, že hrať Feydeaua je niečo ako povrazolezectvo. Máte tenkú šnúru, viete, kde sa pohybovať a každý posun inde je rizi-

kom. Presnosť je v takomto druhu inscenácií dôležitá.“ Juraj Bielik sa už aj v predchádzajúcom období predstavoval ako autor hudby k svojim hrám, napríklad k Škrekovej inscenácii Parva Roma. Tentoraz však hudbu nielen napísal, ale sa v hre predstavil aj ako hudobník v ansámble s názvom Komorné kaviarenskeho teleso. Tvorila ho Jozef Chorvát (pozauna), Pavol Smolár (klarinet), Denis Pagáč (kontrabas) a spomínaný režisér Juraj Bielik (gitar a husle). Feydeauova hra bola prízračlivá už v čase svojho vzniku (prvá vznikla v roku 1908 a druhá 1921) a dnes v nej nájdeme rovnako výrazné paralely. Už vtedy Feydeau hovoril o karierizme, pokrytctve, no najmä o problémovom spolužití muža a ženy. „Tieto inscenácie boli vo Francúzsku uvedené v čase vzniku, a potom sa na Feydeau akosi zabudlo. Bol vnímaný ako komerčný autor, preto sa ním dobová dramatika veľmi nezaoberala. Až v 40. rokoch uviedli Nebožku svorku v Comédie-Française, a tým prišlo k akejsi rehabilitácii Feydeaua. Stal sa populárnym a zrazu už neprekážalo, že písal ľahké komédie,“ hovorí Juraj Bielik a pripomína, že dnes ho po Moliéroví považujeme za druhého najlepšieho komediografa. „Hovorila, že sa vo videní mužsko-ženského sveta priblížil k akejsi trpkosti a odhalil akýsi zadný plán vzťahov. Feydeau inšpiroval Becketta, ale i Ionesca, a akoby odpíchol v tejto dramatiky celé dvadsiate storočie.“ A čo na tieto dve krátke komédie hovorila hereckí protagonisty? „Veľmi som sa na mojej postave zabávala. Bola som taká trošku jednoduchšia, nechcem povedať, že hlúpa. Občas som sa síce nechala trochu vytočiť, ale určite som nebola takým cholericom ako môj manžel, ktorý stále opakoval, aby som nepobehovala po byte nahá,“ hovorí s milým úsmevom na tvári herečka Petra Blesáková, ktorá si okrem manželky karieris-

tického politika v druhej jednoaktovke zahrala aj v prvej poviedke, a to neustále prebúdzanú slúžku Anett, od ktorej chcú hádajúci sa manželia stále nejaké služby. „Konečne sa dostávam ku komédiám. Od Prestupnej stanice cez Mandragoru až k tejto hre. Len vás musí režisér k tomu objaviť. Tak to v prípade prvej spomínanej komédie Prestupná stanica urobil režisér Ľubomír Vajdička. A Feydeau je kvalitný text aj kvalitná úprava. Môžete si to porovnať s pôvodnou verziou, ktorá je aj v bulletine,“ hovorí Tatiana Kulíšková, ktorá hrala Yvonne. Hrá má aj krásne detailne prepracované kostýmy, ktoré však jednoznačne nemožno zaradiť do historického kontextu. Podľa tvorcov, aj to bol jeden zo zámerov. „Keďže je to komédia, snažili sme sa to trochu charakterovo prehrať. Dali sme niektorým postavám akúsi nadsádzku. Robili sme fóry akoby na prvú dobu, čo je pri komédii veľmi vďačné. Chceli sme dať kostýmom každej postavy nejakú špecifickú vlastnosť tak, aby ju to posúvalo,“ hovorí o príprave na inscenáciu kostýmová výtvarníčka Katarína Žgančíková: „Na začiatku sme si povedali, že kostýmy aj scéna by mali byť historicky neutrálne. Išli sme po charakteroch a jednotlivcoch. Niektorým sme dali oblečenie akoby zo začiatku 90. rokov ako Michalovi Jánošovi v úlohe Julienu Ventrouxa, iní boli zasa celkom súčasní ako pri kostýme Clarisse v podaní Petry Blesákovovej. Tá mala odhalené telo v šatách tak, ako sa to kedysi nenosilo,“ hovorí Katarína Žgančíková, ktorá nespolupracuje s trnavským divadlom prvý raz. Spolupracovala napríklad aj na inscenácii Voľakedy a dnes. Nenáročná komédia, ktorá aj pre vás môže byť príjemným relaxom, sa dostala na dosky Divadla Jána Palárika. Stačí už len prísť do divadla a vnímať príbeh spred sto rokov, ktorý je vlastne aj príbehom súčasnosti. ■

Beata Vargová Kuracinová

Prežijeme?

B. Uhlár a kol. DISK: Prežitie, réžia Blaho Uhlár, 61. divadelná sezóna, 70. premiéra divadelného súboru DISK Trnava 3. októbra 2015 v Divadelnom štúdiu DISK v Trnave. Svetlá Blaho Uhlár, zvuky Missi Chudá, výtvarná spolupráca Miriam Struhárová, hudba Jozef Belica. Scenár vznikol metódou kolektívnej tvorby od 10. júna do 3. októbra 2015.

Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák, Daniel Duban, Zuzana Jančová, Braňo Mosný, Veronika Ostatníková, Ján Rampák, Alžbeta Sersenová a Peter Tilajčík. Projekt finančne podporili: Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Nadačný fond PwC v Nadácii Pontis a Mesto Trnava.

Nebýva častým javom, aby sa diváci rozosmiali, len čo herci vychádzajú na scénu. Na prvej premiére divadelnej hry *Prežitie*, ktorú vytvorili všetci herci DISK-u spolu s režisérom Blahom Uhlárom, sa ozval výbuch smiechu hneď od začiatku. Bolo to vďaka Miriam Struhárovej – scénickej a kostýmovej výtvarníčke pracujúcej pre rôzne divadlá v celej Českej a Slovenskej republike, ktorá sa venuje tiež umeleckému maskérstvu. Navrhuje a realizuje objekty, inštalácie a dekorácie pre rôzne podujatia, film, reklamu a výstavy. V prvom rade však navrhuje divadelné kostýmy. Pre DISK už vytvorila a zrealizovala viacero zaujímavých návrhov, ale v jeho 70. premiére sa vyšantila par excellence. Nevedno, či vychádzala už zo staroegyptskej tradície nosenia parochní, ale hlavu všetkých hercov groteskne skrášľovala táto ozdoba siahajúca po plecía s utešenou ofinkou. Dvaja bardi – Milan Brežák a Ján Rampák kontrastovali bielymi bradami s jej

foto: Ctibor Bachratý

čiernou farbou, iba Dubanova mladá hnedá brada menej zapadala do bielo-čierneho vizuálneho kontextu. Po vysokom mäkkom bielom koberci sa vznášali herci v čiernych podkolienkach a pančuškách, odtí v kusoch umne poprepletanej látky, čosi ako pareo v rôznych obmenách.

Tento fakt hneď vyvolal zvedavosť, s čím prichádza tých desať hercov DISK-u s dirigentom – Blahom Uhlárom. Už prvý výstup a za ním takmer všetky sa niesli v znamení akejsi neviditeľnej vertikálnej plochy, akoby herci stáli za zrkadlom tvárou otočenou k divákovi, ktorých kdesi v tme tušili. Ich dialógy neprebíhali tvárou v tvár, ale zoči-voči divákovi, ktorých tento spôsob komunikácie očividne oslovil. O DISK-u sa nedá povedať, že by len tak nonšalantne zľahučka približoval našu šťastím prekypujúcu súčasnosť. Ba priam naopak, romantici si neprídu na svoje. DISK berie veci z opačného konca. Napokon, aj takýto princíp je jednou z možností ukázať súčasníka takého, aký je, bez akejkoľvek masky. V gréckom divadle herci nosili rozdielne masky pre komédiu a tragédiu. Tu sa aj tá, ktorá nám beznádejne prirástla k tvári, skladá. Pod ňou ďalšie, ktoré nám nanútila civilizácia, tenká vrstvička etikety, naše pokrivené ego až po smetisko úplne naspodku.

Jaro Filip to vyjadril úplne presne piesňou: „Do batôžka si nalož lož,

pretváрку a faloš.“ Tento batôžek si DISK-áci bezostyšne podávajú a vyťahujú odtiaľ zatajené majetkové priznania našich prešlapov. Čo v tejto inscenácii vytiahol DISK z pomyselného batôžka našich necností?

Vrátil sa k téme susedia v sofistikovanejšej podobe ako v predchádzajúcej inscenácii *Stabilizácia*, kde sa tieto bytosti poznali len podľa buchotu, jačania a vystatovania. Tu hneď v prvom výstupe osem z desiatich hercov griluje v jednom z átríí osemposchodového domu, v akejsi virtuálnej predstave slovenskej prírody. Na prvý pohľad by mohlo ísť o susedskú idylku, veď nie je nič nové, že sa susedia v jednom vchode absolútne nepoznajú. Vzájomný dialóg však odhaľuje prázdnotu, vyludnenie vzťahov, nedostatok veľkorysosti, bezočivosť, zosmiešňovanie naivnej dôverčivosti starších aj robenie si nepríjemností naproti veň. Niekedy netreba veľa kriku. Zlo vypláva na povrch aj tichšie. Len nie vždy ho vieme identifikovať pod sofistikovanejšou škrupinou. Po jednoročnej pauze sa znova objavila na doskách Monika Babicová. Predstavuje akýsi stred medzi dvoma veteránmi a siedmimi mladými, skutočne talentovanými hercami. Vo výstupe Neoperuje osloví diváka s nepredstieraným zúfalstvom chorého človeka, ktorý sa stretáva s tragickým nepochopením a ľahostajnosťou zdravých.

Ako vedľa matky chrániť svoje rozumovo menej vyvinuté deti, slúžiť im až po hranicu, ktorá sa približuje takmer k incestu, ako sa niektoré utápajú v alkoholickom opojení, až si vyslúžia opovrhnutie príbuzných, to uhrala Babicová perfektne vo výstupe *Opitá*. Pozoruhodný bol tiež výstup s názvom *Galéria*, kde sa stretli Jozef Belica, Braňo Mosný a Alžbeta Sersenová. Za pohoršovanie na verejnosti si mladý, nevelmi vzdelaný policajt pýtal od narušiteľa predpísanú pokutu, a pritom neochránil umelecké dielo s nevyčísliteľnou hodnotou, ba dokonca ho v amoku zničil. Tiež jedna skúsenosť ako tupý barbar nevie oceniť hodnoty, ktoré popierajú čas. Osamelosť mladej ženy fixovanej na svojho zvieracieho miláčika, ktorý ochorel a siaha naň smrť, si smiešno-tragicky zahrála Alžbeta Sersenová, no dvaja veterinári, Mosný, Belica, nezdieľajú s pochopením stratu milovaného zvieratka. Výnimka môže potvrdiť pravidlo, ale veľakrát by sme boli

radšej v láskavej opatere veterinárov, ktorí majú pre svojich klientov viac času a pozornosti. Hrôzu spoluzití dvoch ľudí, ktorí sú nútení žiť pod jednou strechou, hoci sa úprimne nenávidia celou svojou bytosťou, predostreli divákom Veronika Ostatníková s Petrom Tilajčíkom. Nefungujúca rodina, deti, ktoré chodia poza školu, fetujú, sú drzé voči dospelým a pritom ich neporiadni rodičia nekriticky ochraňujú pri robení neplechy a skôr sa pustia do tých, ktorí ich upozornia na problém. Absolútny opak spartanskej výchovy, kde každý dospelý vychovával každé dieťa. Nevelmi optimistický výhľad do budúcnosti, keď sa takto okato prejaví neschopnosť spoločnosti vychovať svoju mláď, odhaľuje výstup s názvom *Vanda*. V podobnom duchu sa odohráva výstup *Kabinet* – v škole, kde nielo času ani vôle na riešenie problémov detí, lebo školskí pracovníci sú zavalení zbytočnou administratívou, správajú sa často neeticky, vybavujú si svoje účty cez deti, ba sem-tam

sa objaví aj náznak zneužívania. Banán, ktorý provokatívne a vábivo hryzká Betka Sersenová, a nesmelý, plachý chlapec, ktorý sa obáva zlyhania, v podaní Petera Tilajčíka – ďalší chod *DISK*-áckeho menu. Nápad ako rýchlo zbohatnúť v holičskej kariére, ktorý nie vždy vyjde, majstrovsky zvládol Jozef Belica. Čerešničkou na torte, ktorú nám *DISK* ponúkol, bol dialóg s názvom *Gratulácia*, kde Zuzana Jankovská pripravila netradičné pranie k sobášu, po ktorom musela byť priateľka v podaní Alžbety Sersenovej v aute pripravenom na rýchly odchod. Ani také každodenné obyčajné veci medzi ľuďmi nie sú hercom cudzie: aké topánky či svadobné šaty si kúpiť, akú bielizeň nosiť, kto zaplatí kávu, načo sú staršiemu mužovi pekné baby. Všetko zo života hop na javisko. Prezrieť, rozanalyzovať, a či len skonštatovať, osvetliť. A za javiskom čulý ruch – to si aktéri večera kdesi v tme nečujne vymieňali, prevážovali a variovali svojrázne kostýmy. ■

(red)

O Cenu Slovenského učeného tovarišstva

Literárny klub Bernolák pri miestnom odbore Matice slovenskej v Trnave v spolupráci s Mestom Trnavou, Knížnicou Juraja Fándlyho v Trnave, Bernolákovou spoločnosťou v Bratislave a redakciou dvojtýždenníka Kultúra v Bratislave vyhlasujú XVIII. ročník celoslovenskej literárnej súťaže o Cenu Slovenského učeného tovarišstva v Trnave 2015 / 2016. Uzávierka súťaže je 18. marca 2016.

Súťaží sa v poézii a próze v troch súťažných kategóriách, prvá je pre žiakov a študentov do 15 rokov, druhá pre autorov od 16 do 30 rokov a tretia od 31 rokov. Do súťaže sa môžu prihlásiť autori so svojou nepublikovanou tvorbou poézie a prózy. Súťaž nie je anonymná, práce sa nevracajú. Zaslať možno 5 básní, alebo krátke prózy v maxim. rozsahu 5 strán, t.j. 150 riadkov. Práce je potrebné zaslať štvormo, riadne rozdelené a zopäté do štyroch samostatných častí. Na vrchnom liste každej jednej časti treba v pravom hornom rohu uviesť presné údaje: meno, priezvisko, adresu, vek, kategóriu (poézia, próza). Tak-

tiež treba na vrchnom liste uviesť názvy jednotlivých básní, resp. poviedok. Každý samostatný list treba označiť v pravom hornom rohu menom autora. Práce na obálke s označením „literárna súťaž“ zasielajte na adresu: Miestny odbor Matice slovenskej, Trojičné nám. 2, v DJP, 917 01 Trnava. Uzávierka posielania prác je 18. marca 2016. Práce zaslané po uzávierke nebudú do súťaže prijaté. Tie, ktoré nebudú spĺňať uvedené formálne náležitosti, nebudú hodnotené. Predpokladaný dátum vyhodnotenia súťaže je máj 2016. Na vyhodnotenie sú pozývaní iba ocenení účastníci. Vyhodnotenie súťaže bude uverejnené v Kato-

líckych novinách, Slovenských národných novinách, dvojtýždenníku Kultúra a v regionálnych periodikách. Celoslovenská súťaž o Cenu Slovenského učeného tovarišstva je v médiách označovaná za medzi-národnú. Do predchádzajúcich ročníkov sa prihlásili autori zo Slovenska, z Talianska, Španielska, Francúzska, Čiech a z Kanady. Výsledky súťaže od XI. ročníka sú priebežne publikované v celoslovenskom zborníku, ktorý vydáva Osvetový ústav Bratislava z celoslovenských literárnych súťaží na Slovensku. Bližšie informácie na čísle 0905 / 852 788 ■

Martin Jurčo, foto autor a archív DISK-u

Blaho Uhlár vd'ací DISK-u za to, že realizuje na javisku jeho predstavy

Divadlo DISK oslavuje šesťdesiatku. A pri tej príležitosti vám predstavujeme osobnosti, ktoré toto divadlo výraznejšie formovali. Režisér a dramatik Blaho Uhlár prežíva so súborom druhej silnej obdobia ako výrazná autorská osobnosť. Pred viac ako rokom sme s ním priniesli rozhovor venujúci sa predovšetkým jeho práci v 70. a 80. rokoch v trnavskom Divadle pre deti a mládež, tentoraz sme sa zamerali hlavne na jubilujúce divadlo DISK. Pôsobil v ňom v rokoch 1986 – 1992 a po prestávke v divadle Stoka sa do DISK-u pred deviatimi rokmi vrátil.

Spolu so súborom našťudoval 19 inscenácií. V októbri sa predstavili hrou *Prežitie*, rok predtým to bola hra *Stabilizácia*. Blaho Uhlár patrí medzi výnimočné dramatické zjavy v slovenskom divadle. Okrem iného aj preto, že priniesol do dramatického divadelného umenia metódu autorského divadla. Po improvizácii a našťudovaní hry sa hotové dielo prenieslo na papier – a hra dostane aj podobu scenára.

■ Aké boli vaše predstavy, keď ste pomyselne vstupovali do divadla DISK? Až do vášho príchodu robilo celkom inú tvorbu.

– Mne sa zmenila rodinná situácia. Odrazu som mal na tvorbu pomerne dosť času. Oslovili ma členovia súboru. Vtedy mi pripadal tento súbor taký, no, povedal by som tendenčný. Robili veľa angažovaných hier. Genéza ešte z dávneho obdobia bola taká, že súbor existoval pod saleziánmi. Potom sa to všetko zlikvidovalo a mala vzniknúť akási protiváha práve vznikom divadelného súboru *Kopánka* pred šesťdesiatimi rokmi. Poverili tím Eda Noruláka, a tak sa vybuďovalo ochotnícke divadlo, také, nazval by som ho štátotvorné. S touto ich tvorbou som sa nestretával často, len ako porotca. Videl som veci, čo robil neskôr Mikuláš Fehér. Tie boli, našťastie, už také posunuté, začal tam robiť už aj Čechova a ďalšie veci. Dovtedy nebol súbor pre mňa nejaký zaujímavý aj

pre tradičné divadlo, ktoré robili, aj vo forsírovanej ideológii. Ale s niektorými protagonistami som sa trochu poznal, a tak som si myslel, že budú ochotní robiť aj trochu inak. Po mojom.

■ Možno bol divadelný súbor DISK pre vás zaujímavý aj tým, že nebol tak pod drobnohľadom, ako ste predtým boli v Divadle pre deti a mládež.

– Určite, to bolo rozhodujúce. Tým, že bol súbor ochotnícky, som prirodzene predpokladal, že sloboda tvorby bude väčšia. Aj sa potvrdilo, že bola. Zaujímavá je postava Milana Brežáka. Nebol nejaký veľký herec, ale bol zaniatený ochotník. Mal dobré postavenie u vtedajšej moci. Je to hlava otvorená a nebyť toho, že je tam, mnohé inscenácie by sa nedostali von. Boli totiž dosť provokatívne. Tí, čo to mohli zakázať, sa toho báli, pretože jeden z nich bol v súbore. A to

nás fakticky ochraňovalo.

■ Váš príchod do divadla DISK nebol teda priamočiary. Pomaly ustávala vaša práca v Divadle pre deti a mládež a pomalými krokmi ste odchádzali na scénu DISK-u.

– Bol som regulárny zamestnanec „veľkého“ divadla. Už som zažíval aj divadelné úspechy. Bol som teda diskármi oslovený už ako renomovaný režisér. Oslovili ma v roku 1986 a prvú premiéru sme mali o rok. Pre mňa vtedy bolo absolútnou prioritou, že som v sebe nosil systém autorskej tvorby, teda našťudovanie hry bez scenára. Dalo sa to robiť len na amatérskej báze. Vtedy bolo nemysliteľné, aby nejaké divadlo začalo robiť bez toho, aby bol dopredu pripravený scenár. Všetci hovorili, že je to nezmysel, že sa to nedá. Nebolo to najprv reálne ani z hľadiska politického. Každá inscenácia, ktorá sa robila, musela mať schválený scenár. A v tomto prípade scenár vznikol. Tak sme to vymysleli tam, že až keď sme hru našťudovali a pripravili, až potom prišli úrady a mohli povedať, či to schvaľujú alebo nie. Našťastie tam bol spomínaný Milan Brežák, takže v prípade prvej inscenácie všetko prešlo. Volala sa *Ochotníci* s podtitulom *Jedna sezóna ochotníckeho súboru*. Boli gorbačovské časy perestrojky a hra mala hlavný konflikt, či má byť divadlo riadené autoritatívne, alebo vytvárané ľuďmi. Malo to aj spoločenský presah.

■ Ako ste sa snažili dostať členov divadelného súboru na svoju stranu, keď ste im predložili koncepciu svojho autor-ského divadla?

- Bol to až takýto zázrak, že to prešlo. Prišiel som s tým, že – rád budem s vami robiť, ale musíme skúsiť túto techniku autorského divadla. Mal som teda asi dôveru, lebo všetci súhlasili. S jedinou výnimkou – a to bol brat Milana Brežáka. Bol výborný herec, mal dokonca ako ochotník aj nejaké divadelné školenie. V rámci diskusií tvrdil, že takto sa to nedá robiť. A na tom sme založili konflikt inscenácie. On hral postavu zástancu názoru, že takto sa nedá robiť divadlo, a proti nemu boli na opačnej strane jeho kolegovia. Bolo veľmi dobré, že všetko boli ochotníci, že nebol problém si vyskúšať takýto experiment. Neboli od divadla závislí, lebo ho robili ako amatéri a pre mňa to bola pozitívna skúsenosť navyše, že sa potvrdilo, že takto sa divadlo dá robiť.

■ Čo sa vlastne týmto novým prístupom naštudovania zmenilo – nielen pre DISK, ale aj pre akceptáciu vášho spôsobu tvorby z hľadiska vašich kolegov v profesionálnych divadlách?

- Slovenské divadlo, na rozdiel od českého, vzniklo z ochotníckeho divadla. V Česku existovali divadelné spoločnosti, ale naše profesionálne divadlo sa formovalo z ochotníkov. Bol som teda rád, aj sa mi to potvrdilo, že po tomto vôbec prvom uvedení nového princípu práce v divadle sa obohatilo nielen ochotnícke divadlo, v tomto prípade DISK, ale sčasti aj systém tvorby v profesionálnom divadle. Tá naša inscenácia Ochotníci bola prvá na Slovensku. Potom dokázalo prijať takúto formu práce aj profesionálne divadlo.

■ Ako sa zmenila reakcia porôt na súťažiach po tejto premene divadla DISK?

- Táto naša inscenácia bola taká nová, že doslova otriasla komunitou ochotníckeho divadla. Na krajskej súťaži v Trnave vznikol konflikt v porote, z ktorej časť tvrdila, že je to zlé divadlo, a druhá strana opak. Napriek tomu nás nechali postúpiť ďalej. Potom vznikla zaujímavá situácia, že na prehliadke v Spišskej Novej vsi sme získali hlavnú cenu. Chytili sme novú vietor do

plachiet, a tak sa žiadna súťaž bez divadla DISK už nezaobišla. Boli sme v Čadci, ktorá robí len pôvodné slovenské texty. To naše divadlo spĺňalo. Zabodovali sme, ale nevyhrali sme, pretože tam bol úspešný skôr tradičný pohľad na divadlo. Ale boli sme druhí.

■ Do akej miery ste reflektovali v inscenáciách zmenu spoločenskej situácie? Bolo pred novembrom, ale už to určite všade vrelo aj pod vplyvom perestrojky a gorbačovskej politiky.

- Pozitívna situácia prispela k tomu, že som si do druhej inscenácie A čo? dovolil inú techniku tvorby. Bola pod vplyvom postmoderny a Pražskej päťky. Mnohí hovorili, že je to len divadelná koláž. Boli to silné netypické scény spravidla bez textu so silnou výpoveďou. Vyhrali sme ňou dokonca aj československú súťaž v Hronove. Bolo šťastie,

že všetky tieto hry boli uvedené až koncom 80. rokov, lebo sa mnohé už dalo. Reflektovali sme teda aj spoločenské udalosti, no nikdy nie priamo. Skôr sme to riešili obrazne. V náznakoch sme sa vracali k téme autoritatívneho riadenia spoločnosti, k človeku – jednotlivcovi v tejto mašinérii. Premiéra v poradí druhej hry A čo? bola v roku 1988. O rok na to sme uviedli inscenáciu Tanap,

a v roku 1990 v apríli po prevrate sme urobili hru s názvom PAT. Reflektovala aktuálne situáciu po revolúcii. V ľuďoch rezonovalo, že niečo sa skončilo a nie je jasné, čo sa začína. Potom sme pripravili inscenáciu Ad libitum (1991), a v roku 1992 Koniec divadla v meste T. To som už pracoval v divadle Stoka v Bratislave, a už som nevládal. Skončil som takto robiť možno aj pre vyčerpanosť, a možno aj preto, že sa už nedarilo v tejto našej tvorbe vymyslieť niečo nové. Možno to bola nejaká moja vyhorenosť. Ale boli tam skvelé herecké výkony Dany Gudabovej, Martiny Niedlovej, Jozefa Rumanovského a ďalších. Inscenácia ako celok už nebola taká výrazná.

■ Odišli ste do divadla Stoka v Bratislave a s ním strávili niekoľko úspešných sezón. Potom sa situácia zase obrátila. Prišiel rok 2006 a vaša éra

s divadlom DISK opäť nabrala nové obrátky. Nemožno povedať, že ste pokračovali tam, kde sa skončilo. Súbor sa trochu pomenil, okrem toho mali výraznú skúsenosť s pôsobením režiséra Dušana Vicena.

- Súviselo to s tým, že divadlo Stoka úplne zbúrali v roku 2006. Dušan Vicen mal nejaké iné práce, takže som ho v DISK-u nahradil napokon ja. Prišiel som teda po dvadsiatich rokoch po prvom príchode. Nekomunistické časy priniesli zmenu aj pre amatérske divadlá – nemali kde hrať. Osvetové zariadenia sa zmenili, niektoré zanikli, kultúrne domy prenajali mnohé priestory. Dokonca divadlo DISK s Dušanom doskúšavalo v divadle Stoka v Bratislave a napokon tam štyri hry aj premiérovalo. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa zostava obohatila o ďalších hercov. Prišli tam Jozef Belica a Táňa Ivaničová. Ostatní boli herci z pôvodnej zostavy s výnimkou Ivana Kazimíra, ktorý prišiel do DISK-u počas Vicenovho kraľovania. Stará zostava ťahala divadlo stále: Rampák, Brežák, Lančarič a Gudabová. Neskôr prišiel aj Braňo Mosný. Pozitívom bolo, že ako poslucháč VŠMU nemal nejaké rozdrapené ambície a mal chuť hrať divadlo.

■ Posun o takmer dvadsať rokov, zdá sa, vašej koncepcii DISK-u neuškodil. Naopak, odrazilo sa to hneď po premiére.

- V roku 2006 to bolo zaujímavé, že som sa snažil urobiť inscenáciu bez textu, takú trošku pohybovú. To nejakú nešlo. Po štyroch mesiacoch sa mi zdalo, že to nepôjde. Začali sme robiť novú inscenáciu Výhľad a mala premiéru v roku 2007. Výrazne zabodovala na súťaži a dostala Cenu za tvorivý čin roka, čo bola najvyššia cena, akú môže ochotnícke divadlo za hru dostať. Opäť tam výrazne dominovali Lanča-

rič, Rampák, Gudabová a Belica.

■ V čom bol posun oproti tým inscenáciám konca 80. rokov? Isto tam nebola tá opatrnosť.

- Skončením predchádzajúceho režimu som prestal myslieť na to, že divadlo má byť politické. Nechal som všetky politické narážky politickému kabaretu. Kritika išla do vnútra postáv. V inscenácií Výhľad bola založená na dialógoch. Išlo o ľudské vnútro, vzťahy a trápenie sa. Ďalšia inscenácia Plazenie bola vyslovene netextová. Veľmi som rád a doteraz ďakujem hercom, že súbor je ochotný so mnou realizovať moje predstavy a nepoučujú ma, ako mám robiť divadlo.

■ Akí boli vaši diváci? Hlásia sa k vám, alebo máte náhodných divákov?

- To je môj celoživotný problém. Moje inscenácie majú divákov, ale je ich tak málo, že sa akurát tak naplní premiéra. Sú to diváci, ktorí hľadajú a sú schopní prejsť kilometre, aby videli predstavenie. Nedá sa hovoriť o stabilnej diváckej základni ako má povedzme Stanislav Štepka, že môže hrať celý rok a má stále svojich divákov. My máme najskalnejších špecifických divákov, ktorí nie sú charakterizovaní ani vzdelaním, ani vekom. Sú to ľudia, ktorí pociťujú niečo neinštitucionálne, nejakú slobodu tvorby. Naši diváci nás vyhľadávajú aj na festivaloch. Toto je moja osobná tragédia, že moje divadlo nemá diváka. Ešte nebohý Martin Porubjak hovoril, že u nás je nedôvera voči slobode. Slováci nemajú radi slobodu, čo sa prejavuje aj v divadle. Radšej majú toho pána, čo im pridá na dôchodku, ale okráda ich inde. V Česku je divák oveľa vyspelejší, potvrdzuje sa to aj pri alternatívnych divadlách, ktoré majú divadelné zázemie. Aj takáto alternatíva je však schopná existovať. Sú, našťastie, možnosti

ako môžu podporiť nezávislé umenie aj vyššie územné celky a mestá, korporátne nadácie. Krajšie by však bolo, keby sme mali toľko divákov, že by sme mohli hrať každý deň.

■ Nie je to aj tým, že ten DISK existuje prakticky v utajení na Kopánke a nie je pod drobnohľadom dakde v centre mesta?

- Na Kopánke si ho divák nájde, ale to musí byť ten skalný divák. Z hľadiska marketingu predstavenia je súbor na každej zaujímavej súťaži a ochotníckej prehliadke. Neviem akou manažérskou prácou by sa dal pritiahnuť divák do nášho divadla. Možno by pomohlo, keby DISK hral v meste. No nie je to istota. Ale nesťažujeme si. Máme štúdio, ktoré sme si sami vybudovali v roku 2007 so solídnu svetelnou a zvukovou aparatúrou pre maximálny počet 33 ľudí.

■ Kde je autorská práca pre divadlo DISK dnes? Môže sa ešte niekam posunúť?

- Nikto nevie čo bude, v tom spočíva celá moja práca. Súbor posilnili dnes už dvaja profesionáli Braňo Mosný a Peter Tilajčík. Za posledné tri roky sme mali veľmi úspešné inscenácie. Nastalo však čiastočné vyhorenie, zatiaľ poslednú inscenáciu som nazval Prežitie. Nedávano sme ju premiérovali. Rád by som tam niečo pomenil a dotvoril, len neviem, či bude dosť času. Hra je závislá od toho, čo sa vymyslí, a keď máme tých istých ľudí, niekedy sa to opakuje. Ale ak je súbor zaujímavý, vždy niečo nové vznikne. Popritom sa mi opäť rozbieha veľká spolupráca s divadlom Stoka v Bratislave, ktoré získalo grant, aký sa mu nepodarilo dostať za posledných dvadsať rokov. S DISK-om mám však ešte rozplánovanú aj ďalšiu inscenáciu. Uvidíme, ako sa vydarí. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marta Országhová

Tenisové legendy bavili Trnavčanov

Počas exhibície populárnych šoumenov Kučeru, Krošláka a Hrbatého ožili spomienky na pamätné trnavské stretnutia o Davisov pohár 1996, ktoré hrala reprezentácia SR s Portugalskom a Poľskom netradične pod strechou mestského zimného štadióna

Tenisová Trnava ponúka skalným od roku 2007 medzinárodný turnaj mužov o body do svetového rebríčka ATP. Výsledky tohtoročného finále prinášame v rubrike Šport v skratke. Deväťdňový festival bieleho športu spestrilo viacero rámcových podujatí, hoci dážď, chlad a silný vietor prinútili organizátorov čo-to poškrtiť z pôvodne naplánovaného programu. Jesenná obloha však žičila exhibíciu štyroch legiend. Slávne slovenské trio Karol Kučera, Ján Krošlák a Dominik Hrbatý doplnil 40-ročný moravský tenista Jiří Novák, ktorý počas profesionálnej kariéry vyhral sedem singlových a 18 deblových turnajov ATP. Štyria šoumeni bavili hľadisko, ale aj ukázali, že si s tenisovou raketou ešte stále výborne rozumejú. Marek Kubiček, odchovanec trnavskej Slávie a vlni premiérov autor tejto exhibičnej myšlienky, z rozhodcovskej pozície zasa viackrát vtípne okomentoval zábavné dianie na dvorci.

Príjemné popoludnie v zajatí fiftinov bolo zároveň priestorom pre oživenie milých spomienok. To keď v sezóne 1996 dva razy zavítal do Trnavy populárny Davis Cup. Reprezentačný kouč SR, olympij-

(lies)

Šport v skratke

■ **LAKROS** – Záverečné kolo tohtoročnej Slovenskej lakrosovej ligy sa hralo na umelej tráve trnavskej Lokomotívy. A prinieslo domácemu tímu Sabers úvodné body na majstrovej scéne. Vo svojom desiatom vystúpení ligovej sezóny 2015 totiž získali „šable“ prvé víťazstvo, keď partnerov zo Zvolena oskalpovali 7:3. Punishers viedli iba raz (1:0), potom už opraty

Dominik Hrbatý v areáli TC Empire pri rozhovore s trnavskými novinármi.

ský víťaz Miloslav Mečír, vsadil pred deväť rokmi práve na Kučeru s Krošlákom a v záverečnom septembrovom dueli dal šancu 18-ročnému debutantovi Hrbatému. Obe stretnutia DC sa vtedy odvíjali pod strechou mestského zimného štadióna. Išlo o súboje druhého a tretieho kola 2. skupiny Euroafrickej zóny. V prvom, od 12. do 14. júla, Slovensko vyprášilo Portugalsko 5:0, v ďalšom, od 20. do 22. septembra, naši zvíťazili nad Poliakmi 4:1. Tri júlové dni moderovala na ploche MZŠ televízna redaktorka Jarmila Hargášová a cez ďalší daviscupový

víkend zverili mikrofón autorovi tohto príspevku. Akiste stojí za zmienku, že v septembri sa medzištátny tenis hral v tenisovo atypických podmienkach. Ladové zrkadlo hlavnej arény MZŠ totiž usporiadatelia prekryli preglejkou, polystyrénom a napokon supremovým kobercom. Prezradíme, že aj po postupe do silnejšej skupiny DC mal Slovenský tenisový zväz naďalej záujem zorganizovať reprezentačné zápasy mužského tímu v tom istom trnavskom prostredí. Nízky strop zimného štadióna to však nedovolil. Chýbalo pol metra. ■

zápasu chytila do rúk domáca družina. O historický zápis do kroniky ŠKL Trnava Sabers sa hetrikom pričínil Radovan Urban, minulo-ročný spoluzakladateľ tohto klubu. Dvakrát trafil do súperovej siete Matej Hečko, raz Igor Zátka a Patrik Pocisk. Výhra nad lakrosármí spod Pustého hradu vystavila avízo o výkonnostnom posune Trnavčanov v tejto prastarej indiánskej hre.

■ **ŠPORTOVÁ STRELBA** – Trnavská lokalita Štrky rozdávala strelcom medailové kolekcie zo slovenského šampionátu brokových disciplín. V kvalitnej konkurencii sa počas troch dní nestratili ani členovia Športového klubu polície Trnava. Z úvodnej konfrontácie mužov, dvojitého trapu, vydoloval obhajca prvenstva Kvetoslav Mihálik striebro. V záplave ďalších

výsledkov neobídme majstrovské pocty pre kadetku Veroniku Vargovú (zároveň bronzová v otvorených M-SR) a Nikolu Molnárovú medzi dievčatami do 14 rokov z disciplíny trap. Rovnaká súťaž mužov ovenčila Benjamína Jurkoviča strieborným vavrínom, medzi kadetmi triumfoval Marián Petráš ml. pred Vladimírom Nahálkom a dorastenecké zlato si odniesol Alex Krajmer. Napokon mužský skeet (s medzinárodným obsadením), v ňom skončil Oliver Pistovčák

štvrtý, keď v rozstrele o tretiu priečku ťahal za kratší koniec. ■ **TENIS** – Antukový turnaj ATP Challenger sa hral v západoslovenskom balení desiaty raz. Úvodný ročník medzinárodného podujatia mužov bol na programe v Stupave (2006) a ďalších deväť v Trnave. Ostatný festival Arimex Open mal dotáciu 42 500 eur. Malý Rím dekoroval najvyššie nasadených účastníkov z Holandska. Najskôr vo finále štvorhry uspel tandem Wesley Koolhof, Matwe

Middelkoop nad poľsko-francúzskou dvojicou Kamil Majchrzak, Stéphane Robert 6:4, 6:2. Tiež záverečný zápas singlistov žičil tenistovi z krajiny tulipánov a veterných mlynov, keď renkingovo vyššie postavený Robin Haase oskalpoval Argentínčana Horacia Zeballosa 6:4, 6:1. Slovenským tenistom sa na dvorcoch TC Empire nedarilo, spokojnosť možno vysloviť iba so singlovým účinkovaním talentovaných mladíkov, Alexa Molčana a Martina Blašku. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: archív Petra Langa

Trnavské kríženie pästí medzi povrazmi

Spomienka na nezabudnuteľnú etapu, keď Baranovič, Blesákovci a ďalšie esá slávnych začiatkov trnavského boxu našli svojich úspešných pokračovateľov pod strechou telovýchovných jednôt Hydrostav a Atóm

Box v Trnave má vyše deväťdesiatročnú históriu. Prví borci si začali krížiť rukavice medzi dvadsiatimi povrazmi v sezóne 1924 pod túbtorstvom ŠK Trnava. Neskôr mali svoj klub v AC Jánošík. Reprezentačný dres obliekli bratia Jozef, Pavol a Karol Blesákovci či špačinský rodák Karol Baranovič. Janko Zachara (nar. 27. 8. 1928 v Kubre), olympijský víťaz z Helsínk 1952, je v Trnave častým hosťom pri rôznych športových podujatiach. „Za mojich mladých čias bola Trnava skutočnou baštou na mape československého boxu,“ uviedol pri jednom z našich rozhovorov. Pamätá si viaceru skvelých borcov. Napríklad Jozefa Holoviča (nar. 1. marca 1927), s ktorým vybojoval niekoľko duelov. Išlo o mimoriadne talentovaného pästiara z trnavskej Kopánky. V sezóne 1945, keď definitívne utíchlo vojnové besnenie, počas majstrovstiev Československa v Brne zavesili na krk iba osemnásťročného J. Holoviča zlatú medailu za mušiu kategóriu. V štyridsiatom ôsmom, pri medzištátnom stretnutí ČSR – Poľsko, získal skalp chýrneho Czarneckého. Výnimočný talent z malého Ríma postupne vyprášil

Telovýchovná jednota Atóm Jaslovské Bohunice zorganizovala v trnavskej športovej hale viacero úspešných podujatí. Tiež majstrovstvá Slovenska 1986. Pred plným hľadiskom ťahali domáci borci za dlhší koniec pästiarskeho povrazu. Na snímke v hornom rade zľava: podnikový riaditeľ Atómových elektrární Milan Kozák, prvý tréner Ladislav Roth, predseda oddielu boxu Dušan Vymazal, majster Slovenska v hmotnosti do 67 kg Miroslav Grobarčík, druhý tréner Eduard Valachovič, predseda TJ Atóm Karol Kormúth; dole zľava: majster Slovenska do 67 kg Tibor Adámek, strieborný do 51 kg Mikuláš Lang a bronzový do 81 kg Jozef Karas.

v ringu ďalších európskych konkurentov. Už ako dvadsaťročný sa dostal do životnej formy. Dejiskom ME 1947 bolo Írsko. Do Dublinu, na ostro sledovaný európsky šampionát starého kontinentu, odletel Holovič v role aspiranta na titul. Rozhodla však banálna chyba, neustráženie si hmotnosti. Pred prvým dublinským vystúpe-

ním mal Trnavčan desať dekagramov nad povolený limit...! Šupli ho do vyššej kategórie, kde sa jeho postupová cesta skončila už v treťom kole. Tento úpolový šport teda naplno pulzoval v trnavskom prostredí aj po skončení druhej svetovej vojny. Na prelome štyridsiatych a päťdesiatych rokov mal prvotligový

kolektív Kovosmaltu Trnava svoj ring v poschodovej budove pri Figure, oproti vtedajšiemu hostinca Kostolný.

Nezabudnuteľné obdobie priniesli sedemdesiate a osemdesiate roky 20. storočia. To keď existenciu boxe-

rov sponzorsky zastrelil jaslovskobohunický Hydrostav a nadväzne i energetický gigant Atómové elektrárne. Manažérskou dušou dynamickej etapy bol Peter Lang. „Hľadisko športovej haly Družba v Trnave často bývalo počas majstrovských

a prvotligových súťaží plné,“ spomenul. Pri oprašovaní zašlej slávy trnavského boxu sa P. Lang mohol oprieť o príkladnú starostlivosť zo strany Karola Kormútha, Dušana Vymazala, Rudolfa Baláza a ďalších zanietených činovníkov. ■

(kd)

Majstrovstvá Európy v cyklokrose budú v Trnave

Počas tretieho novembrového víkendú sa Trnava stane miestom konania európskeho šampionátu v cyklokrose pre kategóriu masters. O tohtoročné tituly majstrov Európy medzi „masterákmi“ budú cyklisti bojovať v sobotu 21. novembra 2015 na Prednádraží. V nedeľu sa na rovnakej trati uskutoční 11. kolo Slovenského pohára v cyklokrose, na ktorom môžu štartovať aj hobby cyklisti a detské kategórie. Podujatia sa uskutočňujú s podporou mesta Trnavy.

Cyklokros prichádza do Trnavy už niekoľko rokov, podujatie tohto významu sme tu však ešte nemali. „Som rád, že sa nám spolu s vedením SZC podarilo vyjednať organizovanie tohtoročných ME práve na Slovensku, i tomu, že organizáciu zobrala do svojej réžie trnavská partia okolo Bohuša Kujoviča,“ povedal k výberu organizátora Martin Fraňo, predseda komisie pre cyklokros Slovenského zväzu cyklistiky.

Disciplína podobná pretekom horských bicyklov, pri ktorej sa jazdia 2,5 kilometrové uzavreté okruhy na vopred určený čas,

prináša divákovi naozaj pekné „divadlo. „Trať je plná zákrut a prekážok, čo núti pretekárov k zoskakovaniu a opätovnému naskakovaniu na bicykel a poriadne preverí ich technické jazdné zručnosti,“ priblížil cyklokros Bohuslav Kujovič, tréner a manažér CK Olympik Trnava. Oproti predchádzajúcim cyklokrosovým podujatiam v Trnave vybrali organizátori novú trať a zo športoviska Slávia sa presúvajú na sídlisko Prednádražie, za staničný park, čiastočne pozdĺž ulice Čajkovského. „Pretekať sa bude od 10. približne do 16 hodiny. Zmenou lokality chce-

me obyvateľom nášho mesta priblížiť túto divácky atraktívnu disciplínu cyklistiky,“ uviedol na margo miesta konania podujatia Luboš Chren, jeden z členov organizačného výboru pretekov. Na druhý deň sa na rovnakej trati bude konať 11. kolo BIKEPRO Slovenského pohára v cyklokrose. Okrem cyklistov s licenciou môžu v nedeľu 22. novembra 2015 o medaily bojovať aj hobby cyklisti či mladí od 6 – 18 rokov. Stačí sa prísť v nedeľu ráno zaregistrovať vo Wu schu klube na Mozartovej 10, kde bude počas pretekov zriadená kancelária. ■

Jaroslav Lieskovský

Na Prednádraží o európske pocty

Trnavských priaznivcov pozvú v novembri dve cyklokrosové parády, najskôr majstrovstvá Európy kategórií Masters a po nich jedenáste kolo Slovenského pohára

Organizovaná cyklistika v slovenskom Ríme, majúca vyše 120-ročnú históriu, priloží do svojej kroniky ďalšiu výnimočnú stať. Tentoraz sa chystá sviatočný vklad z terénu. V sobotu 21. novembra totiž ožije sídlisko Prednádražie európskym šampionátom kategórií Masters. Pre nezainteresovaných prezradíme, že pôjde o cyklokrosárov od 30 rokov vyššie. Horná hranica veku nie je obmedzená. Technickí realizátori z trnavského CK Olympik, na čele

s Bohuslavom Kujovičom, situujú pretekársku trať do susedstva Parku Janka Kráľa, ktorý poznajú Trnavčania ako staničný, čiastočne aj na Ulicu Čajkovského. „Minulý rok sme v našom meste zastrelili majstrovstvá Slovenska v cyklokrose. Spokojnosť bola na strane zväzu aj pretekárov. Urobíme všetko, aby šampionát starého kontinentu dopadol rovnako na výbornú,“ uviedol Kujovič. Vrcholný festival terénárov pripravujú Trnavčania v súčinnosti

so Slovenským zväzom cyklistiky. Predsedom komisie pre cyklokros je Martin Fraňo. Podľa jeho slov, toto hnutie má na Slovensku viacero tromfov, napríklad Glajzovcov, Barényiho či Longauera. Šéf zväzovej komisie očakáva, že s pomocou svojich priaznivcov prehovorí slovenskí zástupcovia do čelných súbojov ME Masters 2015. „Piatkový oficiálny tréning sa začne na pravé poludnie a potrvá štyri hodiny. V sobotu od pol deviatej sprístupníme trať na ho-

dinové rozjazdenie sa. O desiatej už pelotón začne naplno súperiť o majstrovské tituly. Slávnostné odovzdávanie medailí bude hneď po dojazde poslednej kategórie,“ informovala hovorkyňa SZC Katarína Ďurková. Ak tamojším divákovi sa sobotná

nádielka európskeho cyklokrosu bude máliť, môžu v nedeľu 22. novembra sledovať na tom istom okruhu nemenej interesantný priebeh jedenástej časti Slovenského pohára. „Trnava už cyklokrosárom pripravila všeličo, počnúc dvadsaťstupňovým

suchom so slnečným počasím, pokračujúc typickou jesennou sychravosťou a končiac mrazom či snehom. Uvidíme, akú nádielku nadelí príroda 21. a 22. novembra. Trnavskí organizátori sú pripravení na všetky poveternostné alternatívy,“ dodala. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Jozef Šelestiak

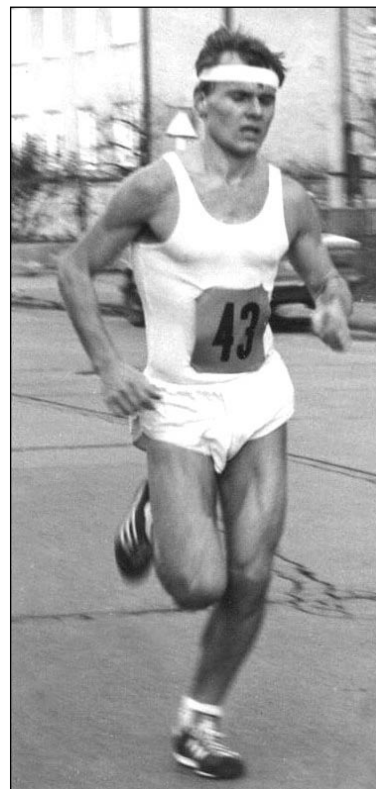
Maratón, láska najčistejšia

Pred štyridsiatimi rokmi vznikol na trnavskej vysokoškolskej pôde Štafetový maratón priateľstva a zdravia, prvý v Československu

Najdlhšia bežecká disciplína v olympijskom programe má bohatú históriu. Zo školských lavíc si akiste ne jeden čitateľ pamätá antický príbeh o aténskom herosovi z roku 490 pred našim letopočtom. Udatný vojak sa volal Feidipides a po porážke mnohonásobne početnejších Peržanov pri osade Marathon niesol do metropoly radostnú zvesť. Po prebehnutí približne štyridsaťkilometrovej vzdialenosti odovzdal svojim krajanom radostnú zvesť o víťaznej bitke – a od vyčerpania zomrel. „Nad jeho puknutým srdcom jasali Atény,“ napísal ktorýsi z pamätníkov. Toľko legenda. Jej pravdivosť, samozrejme, si už niet kde overiť. A tak pokračujme inou epizódou. Vábaniu maratónskych Sirén neodolal svojho času ani známy americký románopisec Erich Segal. Keď si na vlastnej koži vyskúšal vyše 42-kilometrovú tortúru bežeckej štreky, jeho obdiv na adresu mnohotisícovej masy ešte vzrástol. V jednom z rozhovorov prezradil: „Pri dôvernejšom oboznámení sa s problematikou maratónskeho behu by som vedel napísať román o láske bežcov k tejto magickej športovej záľube. O láske najčistejšej.“

Do pozornosti sa ešte núkajú pri tejto téme iné okamihy. Najskôr čo-to o pozoruhodnom jubileu. Pred štyridsiatimi rokmi (október 1975) totiž prišiel v Tr-

nave na svet Štafetový maratón priateľstva a zdravia. Založili ho vtedajší vysokoškolskí učitelia Marián Papierník a Michal Šemetka z katedry telesnej výchovy PdF UK. Išlo o prvý maratónsky beh štafiet v rámci Československa. O tri roky neskôr sa vyprofiloval nový názov, Malokarpatský maratón. Vtedy prvý raz oficiálne hodnotili jednotlivcov. Primát z MKM 1978 si po strhujúcom súboji odniesol Ján Kminiak (Červená hviezda Ilava), iba o štyri sekundy pred Petrom Líškom (Slávia Trnava). Spomedzi trinástich štafiet bola najrýchlejšia Lokomotíva Leopoldov. Železničiarstvu štvoricu (Jozef Gábovic, Jaroslav Lieskovský, Martin Sulík, Bohuslav Urgošík) doplnilo duo Jaroslav Kníž (Hlohovec) a Ján Szabo (Trnava). Bežci sa striedali po piatich kilometroch. Vrcholnú etapu vložil slovenský Rím do kroniky MKM počas šéfovania ďalšieho pedagogického lodivoda organizačného výboru, funkcionárskeho veľikána československého olympizmu Pavla Gleska. V sezóne 1987 vyhodnotili trnavský maratón z tridsiatich na území ČSSR ako tretí najmasovejší, za košickým a pražským. Ostatný ročník na cestách pod Malými Karpatmi, celkovo tridsiaty šiesty, mal priestor na jeseň 2011. Pohár primátora mesta Trnavy akoby symbolicky získali v absolútnom

Viliam Hrebík (TJ VŠ Trnava) pred vyše tridsiatimi rokmi zabehol 42 195 metrov za 2:23:24 h. Najlepší výkon v historickej tabuľke trnavského regiónu dosiahol obdivuhodný vytrvalec, poslucháč pedagogickej fakulty, pri prvenstve v Zemplínskom maratóne 1983. Okrem cenného michalovského triumfu na zvlnom okruhu okolo Zemplínskej šíravy si Hrebík odniesol víťazné šerpy aj z maratónskych behov v Liptovskom Mikuláši (štyrikrát), Novom Meste nad Váhom, Trnave a vo Zvolene.

poradí domáci víťazi Tomáš Koptčík a Radka Paulinyová. Napokon nemožno obísť ani aktualitu z predošlého mesiaca. Zmienka bude o úspešnej obhajobe titulu trnavských atlétov Slávie v maratónskych majstrovstvách SR klubových družstiev.

Národný šampionát sa bežal popri 92. kapitole košického Medzinárodného maratónu mieru. Zlaté medaily, podobne ako vlani, si z východoslovenskej metropoly prinieslo trio Michal Puškár, Lukáš Záhorec a Miroslav Ilavský. Štvrtým do partie bol hosťujúci Gabriel Švajda z Dvorov nad Žitavou. „Išlo o vrchol našej tohtoročnej sezóny. V príprave nám radil skúsený maratónec Ondrej Puškár. Na štart sme išli so snahou vyhrať tímovú súťaž slovenských klubov aj zlepšiť si osobné rekordy. Podarilo sa nám oboje, hoci o prvenstve pred domácim

Obalservisom rozhodol v súčte umiestnení jediný bod. Atmosféra v Košiciach? Tradične na výbornej úrovni, v rámci Slovenska asi bez konkurencie. Ľudia tam maratónom opäť raz žili, námestie bolo plné. Vďační diváci svojím povzbudzovaním nám v závere dodávali energiu do ubolených nôh. Tiež z organizačnej stránky bolo všetko v úplnom poriadku,“ ozrejmil Záhorec pre Novinky z radnice. Mladší z bratov Puškárovcov ho doplnil: „Do systematickej prípravy na najstarší európsky maratón sme s Lukášom zaradili trochu iné tréningy

než v minulosti. Košické piate a siedme miesto v slovenskej konkurencii si ceníme, podobne i pozície v čelnej dvadsiatke celkového poradia jednotlivcov so silnou medzinárodnou účasťou. Ešte spomeniem, že v tímovej súťaži postavila trnavská Slávia aj B-družstvo, ktoré klasifikovali na siedmej priečke. Fantastických priaznivcov sa v uliciach Košíc zišlo asi najviac za posledných pár rokov. Zrejme k tomu prispelo aj netradične teplé počasie. O rok sa v národnom šampionáte klubov pokúsime o majstrovský hetrik.“ ■

GK

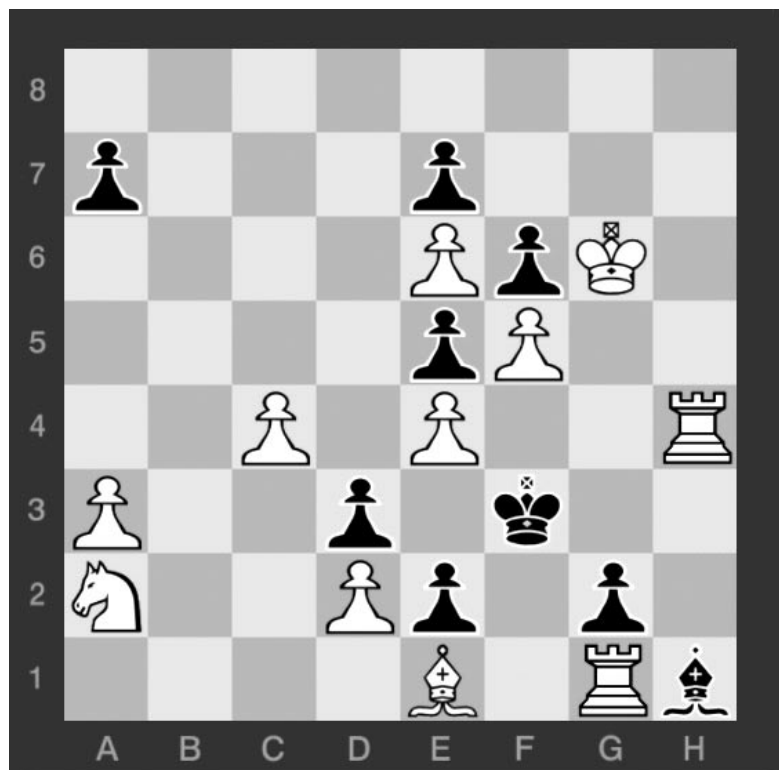
Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice.....

Skladba č. 29, Jozef Vilem, Pravda 22. 5. 1970, Mat 5. ťahom (11 – 9)

Medzi málo početnou skupinou trnavských šachových skladateľov sa objavovalo v minulom storočí v slovenských šachových rubrikách aj meno a priezvisko autora skladby na diagrame. Zo začiatku si Jozef Vilem písal ako bydlisko Nové Zámky, kde sa aj narodil (*26. 8. 1939), pracoval v Elektrosvite a prežil 35 rokov, ale neskôr, od r. 1974 Trnavu, kde pracoval ako technik – strojár a neskôr, až do svojho odchodu do dôchodku, ako majster v lakovní TAZ. Bol ženatý a spolu s manželkou vychovali dvoch synov. Vo voľnom čase rád relaxoval vo svojej záhradke v Suchej nad Parnou. Do „šachového neba“ odišiel 17. 10. 2010, v októbri si jeho šachoví priatelia pripomenuli piate výročie úmrtia.

Prvotinu mal uverejnenú 27.

6. 1964 v kompozičnej rubrike denníka Smena, teda skoro ako 25-ročný. Uverejnil niekoľko desiatok problémov rôzneho typu. V turnajoch získal viacej ako desať vyznamenaní (z toho asi šesť cien – dve prvé). Pri riešení mnohoťažky si treba dať pozor na tematické pokusy: 1.Jc1? s vyvrátením 1. - a6! a 1.Jc3? s vyvrátením 1. - a5!

Päťťažka získala v dvojročnej súťaži šachovej rubriky denníka Pravda (1969 – 1970) II. cenu. Biely začne a dá mat najneskôr 5. ťahom.

Riešenie koncovky z partie Szitkey vs. Kolčák: 39.Vxf6! gxf6 40.gxh5 a biely vyhrá, lebo

čierny kráľ je ďaleko od pešiaka na h-stĺpci, nie je v tzv. štvorci (39. - h×g4 40.Vc6+ Kd7 41.h×g4 +-). Milan Szitkey ako bývalý učiteľ matematiky je ďalším dôkazom toho, že matematika a šach nemajú ďaleko od seba. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel.033/5512913, 033/55 12 911
mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk
info: www.zsmuzeum.sk
Z TECHNICKÝCH PRÍČIN ZATVORENÉ

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO

Uľ. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava
AKTUÁLNE OTVÁRACIE HODINY:
ut – pia: 8.30 – 12.30 h, 13.00 – 15.00 h
15.00 – 16.00 h na objednanie
033/ 55 12 913
so – ne: 11.00 – 17.00 h na objednanie
033/55 14 421
V pondelok je múzeum zatvorené
Skupiny prosíme, aby si objednali návštevu na tel. č. 033/ 55 12 913

EXPOZÍCIE:
PAMÄTNÁ IZBA MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO, DEJINY CIRKEVNÉHO HUDOBNEHO SPOLKU, DVORANA SLÁVY DOBRA

VÝSTAVY
BRADLAN – výstava k 85. výročiu trnavského speváckeho zboru do 10. 1. 2016

POZNÁTE HUDBNÉ NÁSTROJE?
výstava zo zbierok ZsM, do 31. 3. 2016

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/55 14 421
AKTUÁLNE OTVÁRACIE HODINY:
ut – pia: 8.30 – 12.30 h, 13.00 – 15.00 h
15.00 – 16.00 na objednanie 033/ 55 12 913
so – ne: 11.00 – 17.00 h
V pondelok je múzeum zatvorené
Skupiny prosíme, aby si objednali návštevu na tel. č. 033/ 55 12 913

EXPOZÍCIA WILLIAM SCHIFFER – ŽIVOT A DIELO SOCHÁRA A MEDAILÉRA

VÝSTAVY

ĽUDOVÍT ŠTÚR A JEHO DOBA
Výstava k 200. výročiu narodenia do 30. 11. 2015

SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!
Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka do 31. 12. 2015

GALÉRIA JÁNA KONIARKA

Galéria Jána Koniarka
tel.: +421 33 55 11 659
info@gjk.sk, www.gjk.sk

TRIEŇALÉ PLAGÁTU TRNAVA 2015

Výstava finalistov deviateho ročníka medzinárodnej súťažnej prehliadky plagátovej tvorby – do 29. novembra
Kurátor: Róbert Paršo

Ján Šicko: MEMORY
Prezentácia Trienále plagátu Trnava na Vienna Design Week 2015 prostredníctvom diela významného mladého dizajnéra a multimediálneho umelca Jana Šicka. Kurátor: Róbert Paršo
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24–26, Viedeň – do 7. 12. 2015

19. novembra o 17.30 h v Galérii Slovenského inštitútu, Krzywe Kolo 12/14a, Varšava
POSTERIORI – vernisáž výstavy kurátorského výberu najzaujímavejších plagátov z archívu medzinárodnej súťaže plagátu Trienále plagátu Trnava 1991 – 2015
Kurátor: Róbert Paršo do 29. 1. 2016

JOZEF DÓKA ML. – LAUTREC Z TRNAVY
Galéria dizajnu SATELIT, Hurbanova kasárne, Kollárovo námestie 10, Bratislava – retrospektívna výstava tvorby grafika a plagátistu Jozefa Doku ml., zakladateľa Trienále plagátu Trnava
Kurátor: Ľubomír Longauer
Od 26. novembra do 24. januára 2016

AKCIE / AKTIVITY

25. novembra o 19.30 h
v novom krídle Kopplovej vily PechaKucha Night Trnava vol. 17

ART Laboratórium 2015
Tvorivé dielne a výtvarná tvorba nielen k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ (podľa záujmu škôl)

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

24. novembra o 14.00 h v oddelení pre deti KINO PRE NEVIDIACICH A SLABOZRÁKÝCH
Premietanie filmu s audiokomentárom. Vstup len pre nevidiacich a slabozrakých

5. novembra o 10.00 h v Mameklube, Limbová 4
PREČO ČÍTAME – stretnutie zamerané na podporu čítania najmenších čitateľov a ich mamičiek v rámci cyklu Maličká a mamičky

JOHANN STRAUSS ml. – KRÁĽ VALČÍKOV
Hudobno-slovné pásmo pri príležitosti 190. výročia narodenia hudobného skladateľa
Hudobné oddelenie, Uľ. M. Schneidera Trnavského 5
Záujemcovia o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín osobne v hudobnom oddelení, telefonicky (033/55 11 590) alebo e-mailom (hudobne_oddelenie@kniznicatrnavas.sk)

PÄTKY Z NUDY NA NEDEĽU I VŠEDNÝ DEŇ
Literárna súťaž pre deti venovaná životným jubileám spisovateľov Daniela Heviera a Jána Uličianskeho. Súťaž trvá do konca decembra 2015 v oddelení pre deti a v pobočkách Prednádražie a Tulipán

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA

Veľká sála
3. utorok / 10.00 OSTROV POKLADOV
4. streda / 10.00 OSTROV POKLADOV
5. štvrtok / 19.00 BOŽÍ VTÁK
6. piatok / 14.00 MALÉ POCITY – Novgorodské divadlo, Veľký Novgorod, Rusko
19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI
7. sobota / 19.00 KAMENNÝ CHODNÍČEK

■ **8. nedeľa / 16.00 JAKUB S VEĽKÝMI UŠAMI** – Spišské divadlo, Spišská Nová Ves
 ■ **9. pondelok / 10.00 JAKUB S VEĽKÝMI UŠAMI** – Spišské divadlo, Spišská Nová Ves
 19.00 **ŽENSKÝ ZÁKON** (po špiski) – Spišské divadlo, Spišská Nová Ves
 ■ **10. utorok / 19.00 MANDRAGORA**
 ■ **11. streda / 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**
 ■ **12. štvrtok / 19.00 ČIERNÁ KOMÉDIA**
 ■ **13. – 15. piatok, sobota, nedeľa DIV 2015** – Divadelné inšpiratívne vystúpenia
 ■ **16. pondelok / 10.00 ZLATÝ KĽÚČIK**
 ■ **17. utorok / 19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**
 ■ **18. streda / 19.00 ČIERNÁ KOMÉDIA**
 ■ **19. štvrtok / 19.00 MANDRAGORA**
 ■ **20. piatok / 10.00 TRAJA TUČNIACI**
 ■ **21. sobota NOC DIVADIEL**
 17.00 **BOŽÍ VTÁK** – po skončení predstavenia prehliadka divadla v sprievode účinkujúcich
 22.00 **koncert skupiny FAMILY FRIEND** vo foyeri divadla
 ■ **22. nedeľa / 16.00 PRIADKA A KRÁĽ** – Divadlo pod balkónom, Banská Bystrica
 26. **štvrtok / 10.00, 14.00 MLYNÁRKIN PYTAČ** (Andrea Smreková, Ladislav Kočan) – verejná generálka, predpremiéra
 14.00 **MLYNÁRKIN PYTAČ** (Andrea Smreková, Ladislav Kočan) – predpremiéra
 ■ **27. piatok / 10.00 MLYNÁRKIN PYTAČ** (Andrea Smreková, Ladislav Kočan)
 19.00 **TRI LETUŠKY V PARÍŽI**
 ■ **28. sobota / 19.00 ČAJ U PÁNA SENÁTORA** – Slovenské vojvodinské divadlo, Báčsky Petrovec, Srbsko
 ■ **29. nedeľa / 16.00 MLYNÁRKIN PYTAČ** (Andrea Smreková, Ladislav Kočan) – PREMIÉRA
 ■ **30. pondelok / 10.00 MLYNÁRKIN PYTAČ**

ŠTÚDIO

■ **21. sobota NOC DIVADIEL**
 ■ **20.30 FRAGMENTY 60** – DISK Trnava
 ■ **25. streda / 10.00 ĽUDOVÍT ŠTÚR** – milovník života slovenského

Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

KALOKAGATIA

■ **6. novembra od 17.00 h na Streleckej 1 NOC DUCHOV A STRAŠIDIEL** – Temný stredovek
 Halloweenovská noc pre deti od 7 do 13 rokov. Program: Tvorivé dielne, disco, cesta odvahy, súťaže
 ■ **10. novembra o 8.00 h v Mestskej športovej hale MAJSTROVSTVÁ OKRESU VO VYBÍJANEJ** – súťažia postupujúce družstvá zo základných kôl
 ■ **14. novembra o 8.50 h na železničnej stanici TURISTICKÝM CHODNÍKOM K ZRÚCANINE HRADU KORLÁTKA** – turistická vychádzka pre malých i veľkých turistov. Trasa: Trnava – Cerová-Lieskové – zrúcanina hradu Korlátka – rozhľadňa Rozbehy a späť
 ■ **19. novembra o 8.00 h v Mestskej športovej hale DEŇ ŠTUDENTSTVA 2015**
 Športové podujatie pre študentov trnavských stredných škôl
 Súťaže: Streetbal, Hľadáme najsilnejšieho stredoškolača (súťaž v pretláčaní rúk)
 ■ **26. novembra o 8.00 h na Streleckej 1 ŠALIANSKY MAŤKO** – okresné kolo súťaže žiakov základných škôl v prednese slovenskej povesti

TRNAVSKÉ MATERSKÉ CENTRUM

Okružná 20, 0907 790 046, www.trnavskemc.sk, trnavske.mc@centrum.sk
 ■ **2. 11. / 10.00 h SPIEVANKY** – stretnutie pri gitare
 16.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY

– konverzácie
 ■ **3. 11. / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA, Robik** (do 18 m.)
 10.00 a 11.00 h **PRVÉ KRÔČIKY K HUDBE**
 17.00 h **CVIČENIE PO PÔRODE**
 18.00 h **CVIČENIE PRE TEHOTNÉ** – nahlasovanie 0911 088 078
 18.45 h **CVIČENIE PRE ŽENY** vlastnou váhou pri hudbe
 ■ **4. 11. / 9.30 h CVIČENIE NA FITLOPTÁCH** pre matky s deťmi
 10.30 h **VYRÁBAME LAMPÍON** – tvorivé dielničky, prineste si kruhovú škatuľku zo syra
 16.30 h **VESELÁ GITARA** – angličtina s lkou pre deti od troch rokov
 17.15 h **LAMPÍONOVÝ SPRIEVOD** – po sprievode rozprávočka pri čajíku a koláčiku
 ■ **5. 11. / 10.00 h VESELÁ GITARA** – angličtina s lkou pre deti od dvoch rokov
 18.15 h **CVIČENIE PRE ŽENY** vlastnou váhou pri hudbe
 ■ **6. 11. / 10.00 h POHRAJME SA SPOLU** – hry na rozvoj motoriky a zrakového vnímania
 ■ **9. 11. / 10.00 h SÚRODENECKÉ VZŤAHY** – moderovaná diskusia s Ing. Vierkou Babečkovou
 16.00 h **ANGLIČTINA PRE MAMY** – konverzácie
 ■ **10. 11. / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA, Robik** (do 18 m.)
 10.00 a 11.00 h **PRVÉ KRÔČIKY K HUDBE**
 17.00 h **CVIČENIE PO PÔRODE**
 18.00 **CVIČENIE PRE TEHOTNÉ** – nahlasovanie 0911 088 078
 18.45 h **CVIČENIE PRE ŽENY** – cvičenie vlastnou váhou pri hudbe
 ■ **11. 11. / 9.30 h CVIČENIE NA FITLOPTÁCH** pre matky s deťmi
 16.30 h **VESELÁ GITARA** – angličtina s lkou pre deti od troch rokov
 17.30 h **KURZ PRÍPRAVY NA DOJČENIE A MATERSTVO** – treba sa nahlásiť sa vopred
 ■ **12. 11. / 10.00 h VESELÁ GITARA** – angličtina s lkou pre deti od dvoch rokov
 18.15 h **CVIČENIE PRE ŽENY** vlastnou váhou pri hudbe
 ■ **13. 11. / 10.00 h PODPORNÁ SKUPINA NOSENIA DETÍ** – pravidelné mesačné stretnutie
 ■ **16. 11. / 10.00 h SPIEVANKY**

– stretnutie pri gitare
10.30 h RECEPTÁRIK – Fitness tor-
tička, zdravá pochúťka pre veľkých
i malých

16.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY
– konverzácie

■ **17. 11. ZATVORENÉ** – štátny
sviatok

■ **18. 11.** / 9.30 h CVIČENIE NA
FITLOPTÁCH pre matky s deťmi
16.30 h VESELÁ GITARA – angličti-
na s lkou pre deti od troch rokov

■ **19. 11.** / 10.00 h VESELÁ GITA-
RA – angličtina s lkou pre deti od
dvoch rokov
10.45 h PREZENTÁCIA KVÁSKOVÉ-
HO CHLEBÍKA, PEČIVA A VIANOČ-
NÝCH KOLÁČIKOV – pozvánka
na ochutnávku s možnosťou ich
zakúpenia

■ **20. 11.** / 10.00 h VARÍME HRA-
VO, PAPÁME ZDRAVO – prednáška
s besedou o zdravom stravovaní
v rodine

■ **23. 11.** / 10.00 h ŠIKOVNÉ RÚČ-
KY – maľovanie guľôčkami
16.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY
– konverzácie

■ **24. 11.** / 9.00 h HUDOBNÁ ŠKO-
LA YAMAHA, Robik (do 18 m.)
10.00 a 11.00 h PRVÉ KRÔČIKY
K HUDBE

17.00 h CVIČENIE PO PÔRODE
18.00 CVIČENIE PRE TEHOTNÉ
18.45 h CVIČENIE PRE ŽENY vlast-
nou váhou pri hudbe

■ **25. 11.** / 10.00 h AKO SA JANO
S DRAKOM PORÁTAL – rodinné
bábkové divadlo manželov Pilátov-
cov Animare Silva

16.30 h VESELÁ GITARA – angličti-
na s lkou pre deti od troch rokov

■ **26. 11.** / 10.00 h VESELÁ GITA-
RA – angličtina s lkou pre deti od
dvoch rokov

■ **27. 11.** / 10.00 h DOJČE-
NIE POČAS TEHOTENSTVA – pra-
videlné mesačné stretnutie Pod-
pornej skupiny dojčiacich matiek

■ **30. 11.** / 10.00 h SPIEVANKY
– stretnutie pri gitare
16.00 h ANGLIČTINA PRE MAMY
– konverzácie

4 ADVENTNÉ KONCERTY

■ **29. novembra o 20.00 h**
v **Kostole sv. Jakuba**

OPERNÉ HVIEZDY NÁŠHO KRAJA

Štefan Kocán – bas, Lucia Ducho-
ňová – soprán, Daniel Čapkovič –
barytón, Pavol Remenár – barytón,
Lucia Kubeková – soprán, Martina
Tomašovičová – klavír

Technik Akademik, miešaný spe-
vácky zbor

Moderuje: Iveta Malachovská
Vstupné: 10 eur, Ticketportal a TIC
(mestská veža)

■ **6. decembra o 15.30 h** v **Kostole sv. Jakuba** **TRNAVSKÝ**

KOMORNÝ ORCHESTER
W. A. Mozart: Divertimento
J. V. Stamic: Mannheimská sinfonia
K. Šimonová: Vianočná pošta –
úryvky / text: D. Hevier – premiéra
Účinkujú:

Trnavský komorný orchester (ume-
lecká vedúca Alžbeta Ševečková)
miešaný zbor Cantica Collegium-
-Musicum z Martina
Dirigent: Štefan Sedlický
Vstup zdarma

■ **13. decembra o 19.30 h v Kos- tole sv. Jakuba** **SPEKTRUM**

Eva Mórová, Dominik Navrátil, Ka-
tarína Lamošová a Barbora Martin-
kovičová – spevy a vokály, Michal
Veselský, Matej Cagala – gitary, Ju-
raj Adam – basgitara, Daniel Kra-
vec – perkusie, Katka Rapantová
– klavír, Paulína Putterová – husle
Vstup zdarma

■ **20. decembra o 20.00 h** v **Kostole sv. Jakuba** **VIANOČNÝ KONCERT KATARÍ- NY KOŠČOVEJ**

Katarína Koščová – spev, Daniel
Špiner – klavír, Miroslav Szirmai
– perkusie
Vstupné 5 eur, Ticketportal a TIC
(mestská veža)

OTVORENIE KOSTOLOV

■ **KATEDRÁLA SV. JÁNA KRS- TITEĽA**

každú sobotu od 10.00 do 15.00 h

■ **BAZILIKA SV. MIKULÁŠA**

každú sobotu od 10.00 do 15.00 h

KINO HVIEZDA

0907 673 593, 033 / 32 36 444,
kinohviezdatt@gmail.com,
www.kinohviezda.trnava.sk

■ **1. 11.** / 15.30 HOTEL TRANSYL-
VÁNIA 2 – 2D

17.30 FAKJÚ PÁN PROFESOR 2

19.30 LEGENDY ZLOČINU

■ **2. 11.** / 17.30 CELEBRITY s. r. o.

19.30 LEGENDY ZLOČINU

■ **3. 11. FILMOVÝ KLUB NAOKO**

18.00 ČAKÁREŇ

20.00 VÝCHOD SLNKA

■ **4. 11.** / 19.00 TRI TVORIVÉ TVO-
RY

■ **5. 11.** / 17.30 MACBETH – slo-
venská premiéra

19.30 SPECTRE – slovenská pre-
miéra

■ **6. 11.** / 17.30 SPECTRE

20.00 LEGENDY ZLOČINU

■ **7. 11.** / 15.30 PEANUTS: SNOO-
PY A CHARLIE BROWN VO FILME
– 2D

17.30 MACBETH

19.30 SPECTRE

■ **8. 11.** / 13.30 PEANUTS: SNOO-
PY A CHARLIE BROWN VO FILME
– 3D

15.30 PEANUTS: SNOOPY A CHAR-
LIE BROWN VO FILME – 2D

17.30 HOTEL TRANSYLVÁNIA

– 2 2D

19.30 SPECTRE

■ **9. 11.** / 17.30 MACBETH

19.30 SPECTRE

■ **10. 11. FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 MAMI!

20.00 LOVE

■ **11. 11. NOC V KINE**

■ **12. 11.** / 17.30 OTCOVIA A DCÉ-
RY – slovenská premiéra

19.45 STEVE JOBS – slovenská
premiéra

■ **13. 11.** / 17.30 STEVE JOBS

19.45 OTCOVIA A DCÉRY

■ **14. 11.** / 15.30 PREČO SOM NE-
ZJEDOL SVOJHO OCKA – 2D

17.30 OTCOVIA A DCÉRY

19.45 STEVE JOBS

■ **15. 11.** / 13.30 PREČO SOM NE-
ZJEDOL SVOJHO OCKA – 3D

15.30 PREČO SOM NEZJEDOL

SVOJHO OCKA – 2D

17.30 OTCOVIA A DCÉRY

19.45 STEVE JOBS

■ 16. 11. / 17.30 PREČO SOM NEZJEDOL SVOJHO OCKA – 2D
19.30 STRATENÍ V MNÍCHOVE
■ 17. 11. / 16.00 PEANUTS. SNOOPY A CHARLIE BROWN VO FILME – 2D
18.00 STRATENÍ V MNÍCHOVE
■ **FILMOVÝ KLUB NAOKO**
20.00 MLADOSŤ (Youth)
■ 18. 11. / 17.00 STRATENÍ V MNÍCHOVE
20.00 CESTOVATEĽSKÉ KINO
■ 19. 11. / 17.30 PRI MORI – slovenská premiéra
19.30 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 3D – slovenská premiéra
■ 20. 11. / 17.30 PRI MORI
19.30 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 2D
21.30 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 2D
■ 21. 11. / 15.30 PEANUTS: SNOO-

PY A CHARLIE BROWN VO FILME – 2D
17.30 BLACK MASS
20.00 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 2D
■ 22. 11. / 15.30 PEANUTS: SNOOPY A CHARLIE BROWN VO FILME – 2D
17.30 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 2D
19.30 BLACK MASS
■ 23. 11. / 17.30 HRY O ŽIVOT: DROZDAJKA 2. časť – 2D
19.30 BLACK MASS
■ **24. 11. FILMOVÝ KLUB NAOKO**
18.00 KOZA
20.00 EVA NOVÁ
■ 25. 11. / 17.00 PRI MORI
20.00 CESTOVATEĽSKÉ KINO
■ 26. 11. NEPREMIETAME
■ 27. 11. / 16.00 DOBRÝ DINOSAURUS – 3D

17.30 LOVE THE COOPERS
19.30 TAJOMSTVO ICH OČÍ
21.30 VICTOR FRANKENSTEIN
■ 28. 11. / 15.30 DOBRÝ DINOSAURUS – 2D
17.30 LOVE THE COOPERS
19.30 TAJOMSTVO ICH OČÍ
21.30 VICTOR FRANKENSTEIN
■ 29. 11. / 13.30 DOBRÝ DINOSAURUS – 3D
15.30 DOBRÝ DINOSAURUS – 2D
17.30 TAJOMSTVO ICH OČÍ
19.30 GANGSTER KA 2: AFRIČAN
■ 30.11. / 17.30 LOVE THE COOPERS
19.30 GANGSTER KA 2: AFRIČAN
■ 1. 12. / 17.00 FILMOVÝ KLUB NAOKO
19.00 ŽARTY BOKOM
■ **2. 12. NEPREMIETAME**

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ **BACH 2015 – HUDBA V MAEĽBE**
Výstava venovaná 330. výročiu narodenia J. S. Bacha v Centre pre rodinu na Štefánikovej 46. Svoje diela vystavujú členovia asociácie umelcov Varta Oksana Lukomska, Mykola Bilart, Pavol Dominik Solár, Zuzana Medzay, Peter Babka (Trnava), Dave Mac-Red (Škótsko), Vladyslava Iakovenko (Ukrajina). Výstava bude otvorená do 30. novembra od utorka do piatka od 10.00 do 18.00 h

■ **4. novembra o 17.00 h v západnom krídle radnice GENIUS LOCI 2015**

Vernisáž výstavy ôsmeho ročníka fotografickej súťaže spojená s vyhlásením a odovzdaním ocenení
Organizátor: Mesto Trnava v spolupráci s fotoklubom Iris

■ **5. novembra o 20.30 h v Music a Café, City Arena PAVEL JAKUB RYBA & THE FISHERMAN**

■ **6. novembra o 17.00 h v kaplnke západného krídla radnice SPOLU** – vernisáž výstavy projektu výtvarníčky Gabriely Hercegeovej založeného na spolupráci umelky-

ne a mentálne postihnutých mladých ľudí. Výstava bude otvorená do 29. novembra každú stredu a nedeľu od 15.00 do 18.00 h

■ **6. novembra v Music a Café, City Arena**

BLUES MOODS 2015 – bluesový festival

■ **7. novembra od 13.00 do 21.00 h DEŇ VÍNNYCH PIVNÍČ V TRNAVE**
13. ročník putovania za dobrým vínom v historických vínných pivniciach

■ **7. novembra o 20.30 h v Music a Café, City Arena ANETA LANGEROVÁ**

vstupné: 20 €
■ **11. novembra o 18.00 h v kine Hviezda**

NOC V KINE – Celonočné premietanie v pohodlnom kine s veľkým obrazom a výborným zvukom – presne ako to majú fajnšmekri radi. Uvedieme klasiku Rebel bez príčiny, životopisnú drámu Vyrobené v Dagenhame, triler Nightcrawler, írsku komédiu V hlavnej roli ja a kriminálnu drámu Brick

■ **12. novembra o 19.00 h, Berliner DKP, Pekárska 40**

Umelecké (prie)STORY

Druhá zo série prednášok o ume- ní ponúkne pohľad na súčasné umenie, tentoraz cez konkrétne vý- stavné projekty. Ako závisí význam diela od kontextu, v ktorom je vystavené a čo ponúka umelec- kému projektu samotný výstavný priestor?

■ **13. – 15. novembra v Divadle Jána Palárika DIV 2015**

Divadelné inšpiratívne vystúpenia

13. 11. / 19.00 h **KAMENE VO VRECKÁCH** – Divadlo Astorka '90
22.00 h **KOLEGA MELA GIBSONA** – Divadelní spolek Frída

14. 11. / 19.00 h **TEN OKAMIH PATRIL MNE** – Divadlo J. Gregora Tajovského

■ **15. 11. / 14.00 h AKO ONDRO PEKLO PREKABÁTIL** – Mestské divadlo Rožňava Actores
19.00 h SKAZA TITANIKU – Štúdio L + S
Predpredaj vstupeniek v Divadle Jána Palárika

■ **14. novembra od 15.00 do 19.00 h v knižkupectve AF na Štefánikovej ulici**

STANISLAVA BÍLÁ – MALIARKA Z KARLOVHO MOSTA

Vernisáž výstavy obrazov a portrétov populárnych hudobných osobností

■ **14. novembra o 20.30 h v Music a Cafe, City Arena RENÉ LACKO**

■ **17. novembra o 20.30 h v Music a Cafe, City Arena JAZZ JAM SESSION**, vstupné: free

■ **18. novembra o 20.30 h v Music a Cafe, City Arena KAISER & LÁBUS**, vstupné: 17 €

■ **19. novembra o 13.00 h na radnici KONFERENCIA KLUBU PRIATEĽOV ŽELEZNÍC TRNAVY A OKOLIA**

Príspevky poskytnú prehľad o činnosti KPŽT, najmä o príprave expozície – pamätníka železničnej dopravy v Trnave, o dianí v doprave v Trnave a okolí, 90. výročí ŽOS Trnava, prezentovať sa bude aj Lesná železnica Katarínka a Stredná priemyselná škola dopravná

■ **24. novembra o 18.00 h v štúdiu Divadla Jána Palárika ROVNOVÁHA ĽUDSKÉHO BYTIA**

Prezentácia básnických zbierok Štefana Kuzmu Tvár (ne)videného, Prelet, Do zbla a románu zo súčasnosti Strom na konci ulice. Spolu s autorom sa budú rozprávať nielen o jeho diele, ale i o slove a literatúre šéfredaktor Knižnej revue Rado Matejov a Pavol Tomašovič. O hudobné spestrenie sa postará Lucia Rakúsová s priateľmi. Recenziu tohtoročných literárnych diel Štefana Kuzmu prinesieme v ďalšom čísle NzR

Podujatie pripravili Klub priateľov Trnavy a Krajská odbočka Spolku spisovateľov v Trnave

■ **25. novembra o 19.00 h v Galérii Jána Koniarka PechaKucha Night Trnava vol. 17**

Neformálne, zaujímavé a často i zábavné podujatie, na ktorom sa kreatívni ľudia delia o svoje myšlienky, diela a nápady formou krátkych prezentácií. Sedemnásť vydanie privíta približne desať hostí z rôznych oblastí umenia a kultúry

■ **26. novembra o 20.30 h v Music a Cafe, City Arena LUCKA ŠORALOVÁ**

■ **28. novembra o 20.00 h v Divadelnom štúdiu DISK SOLITUDO**

Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Milan Brežák, Daniel Duban, Missi Chudá, Braňo Mosný, Ján Rampák, Betka Sersenová a Peter Tilajčík. Hudba: Jozef Belica, výtvarná spolupráca: Miriam Struhárová, réžia: Blaho Uhlár

Súbor DISK sa v pozmenenej zostave pokúša spoznať a zmapovať situáciu, v ktorej sa človek často ocitá – samotu. Pre niekoho je bolesťou, pre niekoho vykúpením. Sám môže byť človek na opustenom ostrove, ale aj uprostred ľudí. Samota môže spôsobiť psychickú traumu, ale aj regenerovať vnútro človeka. Rôzne pohľady na samotu sa herci pokúšajú vyjadriť dynamickejšími výstupmi, veľmi často s komickým až groteskným akcentom

Projekt podporili: Nadácia Tatra banky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a Mesto Trnava

Predaj vstupeniek: TIC, Trojičné námestie 1, Ticketportál (www.ticketportal.sk)

Cena vstupenky: 4 €

■ **27., 28. a 29. novembra od 15.00 do 19.00 h „Pod stĺpmi“ na Hlavnej 8 PREDVIANOČNÉ TVORIVÉ DIEĽNE PRE DETI**

Rozmanité tvorivé aktivity s vianočnou a zimnou tematikou obohatené zaujímavým kultúrnym programom – každý víkend adventu. Podujatie pripravujú animátori z Mestskej rady mládeže v Trnave v spolupráci s Mestom Trnava

■ **28. novembra o 20.30 h v Music a Cafe, City Arena LAVAGANCE**

■ **29. novembra o 16.00 h v Divadle Jána Palárika MLYNÁRKIN PYTAČ**

Premiéra novej rozprávky od Andrey Smrekovej a Ladislava Kočana je najmä o láske, ktorá prichádza často znenazdania a spôsobí to, čo nikto nečakal. Tak je to aj v prípade mladej mlynárky, keď ju navštívi záhadný mládenec...

■ **29. novembra o 19.00 h, Berliner DKP, Pekárska 40 KAMENE VO VRECKÁCH**

Jedna z najlepších svetových komédií posledných rokov v produkcii Divadla Kontra. Tragikomédia Marie Jonesovej rozpráva na prvý pohľad banálny príbeh. Charlie a Jake, dvaja komparzisti veľkej hollywoodskej produkcie, sa rozhodnú ísť za svojím snom a nakrútiť vlastný film. Bez happy endu a milostnej zápletky, ale pravdivý

■ **29. novembra o 20.00 h v Kostole sv. Jakuba 4 ADVENTNÉ KONCERTY 1. OPERNÉ HVIEZDY NÁŠHO KRAJA**

Štefan Kocán – bas, Lucia Duchoňová – soprán, Daniel Čapkovič – barytón, Pavol Remenár – barytón, Lucia Kubeková – soprán, Martina Tomašovičová – klavír

Technik Akademi, miešaný spevácky zbor

Moderuje: Iveta Malachovská

Vstupné: 10 eur, Ticketportal a TTI (mestská veža)

■ **1. decembra o 18.00 h v západnom krídle radnice ADVENTNÝ VEČER**

Tradičné adventné poeticko-hudobné zamyslenie s Bohumilom Chmelíkom a Pavlom Tomašovičom

Harfa: Mária Kmeťková

Podujatie pripravil Klub priateľov Trnavy v spolupráci s Mestom Trnava

Pripravujeme:

■ **4. decembra v západnom krídle radnice MIKULÁŠ V TRNAVE**

9.00 – 12.00 h pre deti z materských a základných škôl
14.00 – 17.00 h pre verejnosť

Prosíme, návštevu si vopred rezervujte. Rezervácie návštevy a informácie: Turistické informačné centrum (mestská veža), tel. č. 033 / 32 36 440

■ **18.00 h na Hlavnej ulici MIKULÁŠ ROZSVIETI VIANOČNÝ STROMČEK**

■ **5. decembra o 15.00 h v kine Hviezda MIKULÁŠ S DUBKÁČIKOM A BUDKÁČIKOM**

Vstupné 2 eurá, predpredaj vstupeniek v TIC (mestská veža)

VINCECH Trnavský spolok priateľov vína
a MESTO TRNAVA vás pozývajú na

DEŇ XIII. ročník VÍNNYCH PIVNÍC v Trnave

13.00 – 21.00 h
7. novembra 2015

1. Pivnica Radničný dvor, Hlavná 1
2. Pivnica Radničnej reštaurácie, Hlavná 1
3. Vináreň Dobrý pocit, Hlavná 5
4. History Café, Hlavná 3
5. Pivnica herne MIRAGE (ASO), Hlavná 14
6. Pivnica reštaurácie Ofsajd, Hlavná 43
7. Vínotéka Jazmína, Vajanského 22
8. Pivnica TT Café, Františkánska 35
9. Pivnica vo veži Trnavského
šermiarskeho cechu, Františkánska 5/6
10. Wasabi, Františkánska 16/B
11. Vínotéka Balzac, Zelený krížek 6
12. Pivnica hotela Barbakan, Štefánikova 11
13. Pivnica Dobrá kniha, Štefánikova 44
14. Pivnica reštaurácie U hladného býka,
Štefánikova 5
15. Divadlo Jána Palárika,
Trojičné námestie
16. Vínotéka VINO DIOUS,
Trojičné námestie
17. Pivnica pizzerie History,
Trojičné námestie 11
18. Pivnica reštaurácie ISTRIA,
Hviezdoslavova 12
19. Pivnica Tirna, Pekárska 14
20. Pivnica Pekárska 13
21. Pivnica Flamengo, Jerichova 12
22. Pivnica Manuel Café, Jeruzalemská 22
23. Pivnica Jeruzalemská 45
24. Pivnica U pátra Tekela, Michalská 5
25. Pivnica Hotela Dream, Kapitulská 12
26. Pivnice Hotela Phoenix, Kapitulská 16
27. Rodinná pivnica, Kapitulská 27
28. Pivnica FORHAUS, Kapitulská 28
29. Synagóga Café, Haulíkova
30. Hotel Premiér, Haulíkova 4
31. Stredoveká pivnica U prvého richtára,
Halenárska 12
32. Halenárska pivnica, Halenárska 17
33. Pivnica pivárne Čajka, Halenárska 6

VYUŽITE JEDINEČNÚ PONUKU NA DEGUSTÁCIU

Cena vínneho pasu je 35,00 eur. V tejto cene je taštička s degustačným pohárom na ochutnávku vína od všetkých prezentujúcich sa výrobcov, bonus v hodnote 12,00 eur na nákup vína a taška na zakúpené víno.

Organizátori si vyhradzujú možnosť prípadných zmien

Mesto Trnava pozýva

Divadelné inšpiratívne vystúpenia

13. – 15. 11. 2015

Divadlo
Jána Palárika
Trnava

13. 11. PIATOK

19.00 h Kamene vo vreckách,
Divadlo ASTORKA Korzo 90

Účinkujú: Boris Farkaš, Miroslav Noga
Cena vstupenky: 9 eur

22.00 h Kolega Mela Gibsona,
Divadelní spolek Frída, Brno

Účinkuje: Martin Trnavský, Štúdio DJP
Cena vstupenky: 6 eur

14. 11. SOBOTA

19.00 h Ten okamih patril mne,
Divadlo J. G. Tajovského

Účinkujú: Štefan Šafárik,
Anita Krepčárová – Šafáriková
Cena vstupenky: 4 eur

15. 11. NEDEĽA

14.00 h Ako Ondro peklo prekabátil,
Mestské divadlo Rožňava Actores

Vhodné pre deti od 6 rokov
Cena vstupenky: 3 eur

19.00 h Skaza Titaniku,
Štúdio L + S

Účinkujú: Sväto Malachovský,
Michal Kubovčík
Vstupné: 11 eur